

ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม
ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย
จังหวัดบุรีรัมย์

SATISFACTION OF TRAINEES TOWARDS THE YOUNG
BUDDHIST VIRTUOUS CULTIVATION PROJECT AT
BAN PAIBOON MONASTERY IN BANSAI SUB-DISTRICT,
PRAKHONCHAI DISTRICT, BURIRAM PROVINCE

วิทยานิพนธ์

ของ

พระธรรมบุญ เพชรเลิศ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์

สิงหาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ชื่อเรื่อง	ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์	
ผู้วิจัย	พระธรรมบุญ เพชรเลิศ	
กรรมการที่ปรึกษา	ดร. ผดุงชาติ ยังดี	ประธานกรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาลัย จันทร์พาณิชย์	กรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒินันท์ รามฤทธิ์	กรรมการ
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา รัฐประศาสนศาสตร์	
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์ 2551

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา ความพึงพอใจ เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจ ความรู้ความเข้าใจ และปัญหาข้อเสนอนแนะของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิทยากร ด้านวิธีการฝึกอบรม ด้านกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เข้าอบรมจำนวน 248 คน ซึ่งได้จากการคำนวณตามสูตร ยามารเน่ (Yamané) ทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .9594 และข้อสอบวัดความรู้จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าคะแนนที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ่ (Scheffe) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1. ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.96
2. ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม พบว่าเมื่อจำแนกตามตัวแปร ระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ อายุ สถานภาพของบิดา มารดา การพักอาศัย และเคยผ่านการอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมไม่แตกต่างกัน
3. ความรู้ความเข้าใจผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม พบว่า มีความรู้ความเข้าใจในระดับดี

4. ปัญหาที่มีต่อการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ คือ ห้องน้ำ-ห้องสุขา และที่อาบน้ำไม่เพียงพอ อุปกรณ์เครื่องนอนไม่เพียงพอแก่ผู้เข้าอบรม วิทยากรใช้เวลาบรรยายยาวนาน ให้เวลาพักผ่อนและทำภารกิจส่วนตัวน้อย ที่เลี้ยงปฏิบัติคนไม่เป็นแบบอย่างที่ดี เวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมน้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

TITLE: Satisfaction of Trainees towards the Young Buddhist Virtuous Cultivation Project at Ban Paiboon Monastery in Ban Sai Sub-District, Prakhonchai District, Buriram Province

AUTHOR: Phra Thammanoon Petlert

THESIS ADVISORS:

Dr. Phadungchat Youngdee	Advisor
Assistant Professor Dr. Alai Chanpanich	Co-advisor
Assistant Professor Wuttinan Ramrit	Co-advisor

DEGREE: Master of Public Administration **MAJOR:** Public Administration

SCHOOL: Buriram Rajabhat University **YEAR:** 2008

ABSTRACT

The purposes of this study were to investigate satisfaction, understanding and problems, and to compare the levels of satisfaction of trainees toward the young Buddhist virtuous cultivation project at Ban Paiboon monastery in Ban Sai Sub-District, Prakhonchai District, Buriram Province with 6 aspects: places and environment, trainers, training program, activities, participation, and the utilization of training program. The samples were 248 trainees, selected through the table of Taro Yamane and simple random sampling technique, respectively. The instruments were a 5-rating scale questionnaire with its reliability of .9594, and the 20 items of comprehensive test. The statistics used included percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way ANOVA. If the significant differences were found, the post hoc analysis was performed by the Scheffe' test. The statistical significance was set at .05 level.

The findings were as follows:

1. The satisfaction of trainees towards the young Buddhist virtuous cultivation project as a whole was at high level ($\bar{X} = 3.96$).

2. The comparison of the levels of satisfaction of trainees toward the young Buddhist virtuous cultivation project was found that there was significant difference at .05 level in terms of educational level. In contrast, there were no significance differences in terms of gender, age, parents' status, accommodation and the training experiences of the young Buddhist virtuous cultivation project.

3. The understanding of the trainees in virtues cultivation project was found at good level.

4. The problems found in the young Buddhist virtuous cultivation project at Ban Paiboon monastery in Ban Sai Sub-District, Prakhonchai District, Buriram Province were: 1) there were not enough toilets and bathrooms; 2) the sleeping amenities were not enough for trainees; 3) the times allocation for lectures were too much; 4) there were not enough time for trainees' relax and personal business; 5) the helpers are not good enough as models; and 6) there were not enough time for each activity.

ประกาศณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงโดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่ายผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ ดร. ผดุงชาติ ชังดี ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาลัย จันทรพาณิชย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒินันท์ รามฤทธิ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. จูรีพร จันทรพาณิชย์ และดร. สมหมาย ประดิษฐ์ โข กรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ เรียบร้อย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ พระครูปริยัติภัทรคุณ ผู้อำนวยการโครงการ ห้องเรียนนุรีรัมย์ อาจารย์ปิยวัฒน์ คงทรัพย์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ห้องเรียนนุรีรัมย์ และ นางเจษฎ์สุดา หนูทอง อาจารย์ 3 โรงเรียนวัด บ้านกันทรารมย์ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ขอขอบคุณพระอาจารย์บุญทา อินทปญโญ เจ้าอาวาสวัดป่าบ้านไผ่บุญ พระอาจารย์ธีรคุณ วิสารโท รองประธานศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรม ตลอดทั้งคณะสงฆ์วัดป่าบ้านไผ่บุญ ที่ให้ความ อนุเคราะห์ให้ผู้เข้าอบรมที่เป็นกลุ่มประชากรให้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ อีกทั้งได้ กรุณาเอื้อเฟื้อสถานที่พัก ภัตตาหาร ในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณสมเจตน์ ชินขง ที่ให้ความอนุเคราะห์เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อนำมาใช้ใน การวิจัยครั้งนี้

และขอขอบคุณทุกๆ คำสอนของครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ รวมทั้ง ทุกปัจจัยที่เป็นส่วนให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

ประ โยชน์และคุณคำอันใดอันจะพึงเกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็น เครื่องสักการบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อุปัชฌาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เกื้อกูล ให้ กำลังใจในการศึกษาแก่ผู้วิจัย

พระธรรมบุญ เพชรเลิศ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	2
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจ.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม.....	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม.....	19
ความรู้เรื่องสมาธิ, หลัก 5 ตี และบุญ.....	27
บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	36
บริบทของวัดป่าบ้านไผ่บลูย์.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	54
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	59
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	84
ความมุ่งหมายของการวิจัย	84
สมมติฐานการวิจัย.....	84
วิธีดำเนินการวิจัย	84
สรุปผลการวิจัย	85
อภิปรายผล	87
ข้อเสนอแนะ	91
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	91
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	92
บรรณานุกรม	93
ภาคผนวก.....	98
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	99
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	103
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม.....	105
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	107
ภาคผนวก จ โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์.....	118
ภาคผนวก ฉ รูปแบบการเจริญสติแบบเคลื่อนไหวในอิริยาบถนั่งตามแนวทางของหลวง พ่อเทียน จิตตสุโภ.....	122

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก	หน้า
ภาคผนวก ช ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	128
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	132

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	61
2 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม.....	63
3 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อด้านวิทยากร..	65
4 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อด้านวิธีการฝึกอบรม.....	66
5 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อด้านกิจกรรม..	68
6 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อด้านการมีส่วนร่วม.....	69
7 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม.....	71
8 ความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยแสดงเป็นรายชื่อ.....	73
9 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามเพศ.....	74
10 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามอายุ.....	75
11 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	76
12 เปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการคุณธรรมจริยธรรม ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่.....	77
13 เปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมด้านวิทยากร จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่.....	78

สารบัญตารางต่อ

ตาราง	หน้า
14 เปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อ โครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ด้านกิจกรรม จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่.....	79
15 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อ โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามสถานภาพของบิดา มารดา.....	80
16 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อ โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามการพักอาศัย.....	81
17 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อ โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามเคยผ่านการอบรมคุณธรรมจริยธรรม.....	82
18 ปัญหาที่มีต่อการเข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนาลัย ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์.....	83

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์ (Maslow).....	11
2 กระบวนการฝึกอบรม.....	18
3 จริยธรรม 6 ชั้น 3 ระดับ.....	25
4 โครงสร้างการอบรมคุณธรรมจริยธรรม วัดป่าบ้านโพนาลัย.....	45
5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	51

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน ปัจจุบันคนไทยประมาณร้อยละ 94 ในจำนวนประชากร 62 ล้านคนนับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่สำคัญของชาติ มีความผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คนไทยได้รับการปลูกฝังอบรมจิตใจให้เป็นไปตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มีการประพฤติปฏิบัติ มีการดำเนินชีวิต และมีกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา จิตใจและลักษณะนิสัยของคนไทยจึงถูกหล่อหลอมให้เป็นผู้มีจิตใจสูงมีจิตใจกว้างขวางและร่าเริงแจ่มใส มีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเพื่อเพื่อนฝูงแสดงความเป็นมิตร เข้ากับใครๆ ได้ง่าย ยินดีในการให้และแบ่งปัน พร้อมทั้งจะบริจาคและให้ความช่วยเหลืออย่างเรียกว่า เป็นคนมีน้ำใจ ด้วยใบหน้ายิ้มแย้มอันเป็นลักษณะเด่นที่ชาวต่างชาติสังเกตเห็นและประทับใจ จนตั้งสมญานามเมืองไทยว่าเป็นดินแดนแห่งความยิ้มแย้มหรือสยามเมืองยิ้ม (พิน คอกบัว, 2542, 53-60) และลักษณะที่เด่นที่สุดคือคนไทยมีความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณเคารพเชื่อฟังบิดามารดา ครูอาจารย์ ให้เกียรติแก่ผู้อาวุโส และเป็นคนอิสระ คนไทยยอมรับนับถือพระรัตนตรัยอย่างสูงสุด มีความเคารพต่อบิดามารดา นับถือครูอาจารย์ มีจิตใจใฝ่ในบุญกุศล มีความรักสงบ ไม่นิยมละโมภโลกมาก ให้ความสำคัญว่าจิตเป็นนายกายเป็นบ่าว เชื่อว่าธรรมชาติย่อมชนะอธรรม เชื่อเรื่องกรรม เชื่อในเรื่องวิญญูสงสาร (คุณ โทจันทร์, 2545, 45)

ในปัจจุบันกระแสของวัฒนธรรมต่างชาติแพร่เข้ามา ทำให้เยาวชนจำนวนมากปล่อยปละละเลยแบบแผนค่านิยมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมเดิม เปลี่ยนไปรับเองกับวัฒนธรรมต่างชาติอย่างขาดการเลือกสรร จนก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคม จะเห็นได้ว่าปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่สำคัญ โดยเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เหล่านี้อาจเป็นเพราะสภาพครอบครัวที่แตกแยก สื่อลามกอนาจารช่วยเยาวชนที่ปัจจุบันที่มีมากมาย หากดูได้ง่ายทั้งจากทางหนังสือ ทีวี และที่น่ากลัวมากที่สุดคือสื่อจาก อินเทอร์เน็ต (Internet) ที่เข้ามาถึงในบ้าน ทำให้เยาวชนอยากรู้ อยากรองมากขึ้น กระแสบริโภคนิยมตามกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) สร้างปัญหาให้กับเด็กและเยาวชนมีความก้าวร้าวเก็บกด เครียดและไม่มีสำนึกในผิดถูกชั่วดี เห็นแก่ตัว (กรมศาสนา, 2548, 105)

เยาวชนจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมที่ดีงาม เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม เพื่อที่จะพัฒนาชีวิตให้เจริญเติบโตขึ้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าว เน้นให้ความสนใจกับการดูแลในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมความสัมพันธ์ความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการแก้ไข เช่น เข้าวัด ฟังธรรมทำบุญ ตักบาตร นั่งสมาธิ ปฏิบัติธรรม และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีงาม เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้บทบาทที่พึงประสงค์ สามารถเลือกปฏิบัติตน ได้ถูกต้องตามกรอบที่ดีงามของสังคมไทย ส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อาจจะเป็นการฝึกฝนด้านศิลปะ เล่นกีฬา หรือ รวมทั้งให้รู้จักรักและเห็นคุณค่าในความเป็นไทย ศิลปะไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยตลอดจนการประพฤติปฏิบัติกิจวัตรมารยาทแบบไทย ให้เยาวชนเป็นผู้สืบทอดเอกลักษณ์ไทยเหมือนในอดีตที่ผ่านมา โดยอาศัยวัดและพระสงฆ์ เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ศีลธรรมของชุมชน ให้เยาวชนไทยได้มีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจความสามัคคีในวัฒนธรรมไทยและสามารถเลือกสรรวัฒนธรรมนานาชาติที่ดี

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมานี้ ทางสถาบันพระพุทธศาสนามีความตระหนักดี ได้มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมศีลธรรมต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะการดำเนินการพัฒนา อบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เยาวชนตลอดทั้งบุคคลทั่วไป โดยมีพระสงฆ์ เป็นผู้ดำเนินการ เช่น การจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร และ โครงการอบรมอื่นๆอีกมากมายที่ดำเนินการอบรมคุณธรรม จริยธรรมในหลายรูปแบบ ในส่วนของจังหวัดบุรีรัมย์ มีหลายวัดได้จัดเป็นศูนย์อบรมพัฒนาจิตใจ โดยเฉพาะวัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการจัดโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมาเป็นระยะเวลานาน และเป็นศูนย์อบรมที่ใหญ่ ในแต่ละปีมีผู้เข้ารับการอบรมประมาณปีละ 15,000 คน ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทำงานด้านอบรมคุณธรรม จริยธรรม ทั้งในรูปแบบของการเข้าค่ายอบรม และเข้าไปสอนยังสถานศึกษาต่างๆ มีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรมของวัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ ในการพัฒนาการอบรมคุณธรรม จริยธรรมในครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

3. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
4. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะต่อการเข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานของการวิจัย

ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์แตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทราบถึงความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. ทราบถึงความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธ วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
3. ทำให้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
4. เป็นข้อมูลสารสนเทศและเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการอบรมคุณธรรมจริยธรรมในครั้งต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เข้าอบรมในโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างวันที่ 24 – 26 มีนาคม 2551 จำนวน 657 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เข้าอบรม ในโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างวันที่ 24 – 26 มีนาคม 2551 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 248 คน คำนวณตามสูตร ทาโรยามานะ (Taro Yamane') โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพของบิดา มารดา การพักอาศัย เคยผ่านการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ของผู้เข้าอบรมในโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยประเมิน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่ สิ่งแวดล้อม ด้านวิทยากร ด้านวิธีการฝึกอบรม ด้านกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้าอบรมที่มีต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม แบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านสถานที่ และสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้าอบรมต่ออาคารถาวรวัดถุ และสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณ วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

1.2 ด้านวิทยากร หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้าอบรมต่อผู้ทำหน้าที่ในการอบรม ให้ความรู้ แนะนำ ชักชวน และให้ความสะดวกแก่ผู้เข้าอบรมในโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งประกอบด้วย พระวิทยากร และพี่เลี้ยง

1.3 ด้านวิธีการฝึกอบรม หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้าอบรมต่อขั้นตอนวิธีการจัดการฝึกอบรมใน โครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

1.4 ด้านกิจกรรม หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้าอบรมต่อวิธีการที่พระวิทยากรใช้เป็นแนวทางในการถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เข้าอบรม

1.5 ด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้าอบรมต่อการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ทศนคติ และการปฏิบัติต่อการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

1.6 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้าอบรมต่อสิ่งที่ผู้เข้าอบรมได้รับจากการฝึกอบรมและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

2. โครงการอบรม หมายถึง แผนการดำเนินงานในการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

3. พุทธบุตร หมายถึง ผู้เข้ารับการอบรมในโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

4. การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาผู้เข้าอบรมในด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

5. ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการตอบคำถามที่ตรงตามเนื้อหาวิชาที่ใช้ในการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรม
คุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนาลัย ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย
จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้เสนอเนื้อหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจ
 - 1.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 1.2 ทฤษฎีความพึงพอใจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม
 - 2.1 ความหมายของการฝึกอบรม
 - 2.2 ความจำเป็นและความสำคัญในการฝึกอบรม
 - 2.3 วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
 - 2.4 ประเภทของการฝึกอบรม
 - 2.5 ประโยชน์ของการฝึกอบรม
 - 2.6 กระบวนการฝึกอบรม
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
 - 3.1 ความหมายของคุณธรรม
 - 3.2 ความหมายของจริยธรรม
 - 3.3 ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม
 - 3.4 การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
 - 3.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
4. ความรู้เรื่องสมาธิ, หลัก 5 ตี และบุญ
5. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรม
6. บริบทของวัดป่าบ้านโพนาลัย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจตรงกับภาษาอังกฤษว่า Satisfaction มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังนี้
 ชูศักดิ์ เจนประโคน (2541, 97) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง
 ความรู้สึกร่วมของบุคคลที่มีต่อองค์การหรือหน่วยงานในทางที่ดี ซึ่งเป็นความสุขของบุคคลที่เกิด
 จากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทน คือผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึก
 มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จไปตามเป้าหมายขององค์การ

ชยุตพงศ์ สุจิตรานนท์ (2542, 20 อ้างถึงในไว ชีรัมย์, 2551, 6) ได้ให้ความหมายของความ
 พึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึกที่ชอบ ที่พอใจของบุคคลแต่ละคนที่มีต่องานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน
 หากมีความพึงพอใจมากก็มีความเสียดสีแรงกายแรงใจให้แก่งาน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพใน
 การทำงานสูง ตอบสนองความต้องการและบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ

จากการศึกษาสรุปได้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกยินดี มีความสุขของบุคคล
 ต่อสิ่งเร้า เช่น จากสภาพแวดล้อม รางวัล การชมเชย การยกย่อง และผลประโยชน์ที่ตนได้รับ
 จากงานไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นวัตถุ หรือ ไม่ใช่วัตถุ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอซเบิร์ก (Herzberg's Two-Factor Theory of Motivation-Hygiene Theory) หรือ ทฤษฎีองค์ประกอบคู่ ของเฮอซเบิร์ก และ ไชนเดอร์แมน (Herzberg & Snyderman, 1959, 71-79 อ้างถึงในสุวิ โอบบัว, 2549, 6) โดยสร้างจากผลงานของการวิจัยของเขาและคณะเพื่อ
 พิสูจน์ทฤษฎีของ เฮอซเบิร์ก ที่ว่ามนุษย์มีความปรารถนา 2 ประการ คือ

1. ความปรารถนาที่จะขจัดความทุกข์ทางร่างกาย เช่น ความหิว ความเคื่อนร้อนทาง
 สุขภาพ และความทารุณของดินฟ้าอากาศ
2. ความปรารถนาความสุขทางใจ เช่น ความสำเร็จในการงานการเป็นที่ยอมรับนับถือ
 ชีวิตที่เจริญก้าวหน้า เป็นต้น เมื่อใช้องค์ประกอบในการสร้างความพึงพอใจในการทำงานพิจารณา
 ความต้องการประการแรก คือ องค์ประกอบค้ำจุน และความปรารถนาที่สอง คือ องค์ประกอบ
 จูงใจรวม เป็นทฤษฎีองค์ประกอบคู่ และยังพบว่า องค์ประกอบมูลเหตุให้เกิดความไม่พอใจใน
 การทำงาน และไม่มีความสัมพันธ์กัน องค์ประกอบที่ช่วยให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานนั้น
 มีลักษณะสัมพันธ์กับเรื่องของงานโดยตรง เรียกว่า ปัจจัยจูงใจ เป็นองค์ประกอบที่จูงใจให้บุคคล
 มีความตั้งใจทำงานเป็นสภาวะการณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการทำงาน มี 5 ประการ

1. ความสำเร็จในงาน
2. การได้รับความยอมรับนับถือในด้านความสำเร็จของงาน

3. ลักษณะของงานที่ทำ
4. ความรับผิดชอบของงาน
5. ความก้าวหน้าในตำแหน่งในการงาน

ปัจจัยที่ช่วยให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เฮอซ์เบอร์ก และคณะยังได้พบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการทำงาน จัดเป็นองค์ประกอบที่เป็นสิ่งแวดล้อมซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานได้ ปัจจัยนี้จึงต้องทำหน้าที่ค้ำจุนไม่ให้เกิดความท้อถอยไม่ยอมทำงาน เรียกว่าเป็นปัจจัยทางสุศาสตร์ หรือปัจจัยค้ำจุน มีดังนี้

1. เงินเดือน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
3. ตำแหน่งหน้าที่
4. การปกครองบังคับบัญชา
5. นโยบายและการบริหาร
6. สภาพการทำงาน
7. ชีวิตส่วนตัว
8. ความมั่นคงของงาน
9. ฐานะทางสังคม

มูลเหตุที่ทำให้การวิจัยและเสนอเป็นทฤษฎีดังกล่าวขึ้นมา ก็เพื่อจะตอบคำถามที่ว่า ผู้ปฏิบัติงานจะต้องการอะไรจากงานของเขา และเพื่อพิสูจน์สมมติฐานหลักที่ว่า องค์ประกอบที่จำไปสู่ทัศนคติในทางบวก และองค์ประกอบที่จะนำไปสู่ทัศนคติทางลบในการปฏิบัติแตกต่างซึ่งกันกับสมมติฐานดั้งเดิมที่ว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติในทางลบ จากการสัมภาษณ์วิศวกร และนักการบัญชี ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานว่า มีอะไรบ้างที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้นหรือลดลง โดยให้ผู้ตอบย้อนนึกไปถึงเวลาที่มีความรู้สึกเช่นนั้น และนอกจากนี้ยังได้ถามเกี่ยวกับความรู้สึกพึงพอใจในงานว่า มีผลต่อการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความเป็นอยู่หรือไม่

นอกจากนี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ดีและไม่ดี ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน

1. ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เป็นปัจจัยที่จูงใจให้คนชอบ และรักงาน เป็นตัวการสร้างความพึงพอใจให้บุคคลในองค์การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มี 5 ประการ คือ

1.1 ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้น และประสบผลสำเร็จอย่างดี มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ รู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น และเกิดรู้สึกพอใจ ปลื้มใจในผลสำเร็จของงานนั้นอย่างยิ่งเมื่อผลงานสำเร็จลง

1.2 การได้รับความชมเชยและยอมรับนับถือ หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อน จากผู้ขอมารับคำปรึกษา หรือจากบุคคลในหน่วยงาน การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย

1.3 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ หมายถึง งานที่น่าสนใจงานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำทาบให้ต้องลงมือทำได้โดยลำพังแต่ผู้เดียว

1.4 ความรับผิดชอบ หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่

1.5 ความก้าวหน้า หมายถึง ได้รับเลื่อนขั้น ตำแหน่งให้สูงขึ้นของการทำงาน การมีโอกาสดำเนินการความรู้ความสามารถของบุคคล

2. ปัจจัยค้ำจุน หมายถึง ปัจจัยที่จะค้ำจุนให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีหรือมีในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการบุคคลในองค์การ จะก่อให้เกิดความไม่ชอบงาน ปัจจัยค้ำจุนมีดังนี้คือ

2.1 เงินเดือน และสวัสดิการ ในหน่วยงานนั้น เป็นที่พอใจของบุคลากรที่ทำงาน

2.2 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หมายถึง การติดต่อไม่ว่าจะเป็นกริยาหรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจกันซึ่งกันและกันอย่างดี

2.3 สถานะของอาชีพ หมายถึง อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคมมีเกียรติและศักดิ์ศรี

2.4 นโยบายและการบริหารงาน หมายถึง การจัดการและบริหารงานขององค์การ การติดต่อสื่อสารภายในองค์การ

2.5 สภาพการทำงาน ได้แก่ สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสงเสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน รวมทั้งลักษณะสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น อุปกรณ์ หรือ เครื่องมือต่างๆ

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

มาสโลว์ (Maslow) ได้ตั้งทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับแรงจูงใจตามลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ (มุกดา ศรีรงค์ และคณะ, 2548, 234-235)

มาสโลว์มองความต้องการของมนุษย์เป็นลักษณะลำดับขั้นจากระดับต่ำสุดไปยังระดับ

สูงสุดและสรุปว่าเมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนอง จะมีความต้องการอื่นในระดับสูงต่อไป ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ไล่เรียงตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสูงสุดมีอยู่ 5 ขั้นด้วยกัน คือ

1. ความต้องการของร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานเพื่อสนองตามความอยู่รอดของเราเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ อันเป็นความต้องการทางสรีระ ได้แก่ ต้องการน้ำ อาหาร อากาศ และอุณหภูมิที่เหมาะสมกับร่างกาย เป็นต้น จึงจงใจให้คนเราเสาะแสวงหาอาหารทั้งในแนวทางที่เหมาะสมและในทางมิชอบ

2. ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and Security Needs) เป็นความต้องการเพื่อให้ตนอยู่รอดอีกระดับหนึ่ง คือ การให้ตนเองมีความปลอดภัยจากอันตราย และโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ ความต้องการระดับนี้จึงจงใจให้คนเราหลีกเลี่ยงความเจ็บป่วยและอันตราย แสวงหาแหล่งที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย แสวงหางานที่มั่นคง หาวิธีป้องกันตนเองในปราศจากโรคและอันตรายต่างๆ

3. ความต้องการผูกพันหรือเป็นที่ยอมรับ (Love and Belonging Needs) เป็นความต้องการที่จะมีความผูกพันกับบุคคลอื่น ทั้งในฐานะเป็นเจ้าของผู้อื่นและได้รับรักจากผู้อื่น เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องการการรวมกลุ่ม จึงต้องการมีส่วนร่วมในกลุ่ม และต้องการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ทำให้จงใจให้คนเราสร้างครอบครัวเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม ชมรมและสโมสรต่างๆ

4. ความต้องการการยกย่อง (Self Esteem Needs) ความต้องการขั้นนี้ เป็นความปรารถนาของบุคคลที่ต้องการให้บุคคลอื่นๆ ยกย่องชมเชยและการให้เกียรติยอมรับในคุณค่าของตนจึงจงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรมต่างๆ อาทิ เช่น การทำกิจกรรมเพื่อสังคม อาสาสมัคร หรือเพียรพยายามฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อให้ได้รับการยกย่องหรือแม้แต่บางคนมีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย อวดมั่งมี เพื่อให้บุคคลนับถือ เป็นต้น

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self Actualization Needs) ลักษณะความต้องการขั้นนี้เป็นความต้องการขั้นสูงสุดที่บุคคลพยายามกระทำการต่างๆ เพื่อพิสูจน์ศักยภาพของตนเอง เป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเองโดยสิ่งที่ได้รับจะเป็นความพึงพอใจและความภูมิใจที่ได้กระทำในสิ่งต่างๆ ที่เต็มความสามารถและเหมาะสมกับตนเอง จึงถือว่าเป็นการค้นพบเองและความสุขที่แท้จริงเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์

มาสโลว์ได้สรุปลักษณะของการจงใจเป็นลำดับขั้นอย่างมีระบบ 5 ขั้น ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 ลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์
ทิม่า (สุธี ไบบัว, 2549, 10)

จิตตินันท์ เชชะคุปต์ (2538, 27-28 อ้างถึงในประสพสุข มีภักดี, 2550, 9) ได้เสนอแนวคิด
เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ ได้แก่

1. ผลลัพธ์ของบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการจะเกิดขึ้นเมื่อได้รับบริการที่มี
ลักษณะคุณภาพ และระดับการให้บริการตรงกับความต้องการ ความเอาใจใส่ของผู้ให้บริการ
2. ราคาค่าบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการขึ้นอยู่กับราคาค่าบริการที่ผู้รับบริการ
ยอมรับหรือพิจารณาว่าเหมาะสมกับคุณภาพของการบริการตราความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้รับบริการ
ทั้งนี้เจตคติของผู้รับบริการที่มีต่อราคาค่าบริการกับคุณภาพการบริการ ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป

3. สถานที่บริการ การเข้าถึงบริการได้สะดวก เมื่อผู้รับบริการมีความต้องการซ่อม ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อบริการ ทำเลที่ตั้ง และการกระจายสถานที่ให้บริการให้ทั่วถึงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการจึงเป็นเรื่องสำคัญ

4. การส่งเสริมและการแนะนำบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการให้ผู้รับบริการเกิดขึ้น ได้จากการได้ยินข้อมูลข่าว หรือบุคคลอื่นกล่าวถึงบริการในทางบวก ซึ่งตรงกับความเชื่อที่มีอยู่ ก็จะรู้สึกดีกับบริการดังกล่าว อันเป็นแรงจูงใจผลักดันให้มีความต้องการบริการตามมาได้

5. ผู้ให้บริการเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงานบริการให้ผู้รับบริการเกิดความ พึงพอใจ ผู้บริหารที่วางนโยบายการบริการ โดยคำนึงถึงความสำคัญของผู้รับบริการเป็นหลัก ย่อม สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการให้เกิดความพึงพอใจได้ง่าย

6. สภาพแวดล้อมของการบริการ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของกรบริการมีอิทธิพล ต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ

7. กระบวนการบริการ มีวิธีกรนำเสนอบริการในกระบวนการบริการเป็นส่วนสำคัญ การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ ประสิทธิภาพของการจัดการระบบบริการ ส่งผลให้การ ปฏิบัติงานบริการแก่ผู้รับบริการได้รับจากการบริการ เป็นสิ่งที่จะช่วยประเมินว่าได้เข้าถึง ประชาชน

แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม

ความหมายของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในที่ดี ทั้งต่อสังคมส่วนรวมและตัวบุคคล ได้มีนักวิชาการหลายท่านอธิบายความหมายของการฝึกอบรม ไว้ดังนี้

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. (2539, 13) ให้ความหมายของการ ฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ที่ เป็นระบบ รวมถึงการจูงใจพนักงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น และมีคุณลักษณะที่ ต้องการในงาน

วิจิตร อวาระกุล (2540, 14) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการเพิ่มความรู้ ความชำนาญ และความสามารถของบุคคล หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการ พัฒนาบุคคล

สุนันทา เลานันท์ (2546, 233) ได้สรุปความหมายการฝึกอบรมของนักวิชาการไว้ว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรที่ได้มีการวางแผนอย่าง

เป็นระบบและออกแบบให้สนองต่อความต้องการของทั้งองค์กรและพนักงาน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน โดยผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติที่จัดขึ้นทั้งในสถานที่ทำงานและนอกสถานที่ทำงาน อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในตัวพนักงาน ซึ่งผลให้คุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานได้รับการพัฒนาให้ได้ตามมาตรฐานของเงื่อนไขข้อกำหนดของงาน รวมทั้งพัฒนาศักยภาพและทัศนคติไปในทางที่ดีขึ้น ทำให้ผลการปฏิบัติบรรลุเป้าหมายทั้งขององค์กรและส่วนบุคคล อีกทั้งเป็นการสนองต่อความต้องการด้านสังคมขององค์กรทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ขงยุทธ เกษสาคร (2546, 7) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการอย่างหนึ่งในการพัฒนาองค์กร โดยอาศัยการดำเนินการอย่างเป็นระบบขั้นตอน มีการวางแผนที่ดีและเป็นการกระทำที่ต่อเนื่อง โดยไม่มีการหยุดยั้ง ซึ่งการกระทำทั้งหมดก็เพื่อความมุ่งหมายในการเพิ่มพูนความรู้

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาบุคคล องค์กร หรือหน่วยงาน โดยมีระเบียบแบบแผน รูปแบบ ขั้นตอนต่างๆ และมีการวางแผนที่ดีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ พัฒนาบุคคลให้เกิดความชำนาญ ความสามารถ ทักษะ ทักษะ และประสบการณ์ ตลอดจนทั้งเพื่อต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามแก่ผู้เข้ารับการอบรม

ความจำเป็นและความสำคัญในการฝึกอบรม

วิบูลย์ บุญชูโรกุล (2545, 1-2) ได้แบ่งความจำเป็นและความสำคัญของการฝึกอบรมไว้ 2 ลักษณะดังนี้

1. เพื่อแก้ปัญหาในปัจจุบัน

1.1 ต้องการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรที่มีอยู่ให้เข้าสู่ระดับมาตรฐานหรือระดับที่พึงประสงค์

1.2 จำเป็นต้องมีการปรับปรุงคุณภาพหรือปริมาณการผลิตให้เท่าเทียมกับหรือดีกว่าคู่แข่งทางธุรกิจ หรือระดับความเป็นผู้นำทางธุรกิจ

1.3 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติงานหรือกรรมวิธีในการผลิต

1.4 เมื่อมีการขยายงาน มีการลงทุนครั้งใหญ่ ทำให้บุคลากรบางกลุ่มจำเป็นต้องเรียนรู้ใหม่ ปรับเปลี่ยนวิธีทำงาน

1.5 ต้องการให้พนักงานใหม่คุ้นเคยกับระบบและวิธีการทำงานขององค์กรจนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพในระยะเวลาอันสั้น

1.6 องค์กรขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่ต้องการ หรือมีพนักงานลาออกจากงานเป็นจำนวนมาก ทำให้บุคลากรที่มีอยู่ต้องเข้าไปรับผิดชอบงานที่ไม่คุ้นเคย

2. เพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

- 2.1 เตรียมการเลื่อนตำแหน่งของบุคลากรปัจจุบันให้สูงขึ้น
- 2.2 เตรียมรับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่จะนำเข้ามาใช้ในองค์กร
- 2.3 เตรียมรับมือกับการแข่งขันที่กำลังทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น
- 2.4 ความต้องการสินค้าและบริการขององค์กรกำลังเปลี่ยนไปจากเดิม
- 2.5 ใช้โอกาสที่พนักงานว่างเนื่องจากเศรษฐกิจถดถอย เตรียมพร้อมสำหรับการแข่งขัน

เมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัว

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมโดยทั่วไปก็คือต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ที่ปฏิบัติงาน เพื่อที่จะได้สามารถทำงานในตำแหน่งหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้ได้รับการพัฒนาให้มีขีดความสามารถสำหรับการสับเปลี่ยนโยกย้ายหน้าที่การงานหรือเลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งอีกด้วย ตลอดทั้งมีความเชื่อและเห็นความสำคัญรวมถึงให้คุณค่ากับงานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่นั้นเอง ดังนั้นในส่วนของวัตถุประสงค์

ขนิษฐา จิตอารุณ (2540, 3) ได้แบ่งความมุ่งหมายของการฝึกอบรมไว้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายส่วนบุคคล
 - 1.1 เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถฝีมือในการปฏิบัติงานให้ถูกต้องและรวดเร็ว
 - 1.2 เพื่อพัฒนาท่าทีและบุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน
 - 1.3 เพื่อฝึกฝนการใช้วินัยจรรยาในการตัดสินใจ
 - 1.4 เพื่อส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน
 - 1.5 เพื่อเข้าใจนโยบายและจุดมุ่งหมายขององค์กรได้ดีขึ้น
 - 1.6 เพื่อสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน
 - 1.7 เพื่อสร้างคนเพื่อรองรับงานใหม่ หรือเพื่อเตรียมเลื่อนระดับ
 - 1.8 เพื่อความก้าวหน้าในการทำงาน หรือการพิจารณาความคิดความชอบ
2. ความมุ่งหมายขององค์กร
 - 2.1 เพื่อสร้างความสนใจในการปฏิบัติงาน
 - 2.2 เพื่อการสอนแนะนำวิธีการปฏิบัติงาน
 - 2.3 พัฒนาการปฏิบัติงานให้ได้ผลสูงสุด
 - 2.4 ลดความสิ้นเปลืองการใช้ทรัพยากรสำหรับการปฏิบัติงาน

- 2.5 เพื่อเป็นการป้องกันอุบัติเหตุ
- 2.6 เพื่อจัดวางมาตรฐานการทำงาน
- 2.7 เพื่อพัฒนาฝีมือในการทำงาน
- 2.8 ฝึกฝนคนไว้เพื่อความก้าวหน้าขององค์กร
- 2.9 เพื่อให้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.10 เพื่อการเพิ่มผลผลิต และเพื่อลดการควบคุมดูแล

ประเภทของการฝึกอบรม

วิจิตร อวาทกุล (2540, 83-87) ได้แบ่งประเภทของการฝึกอบรมไว้ ดังนี้

1. การฝึกอบรมก่อนการทำงาน
2. การฝึกอบรมปฐมนิเทศ ประกอบไปด้วย เรื่องที่เกี่ยวกับหน่วยงานหรือองค์กร
หน้าที่เงื่อนไขในการทำงาน สิทธิสวัสดิการของพนักงานที่จำได้รับ และข้อเสนอแนะการบริการ
ความสะอาดต่างๆ

3. การฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน
4. การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติการหรือประจำการ
5. การฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง เฉพาะสาขาวิชา และ
- 6 การอบรมพิเศษ เช่น การฝึกอบรมตามความต้องการของงาน การฝึกอบรมตาม
ความสัมพันธ์ของงาน การฝึกอบรมเพื่อรับตำแหน่งหรือหน้าที่ที่สูงขึ้น และการฝึกอบรมเพื่อมี
ความสัมพันธ์กับวิชาชีพ

ประโยชน์ของการฝึกอบรม

ชูชัย สมितिไกร (2548, 14-15) ได้กล่าวถึงบทบาทและประโยชน์ของการฝึกอบรมไว้
ดังต่อไปนี้

1. ช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถ และเจตคติของพนักงาน การฝึกอบรมจะช่วย
ปรับปรุงให้พนักงานมีคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการทำงานดีขึ้นกว่าเดิม อันจะส่งผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น
ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ
2. ช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านค่าจ้างแรงงาน โดยการลดปริมาณเวลาที่ใช้ในการผลิตสินค้าหรือ
บริการ แต่ยังคงได้สินค้าหรือบริการที่มีปริมาณและคุณภาพคงเดิม นอกจากนี้ ยังลดเวลาที่
ในการพัฒนาพนักงานที่ขาดประสบการณ์ เพื่อให้มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ
3. ช่วยลดต้นทุนการผลิต โดยการลดปริมาณสินค้าที่ผลิตอย่างไม่ได้มาตรฐาน
4. ช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านการบริหารบุคคล โดยการลดอัตราการลาออกจางาน การขาดงาน
การมาทำงานสาย อุบัติเหตุ การร้องทุกข์ และสิ่งอื่นๆ ที่บั่นทอนประสิทธิภาพในการทำงาน

5. ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการให้บริการแก่ลูกค้า โดยการช่วยปรับปรุงระบบการให้บริการ หรือส่งสินค้าแก่ลูกค้า

6. ช่วยพัฒนาพนักงานเพื่อใช้เป็นกำลังทดแทนในอนาคต การฝึกอบรมบุคลากรจะช่วยให้ องค์การมีกำลังทดแทนได้ทันทั่วทั้งที่ หากมีพนักงานบางส่วนเกษียณ หรือลาออกจากการทำงาน

7. ช่วยเตรียมพนักงานก่อนการก้าวขึ้นไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น การฝึกอบรมจะช่วยให้ พนักงานที่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งใหม่ มีความพร้อมและสามารถปรับตัวให้เข้ากับตำแหน่งหน้าที่ ใหม่ได้อย่างเหมาะสม

8. ช่วยขจัดความล่าช้าด้านทักษะ เทคโนโลยี วิธีการทำงาน และการผลิต การฝึกอบรม จะช่วยให้พนักงานขององค์การมีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่ทันกับเปลี่ยนแปลงของ โลก และช่วยให้องค์การสามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้

9. ช่วยให้การประกาศใช้นโยบายหรือข้อบังคับขององค์การ ซึ่งได้รับการแก้ไขหรือ ร่างขึ้นมาใหม่เป็นไปอย่างราบรื่น

10. ช่วยปรับปรุงและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานในองค์การรวมทั้งช่วยเพิ่มพูน ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานด้วย

กระบวนการฝึกอบรม

วิจิตร อวกุล (2540, 193-196) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการจัดทำโครงการฝึกอบรมจะมี การกำหนดขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การสำรวจ ตรวจสอบ วิเคราะห์สภาพปัญหา หมายถึง การที่ผู้ทำโครงการจะต้องศึกษา จากเอกสาร สอบถาม สัมภาษณ์ พูดคุย พิจารณาว่าหน่วยงานองค์การ มีปัญหาอะไรบ้างที่จะช่วย แก้ไขด้วยการฝึกอบรม เช่น การรับและตอบ โทรศัพท์ยังไม่ถูกต้อง การบริหารยังไม่ดี เหล่านี้ล้วน เป็นข้อมูลที่จะนำมาสร้างหลักสูตร ทำเป็น โครงการฝึกอบรมได้ทั้งสิ้น บางครั้งหัวหน้าหน่วยงาน อาจบอกได้ถึงความต้องการ ให้ดำเนินการฝึกอบรมเขามีปัญหาอะไรบ้าง การสำรวจ วิเคราะห์สภาพ ปัญหาของหน่วยงาน อาจทำได้ดังนี้ คือ

1.1 โดยการสังเกต มองหาสาเหตุ สภาพแวดล้อมในการทำงาน หรือในองค์การหน่วยงาน นั้นๆ ที่เห็นว่าเป็นปัญหาจะต้องฝึกอบรม อาจสังเกตหลายครั้งก็จะ ได้ข้อมูลดียิ่งขึ้น

1.2 สัมภาษณ์ สอบถาม พูดคุย และสังเกตด้วยก็ได้

1.3 สอบถามความเห็นของหัวหน้าพนักงานเกี่ยวกับปัญหา ฟังความเห็นของพนักงาน ลูกค้า ประชาชน เราก็จะได้ทราบข้อมูลที่เป็นปัญหาที่จะต้องทำการฝึกอบรม

1.4 ศึกษาจากหน่วยงานอื่นที่ผ่านมา ได้อบรมเรื่องใด ด้านใดบ้าง นำมาศึกษาวิเคราะห์ ว่าโครงการใดควรจะดำเนินการต่อได้บ้าง

1.5 ศึกษาจากหน่วยงานอื่นที่มีการดำเนินการคล้ายกัน เหมือนกันกับหน่วยงานของเราก็อาจจำแนกคิด วิธีการมาปรับปรุงใช้กับงานของเราได้

2. การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม หมายถึง ข้อบกพร่องต่างๆที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีประสิทธิภาพ การบริการไม่ดี ขาดความรู้ ความชำนาญในการทำงาน ทักษะ ทักษะในการปฏิบัติงานยังไม่ถูกต้อง เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอบรมหน่วยงานฝึกอบรมจะต้องดำเนินการฝึกอบรม

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม ว่ามีความตั้งใจมีความประสงค์ ที่จะจัดฝึกอบรมเพื่อให้ได้ประโยชน์แก่หน่วยงานอย่างไรบ้าง วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่จะแสดงออกให้เห็นได้ วัดได้ วัตถุประสงค์ ชัดเจนทุกคน อ่านแล้วเข้าใจไปแนวเดียวกัน และมีความเป็นไปได้

4. กำหนดวัตถุประสงค์ของวิชา วางขอบเขตและวัตถุประสงค์ของวิชา โดยปรึกษาหารือเพื่อร่วมงาน วิทยากร เขียนขอบเขตให้กะทัดรัดเป็นข้อๆ เพื่อให้วิทยากรเตรียมเนื้อหาวิธีการสอนตรงตามต้องการ มิใช่ตรงตามความต้องการของวิทยากร ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆที่ผู้เข้าอบรมจะนำไปใช้ได้ในการปฏิบัติงานประจำ

5. กำหนดแนวทางฝึกอบรม หมายถึง การพิจารณาว่าแนวทางที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลง ได้รับความรู้จะต้องประกอบด้วยวิธีการอะไรบ้าง ใช้ทฤษฎีอะไรบ้าง เทคนิคอะไรบ้าง

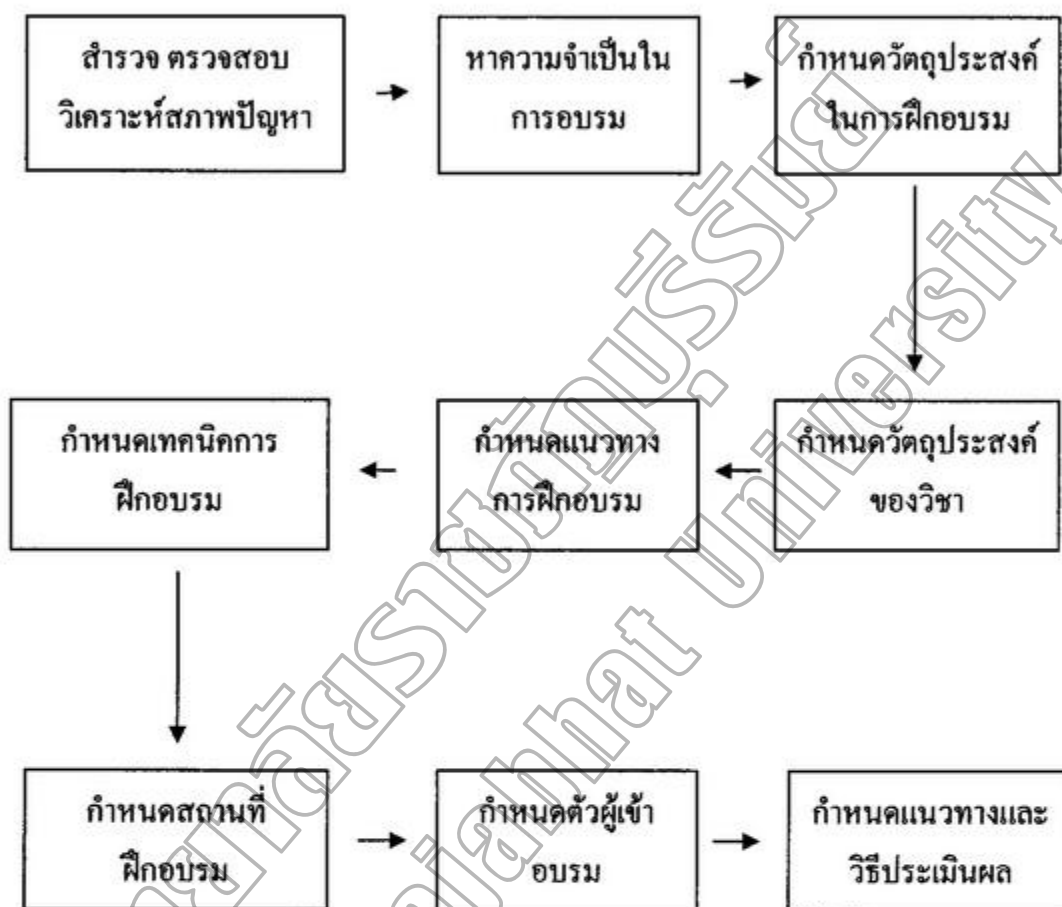
6. กำหนดเทคนิควิธีการฝึกอบรม พิจารณาว่าจะใช้การใดในการฝึกอบรม จะใช้เทคนิคอย่างไรบ้างจึงจะเหมาะสม เนื้อหาวิชาหลักสูตร จึงจะทำให้ผู้เข้าฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ได้รับประโยชน์

7. กำหนดสถานที่ฝึกอบรม สถานที่ฝึกอบรมหากจัดไม่ดี ไม่เหมาะสม จะทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนล้มเหลว เกิดความเสื่อมศรัทธา ท้อถอย เบื่อหน่ายทั้งผู้สอนและผู้เรียน

8. การกำหนดตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรที่ไม่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกัน ไม่สนใจในเรื่องคล้ายๆกันหรือต่างระดับกันในสายการบังคับบัญชา จะทำให้เสียผลในการฝึกอบรมวิทยากรที่ไม่มีคุณภาพ ไม่มีความรู้ความสามารถพอ ก็จะทำให้โครงการฝึกอบรมเสียหาย หรือถึงกับล้มเหลวได้ ฉะนั้นวิทยากรจึงควรได้รับการคัดเลือกมาอย่างดีที่จะมาสอนในโครงการ

9. กำหนดแนวทางและวิธีประเมินผล การประเมินผลเป็นกระบวนการในการพิจารณาคัดสิน ประเมินค่าของการฝึกอบรมว่าสูงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ เป็นที่น่าพอใจเพียงไร จะใช้วิธีการอย่างไรเครื่องมืออะไรบ้าง หรือจะเลือกใช้หลายวิธี ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นรูปภาพ ดังนี้

ภาพแสดงกระบวนการการฝึกอบรม

ภาพประกอบ 2 กระบวนการฝึกอบรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

ความหมายของคุณธรรม

สำหรับความหมายของคุณธรรมมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้
 ประภาศรี สีหอำไพ (2540, 21) ได้กล่าวถึงความหมายของคุณธรรมและศีลธรรมไว้ว่า
 คุณธรรม คือ หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดี
 ภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยม ไปด้วยความสุขความยินดี การกระทำที่ดีย่อมมีผลของ
 ความดี คือ ความชื่นชมยกย่องในขณะที่การกระทำชั่วย่อมนำมาความเจ็บปวดมาให้ การเป็นผู้มี
 คุณธรรม คือ การปฏิบัติตนอยู่ในกรอบที่คำนึงความเข้าใจเรื่องการทำดีมีคุณธรรมเป็น
 กฎเกณฑ์สากลที่ตรงกัน เช่น การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียน ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติดุคในกาม
 เป็นต้น สภาพการณ์ของการทำความดี คือ ความเหมาะสมต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถ
 ตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมด้วยหลักจริยธรรมที่สามารถจำแนกความถูกผิด สามารถตั้ง
 สอนอบรมให้ปฏิบัติตามมาตรฐานของพฤติกรรมที่ถูกต้อง มีสติสัมปชัญญะรับผิดชอบชั่วดีตาม
 ทำนองคลองธรรม มีจิตใจลักษณะนิสัยและความตั้งใจหรือเจตนาที่ดีงาม

จินตนา บุญบงกร (2544, 13) ได้กล่าวถึงความหมายของคุณธรรมไว้ว่า หมายถึง
 คุณสมบัติที่ดี หรือคุณสมบัติที่เป็นธรรมของบุคคลอันอาจเกิดจากการสั่งสอนของบิดามารดา ครู
 อาจารย์หรือเกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถ่ายทอดกันมา

กรมสามัญศึกษา (อ้างถึงใน สุภาพร พิศาลบุตร, 2545, 4) ได้กล่าวถึงความหมายของ
 คุณธรรมไว้ว่า หมายถึง ความเชื่อของบุคคลส่วนใหญ่ซึ่งยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม และเสริมให้
 สมาชิกในสังคมทำความดี และสร้างคุณประโยชน์แก่สังคม เช่น การรักษาศีล และการ
 ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรม หรือคำสอนในพระพุทธศาสนา

จิไลลักษณ์ ชินะจิตร (2550, 85-86) ได้กล่าวถึงความหมายของคุณธรรมพื้นฐานใน
 พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2525 ที่ทรงราชทานไว้ว่า
 ประการแรก คือ การรักษาความสัตย์ความจริงใจต่อตนเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็น
 ประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตนเองที่จะประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์จะความดีนั้น
 ประการที่สาม คือ การอดทนอดกลั้นและอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริต

ไม่ว่าด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ คือ การรู้จักละความชั่วความทุจริตและรู้จักสละผลประโยชน์ส่วนน้อยของตน
 เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรมที่ประการนี้ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้น โดย
 ทักกันแล้วจะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุขร่มเย็นและมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคง
 ก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์

จากการศึกษาสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกรับชอบชั่วดี
 ในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความ
 ยินดี เป็นคุณสมบัติที่เป็นธรรมของบุคคลอันอาจเกิดจากการสั่งสอนของบิดา มารดา ครูบาอาจารย์
 หรือ เกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณี และ เป็นความเชื่อของบุคคลส่วนใหญ่ซึ่งยอมรับว่าเป็นสิ่งที่
 ดีงาม และเสริมให้สมาชิกในสังคมกระทำความดี และสร้างคุณประโยชน์แก่สังคม

ความหมายของจริยธรรม

สำหรับความหมายของจริยธรรมมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้
 ประภาศรี สีหอำไพ (2540, 17) ได้กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม
 หมายถึงหลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัย ให้อยู่ในครรลองของคุณธรรม
 หรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในกรดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบ
 แผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคล
 มุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง
 ความควรในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมไทยได้อย่างสงบเรียบร้อย และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น
 มีคุณธรรมและ มโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดี โดยมีสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตน
 ตามค่านิยมที่พึงประสงค์

จินตนา บุญบงกร (2544, 13) ได้กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่ดี
 ยอมรับโดยคนทั่วไป ให้เป็นแบบของการคิดและการปฏิบัติจนเป็นพฤติกรรมที่ดีของบุคคล

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต, อ้างถึงใน จินตนา บุญบงกร, 2544, 15) ได้ให้ความหมาย
 ของจริยธรรมไว้ว่า เป็นความประพฤติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยใช้วิชาจริยศาสตร์ศึกษา
 พฤติกรรมด้านคุณค่า สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดดีควรทำ และสิ่งใดชั่วควรละเว้น

พรนพ พุกกะพันธ์ (2544, 6) ได้กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง สิ่ง
 ควรประพฤติ และประพฤติเหมาะสมในสิ่งที่ถูกต้องซึ่งสังคมยอมรับ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม
 อย่างมีความสุขร่มเย็น

สุภาพร พิศาลบุตร (2545, 3) ได้สรุปความหมายของจริยธรรมที่นักวิชาการได้กล่าวเอาไว้
 ว่า จริยธรรมสรุปได้ 2 ประเด็น คือ จริยธรรมคือหลักเกณฑ์หรือกฎของสังคมที่ใช้ตัดสินว่า การ
 กระทำใดเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ดีงามควรปฏิบัติ และการกระทำใดเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติทั้งต่อตนเอง
 และต่อบุคคลอื่น

วิลัยลักษณ์ ชินะจิตร (2550, 85-86) ได้กล่าวถึงความหมายของจริยธรรมไว้ว่า หมายถึง ข้อที่ควรปฏิบัติเป็นธรรมะทางใจที่ควบคุมพฤติกรรมความประพฤติที่ดีที่ชอบที่ถูกที่ควรเป็นเรื่องของความรู้สึกในการพัฒนาตนเองที่มุ่งหมายให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขดำรงชีวิตอยู่อย่างบริบูรณ์เปี่ยมไปด้วยความดีทั้งกายวาจาและใจ จริยะหรือจริยา คือ ความประพฤติการกระทำเมื่อสมาสกับคำว่าธรรมะจึงเป็นความประพฤติที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรมเป็นธรรมชาติ

จากการศึกษาสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรประพฤติ และประพฤติเหมาะสมในสิ่งที่ถูกต้องซึ่งสังคมยอมรับ เป็นหลักเกณฑ์หรือกฎของสังคมที่ใช้ตัดสินว่า การกระทำใดเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ดีงามควรปฏิบัติ เป็นหลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรม เป็นความประพฤติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดดีควรทำ และสิ่งใดควรเว้น เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

มีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

พรนพ พกกะพันธ์ (2544, 17) ได้กล่าวถึงคุณค่าของจริยธรรมกับชีวิตมนุษย์ไว้ ดังนี้

1. จริยธรรมช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีระเบียบเป็นระบบ มีความอบอุ่น มีความรู้สึกปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีสันติ
2. จริยธรรมช่วยให้มนุษย์รู้จักตนเอง มีความสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ
3. จริยธรรมช่วยให้มนุษย์สามารถกำหนดเป้าหมายชีวิต การดำเนินชีวิตและการพัฒนาชีวิตให้สำเร็จตามเป้าหมาย
4. จริยธรรมช่วยให้มนุษย์สามารถปรับปรุงตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นๆ และสังคมอย่างมีระบบเป็นระเบียบ เช่น การครองตน การครองงาน การครองเรือน การครองคน
5. จริยธรรมช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ปัญหาชีวิตและความสามารถทำให้ความทุกข์หมดไปได้
6. จริยธรรมช่วยให้มนุษย์มีเครื่องยึดเหนี่ยว และเป็นหลักปฏิบัติเพื่อป้องกันการเบียดเบียน การเอารัดเอาเปรียบกันในทางส่วนตัว และสังคม
7. จริยธรรมช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้มนุษย์มีชีวิตที่ดี มีสุขภาพจิต สุขภาพกายดี เป็นชีวิตที่สมบูรณ์
8. จริยธรรมช่วยสร้างสันติภาพในสังคม และสร้างสันติภาพให้แก่โลก

9. จริยธรรมเป็นวิถีแห่งปัญญา ทำให้มนุษย์มีเหตุผล รู้จักใช้สติปัญญาแก้ปัญหาชีวิต มีความเชื่อในการกระทำความดี โดยการนำเอาหลักจริยธรรมมาเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาชีวิตไม่หลงงมงายในสิ่งที่ปราศจากเหตุผล

10. จริยธรรมช่วยให้อมนุษย์เป็นคนหนักแน่น มีความขยันอดทน มานะต่อสู้ เพื่อเอาชนะความทุกข์ความเดือดร้อน ไปด้วยตนเอง เป็นที่พึ่งของตนเองไม่ต้องรอโชคชะตา

นอกจากนี้สุภาพร พิศาลบุตร (2545, 6) ได้กล่าวว่า จริยธรรมถือได้ว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ทุกคนและทุกวิชาชีพ บุคคลหรือวิชาชีพใดไม่มีจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและวิชาชีพหรือหน่วยงานของตน การขาดจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและหน่วยงาน อาจมีผลร้ายต่อตนเองและสังคม คุณธรรมที่ทุกคนควรจะต้องศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติมีอยู่สี่ประการ ประการแรกคือ การรักษาความสัตย์ จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในสังคม

ที่จะนำความสุขสงบและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้นๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีจริยธรรม จิตใจก็ข่มสูงส่ง มีความสะอาดและสว่างในจิตใจจะทำงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลมีคุณค่า มีประโยชน์ และสร้างสรรค์คุณงามความดีอันเป็นประโยชน์

จากการศึกษาสรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชนในสังคม ช่วยให้อมนุษย์รู้จักตนเอง ช่วยให้อมนุษย์เห็นเป้าหมายของชีวิตที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตน และสังคมส่วนรวม ช่วยให้อมนุษย์มีหลักยึดและเป็นหลักป้องกันการเบียดเบียนกัน และเป็นเครื่องมือที่ให้อมนุษย์มีเหตุผล รู้จักใช้สติปัญญาแก้ปัญหาชีวิต มีความเชื่อมั่นในการกระทำความดีเพื่อความสงบสุข ร่วมเย็นแห่งมวลมนุษย์ทั้งหลาย

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

อำรุง จันทวานิช (2551, 1-2) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดทำโครงการจัดทำรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รูปแบบทั้ง 4 ดังนี้

1. รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยครอบครัว มีเนื้อหาสำคัญ คือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เรื่องความดี ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย กติกาสังคมและศาสนาวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความสุภาพ มีน้ำใจ กตัญญู มีระเบียบ ทำตามหน้าที่ พึ่งตนเอง และอดออม ด้านการสร้างทัศนคติให้ตระหนัก รัก เคารพ เชื่อมั่น อดทน มีสำนึกขณะจะกระทำ สำหรับวิธีการอบรมปลูกฝังทำได้โดยวิธีอบรมด้วยวาจา ด้วยการปฏิบัติเอง ด้วยการปฏิบัติให้เห็น และ กระตุ้นให้คิด ทั้งนี้ต้องอาศัยความใกล้ชิดและทำตัวเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ ในกรณีที่เด็กทำดี ควรชมเชย ย้ำผลการกระทำความดีที่เด็กทำให้เด็กฟัง และ ควรยกย่องต่อหน้าผู้อื่น เมื่อเด็กกระทำผิดควรพูดคุยกอธิบาย ย้ำผลการกระทำผิดให้เด็กฟัง และพยายามลดพฤติกรรม

ที่ไม่พึงประสงค์ ด้านการวัดประเมินผล จะวัดจากพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก ผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กสุขภาพ มีน้ำใจ กตัญญู มีระเบียบวินัย ทำหน้าที่ที่พึงตนเอง อุดม ตระหนัก และเคารพ เชื้อมั่น อคทน และมีสำนึก

2.รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยโรงเรียน (สถานศึกษา) มีเนื้อหาที่สำคัญคือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเรื่องความดี ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย การพัฒนาตน ความ เป็นไทย สิ่งแวดล้อม และศาสนาวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝัง ความมีสติจะมีน้ำใจ กตัญญู ทำหน้าที่ มีระเบียบวินัย ฝึกฝนสม่ำเสมอ เรียนรู้จากความคิด พึ่งตนเอง ปฏิบัติตามคำสอน รักษาวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม และทำตนให้เป็นประโยชน์ ด้านการสร้างทัศนคติ ให้ตระหนัก รัก ภาควิม มุ่งมั่น เชื่อฟัง มีเหตุผล มีสำนึกขณะจะกระทำอย่างรอบคอบ สำหรับ วิธีการอบรมปลูกฝังและการประเมินผลทำเช่นเดียวกับรูปแบบของครอบครัว แต่รูปแบบนี้ ผู้ที่ต้อง ทำตัวเป็นแบบอย่างคือ ครู อาจารย์ผู้สอน ผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กมีสติจะมีน้ำใจ กตัญญู รู้หน้าที่ มีระเบียบวินัย เรียนรู้ผิดถูก รักษาวัฒนธรรม สร้างประโยชน์ มีความภาควิม มุ่งมั่น มีเหตุผล และมีสำนึก

3.รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยสถาบันศาสนา มีเนื้อหาที่สำคัญคือ ด้าน ความรู้และวิธีการอบรมเช่นเดียวกับรูปแบบครอบครัว แต่ผู้ที่ทำหน้าที่ขัดเกลา คือ พระ นักบวช บุคคลากรทางศาสนา ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กเป็นคนสุขภาพ มีน้ำใจ กตัญญู เอื้อเฟื้อ มีระเบียบวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อคทน ตระหนักในความดี เคารพตัวเอง เชื้อมั่น มีความรัก และเมตตา รวมทั้งมีสำนึกที่จะทำดี

4.รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยชุมชน มีเนื้อหาที่สำคัญคือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้วิธีการอบรมปลูกฝังเช่นเดียวกับรูปแบบที่ 1 แต่ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมคือ กระบวนการภายใน ชุมชน ส่วนผลที่คาดหวังว่าจะได้รับคือ เด็กรับผิดชอบต่อสังคม เสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม บำเพ็ญ ประโยชน์ และเคารพศกติกา พฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก เยาวชน ซึ่งเป็นอนาคต ของชาติเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือ ทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นสถาบันที่เป็น ส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กจึงได้แก่สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันทางการศึกษา

ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psycho-analytic Theory) (ประภา สีหอำไพ, 2540, 29 - 30)

จริยธรรมกับมโนธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมนุษย์อยู่ในสังคมกลุ่มใดก็จะเรียนรู้ความผิดชอบ

ชั่วคี้ จากสิ่งแวดล้อมในสังคมนั้นจนมีลักษณะพิเศษของแต่ละสังคมที่เรียนว่า เอกลักษณะเป็น กฎเกณฑ์ให้ประพฤติปฏิบัติตามข้อกำหนดโดยอัตโนมัติ คนที่ทำชั่วแล้วรู้สึกสำนึกเกิด หิริโอตคป์ปะละอายใจตนเอง ถือว่าได้รับการลงโทษด้วยตนเอง เมื่อสำนึกแล้วพึงละเว้นไม่ปฏิบัติ อีกโดยไม่ต้องมีสิ่งควบคุมจากภายนอก เป็นการสร้างมโนธรรมขึ้นมาโดยไม่จำเป็นต้องสนใจ องค์ประกอบของลำดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม ลักษณะทฤษฎีเช่นนี้ บทบาทของการศึกษา คือ การพัฒนาทางด้านจิตใจ เพื่อเสริมสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่ระบบ เศรษฐกิจและสังคมต้องการ ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ การศึกษาเพื่ออบรมฝึกฝนการนำสติปัญญา ใช้เป็นประโยชน์แก่กล้ายิ่งขึ้น พยายามแสวงหาจุดมุ่งหมายให้แก่ชีวิต คือ ความเป็นอยู่อย่างดีที่สุด หรือ การมีอิสรภาพ การศึกษาจึงเป็นกิจกรรมของชีวิต โดยชีวิตเพื่อชีวิต เป็นความสามารถที่จะ ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและรู้จักเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) อธิบายการเกิดของจริยธรรมว่า เป็นกระบวนการสังคมประกิด โดยการซึมซาบกฎเกณฑ์ต่างๆจากสังคมที่เติบโตมารับเอาหลักการ เรียนรู้เชื่อมโยงกับหลักการเสริมแรง และการทดแทนสิ่งเร้า รับแนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็น รูปแบบ โดยยึดถือว่าการเรียนรู้ คือ การสังเกตเลียนแบบจากผู้อื่นใกล้ชิดเพื่อแรงจูงใจ คือ เป็นที่รัก ที่ยอมรับในกลุ่มพวกเดียวกับกลุ่มคั่นแบบเพื่อเป็นพวกเดียวกัน ในลักษณะเช่นนี้ สถาบันหรือกลุ่ม สังคมมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังรูปแบบและเสริมสร้างการเลียนแบบจากตัวอย่างในสังคมให้แก่ นักเรียนพึงระมัดระวังในการสอน เพราะถ้าขาดความสามารถในการอธิบายเหตุผลให้เด็ก เลียนแบบ ใช้อารมณ์ และวางอำนาจแทน จะทำเด็กรู้สึกเป็นศัตรูต่อผู้ควบคุมพฤติกรรมทุกระดับ ตั้งแต่บิดามารด ครู ไปจนถึงตำรวจพึงอบรมให้เด็กรู้จักรับผิดชอบชั่วดีรู้สึกละอายที่ทำชั่ว

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Theory) จริยธรรมเกิดจากแรงจูงใจในการ ปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตาม ระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล ซึ่งมีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมก็พัฒนาขึ้นตามลำดับ มีอยู่ 3 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี) ยังไม่เกิดจริยธรรม แต่สามารถเรียนรู้ จากประสาทสัมผัสและมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นต้น
2. ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง (อายุ 2-8 ปี) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ มีการคิดก่อน ปฏิบัติการตามคำสั่ง ซึ่งในขณะแรกเริ่มจะไม่คำนึงถึงเหตุผลของคำสั่งนั้น
3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (อายุ 8-10 ปี) เกิดหลักความคิดพัฒนาการทางสติปัญญา สูงขึ้นตาม ประสบการณ์ทางสังคม กลายความเกรงกลัวอำนาจภายนอก เริ่มมีความคิดเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ทฤษฎีของเพียเจต์ทั้ง 3 ขั้น ในการพัฒนาจริยธรรม เป็นที่ยอมรับมีผู้ศึกษาแนวทางต่อมา

คือโคลเบอร์ก ได้แบ่งจริยธรรมออกเป็น 6 ชั้น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับของจริยธรรม	ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
1. ก่อนเกณฑ์ (2-10 ปี) คือ การกระทำตามสิ่งที่ตนต้องการเป็นใหญ่ หนีการลงโทษ และแสวงหารางวัล	1. การเชื่อฟังและการลงโทษ (2-7 ปี) 2. การแสวงหารางวัล (8-10 ปี) 3. การทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น
2. ตามเกณฑ์ (10-16 ปี) คือ การกระทำตามสังคม ระเบียบ และทำตามเพื่อให้ผู้อื่นเห็นชอบ ต่อมาจึงคำนึงถึงบทบาท และหน้าที่ของคนในสังคม	4. การทำตามหน้าที่ในสังคม 5. การทำตามกฎเกณฑ์และข้อสัญญา 6. การยึดมั่นโนธรรมตามหลักสากล
3. เหนือเกณฑ์ (16 ปีเป็นต้นไป) คือ การวิเคราะห์ด้วยตนเองก่อนตัดสินใจ โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้อื่น	

ภาพประกอบ 3 จริยธรรม 6 ชั้น 3 ระดับ

ที่มา (ประภา สีหอำไพ, 2540, 30)

ทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory) โคลเบอร์ก เป็นนักการศึกษาด้านจริยธรรมที่มีชื่อเสียงมาก เป็นผู้นำทฤษฎีจริยศึกษาที่สังเคราะห์เอาขอบเขตความรู้ทางปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยา และศึกษาศาสตร์มาประกอบกันขึ้นเป็นทฤษฎีบูรณาการ และนำมาใช้ในการจัดการด้านจริยศึกษา ทางด้านการศึกษา โคลเบอร์กเสนอการจัดการจัดจริยศึกษาให้ครูเกิดความเข้าใจและนำไปปฏิบัติในการสอนทฤษฎีของโคลเบอร์กส่วนคล้ายคลึง และได้รับอิทธิพลมาจากนักปรัชญาหลายคน ได้แก่ โซกราตีส (Socratic) คานต์ (Kant) รอลส์ (Rawls) ดิวอี้ (Dewey) และเพียเจต์ (Piaget) โคลเบอร์กวิเคราะห์หลักจริยธรรมว่าเป็นลำดับหรือระบบของแนวทางสำหรับเผชิญการเลือกที่จะปฏิบัติในสิ่งที่มีให้เลือกอย่างหลากหลาย พัฒนาการทางจริยธรรมมี 6 ลำดับขั้น ที่อาจนำไปใช้ในรูปแบบต่างๆ ที่จะเลือกได้ในสถานการณ์ของการพิจารณาสิ่งที่เป็นคุณธรรม ลำดับขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรม มีดังต่อไปนี้

1. การลงโทษและการเชื้อฟัง พิจารณาในด้านประเด็นของการถือเอาอัตราของตัวเองเป็นใหญ่

2. เป้าหมายตามลักษณะเฉพาะรายบุคคล และการแลกเปลี่ยนกันอย่างเสมอภาคที่ตกลงกันเพื่อจะยอมรับความคิดเห็นของกันและกันในสังคม ในลำดับขั้นนี้แสดงให้เห็นความสำคัญของบุคคลอื่น โดยมีพื้นฐานที่แข็งแกร่งในส่วนรายบุคคลอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง

3. ความสัมพันธ์และการทำตามเป็นการแลกเปลี่ยนกันในความคาดหวัง การติดต่อประสานงานและความศรัทธายึดมั่น ไว้วางใจต่อผู้อื่น โดยการปฏิบัติที่พึ่งพิงต่อกัน ตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ในขั้นนี้เป็นการให้ความสำคัญอย่างกว้างขวางลึกซึ้งต่อเอกัตบุคคลที่จะเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น โดยแสดงให้เห็นว่ามีความรู้สึกร่วมกันและความคาดหวังร่วมกัน

4. ระบบสังคมและความมีสติรับผิดชอบที่จะให้มีการดำเนินการตามหน้าที่ที่ตนกระทำในสังคมนั้นเพื่อรักษาระเบียบทางสังคม และทำหน้าที่ของสังคม ซึ่งต้องรักษาสถาบันให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นโดยส่วนรวม บุคคลตีความบทบาทและระเบียบและให้เห็นความแตกต่างของสังคมกับข้อตกลงหรือข้อเรียกร้องจากการติดต่อกันเป็นส่วนตัว

5. สิทธิพื้นฐาน และพันธสัญญาทางสังคมที่จะใช้กับประชาชนโดยส่วนรวม จะต้องยึดถือตามค่านิยมซึ่งมีมากมายแตกต่างกันไป รวมทั้งความคิดเห็นซึ่งมีอยู่เฉพาะกลุ่มนำมารวมกันเป็นพันธสัญญาของสังคมร่วมกัน จึงต้องกำหนดกฎหมายขึ้นใช้ และมีหน้าที่ที่จะทำให้กฎหมายเหล่านั้นใช้ได้ผลเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

6. หลักจริยธรรมสากลถือเป็นการแนะนำแนวทางให้มนุษย์ชาติกระทำตามข้อกำหนดของสังคมพื้นฐานของแต่ละแห่ง โดยภาพกว้างและลึกจะถือความเคารพนับถือในบุคคลอื่นเป็นจุดหมายมิใช่เป็นวิธีการควบคุมชีวิตธรรม คือ สังธรรม ไม่ขึ้นกับวัฒนธรรมเฉพาะแห่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่งเท่านั้น สังคมนั้นจะเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ

โคลเบิร์ตวางแนวเหตุผลหลักจริยธรรมเชิงความสัมพันธ์ทุกด้านของแต่ละบุคคลที่รวมตัวกันเข้าเป็นระบบสังคมเฉพาะแห่ง หลักจริยธรรมของโคลเบิร์ตเป็นข้อผูกพันในหน้าที่ของแต่ละคนในสังคม การวิเคราะห์จริยธรรมของโคลเบิร์ต เปิดเผยให้เห็นถึงเรื่องสำคัญ คือ

1. หลักจริยธรรม เป็นข้อปฏิบัติหรือแนวทางเมื่อต้องเผชิญกับทางเลือกในคุณธรรมหลายทางและการปฏิบัติคุณธรรมต่างๆ

2. การตัดสินใจที่เป็นมาตรฐานจนยึดเป็นกฎเกณฑ์ในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ได้ตามความต้องการ หลักคุณธรรมจึงต้องเป็นไปตามหลักสากลและเป็นค่านิยมที่ได้รับการยอมรับนับถือโดยทั่วไป

ดังนั้นเมื่อมีข้อขัดแย้งกันเรื่องคุณงามความดี หลักจริยธรรมทั้ง 2 หลักจะสามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งเหล่านั้นได้ และเป็นหลักที่ดีความคุณธรรมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือในแนวทางเดียวกัน

โคลเบิร์ตได้ทำวิจัยอย่างกว้างขวางโดยยึดถือแนวของเพียเจต์พร้อมทั้งขยายแนวคิดไปอย่างมาก โดยย้ำเน้นส่วนใหญ่ที่การตัดสินใจคุณธรรมของแต่ละบุคคล เช่นเดียวกับเพียเจต์ใน ค.ศ. 1966 โคลเบิร์ตได้สร้างทฤษฎีการเรียนรู้ในการพัฒนาจริยธรรมและการวางระบบหลักการตัดสินใจคุณธรรมตามลำดับขั้น เริ่มขึ้นมาจากเด็กจนถึงผู้ใหญ่ โดยพัฒนาการเหล่านี้ขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและสภาพสังคมอย่างมาก

โคลเบิร์ตชี้ให้เห็นว่า พัฒนาการการเรียนรู้ด้านพุทธศึกษามีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงตามลำดับอย่างสัมพันธ์กันตามระยะเวลาที่แต่ละบุคคลดำเนินไปตามวุฒิภาวะของแต่ละวัย แม้ว่าสิ่งแวดล้อมจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสภาพทางจิตใจ และการรวมส่วนประกอบต่างๆ ในขั้นตอนนั้น ตัวเราทางสิ่งแวดล้อมจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงในแต่ละขั้นได้ พัฒนาการการเรียนรู้ของโคลเบิร์ตสามารถนำไปใช้กับพัฒนาการด้านจริยศึกษาได้ด้วย การตัดสินใจคุณธรรมตามขั้นตอนต่างๆ เป็นผลผลิตของประสบการณ์ในการปฏิบัติต่อกันซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ในส่วนบุคคลมากกว่ารูปแบบของวัฒนธรรมที่สังคมวางไว้ การพัฒนาอุปนิสัยของคนมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้ทั้งทางพุทธศึกษาและจริยศึกษา โดยมีการเรียนรู้ทางพุทธศึกษาเป็นเบื้องต้น

ทฤษฎีจริยธรรมทางพุทธศาสนา จริยธรรมในทางพระพุทธศาสนาสามารถแบ่งได้ 2 ระดับ ดังนี้ (สุภาพร พิศาลบุตร, 2545, 32)

1. ระดับโลกียธรรม เป็นจริยธรรมระดับสามัญชน หรือมนุษยทั่วไป ได้แก่ การทำความดี การละเว้นความชั่ว ซึ่งหมายถึง การให้ทาน การรักษาศีล และการประพฤติปฏิบัติธรรม
2. ระดับโลกุตระธรรม หรือ ปรตดธรรมเป็นขั้นที่ถึงซึ่งความหลุดพ้นปราศจากอวิชชา ตัณหา อุปาทาน ความยึดมั่น ถือมั่น รู้แจ้งในสภาวะอันแท้จริงในสรรพสิ่ง เรียกว่า อิสระภาพ หรือ ระดับไม่เหลือเชื่อ มีลักษณะหลุดพ้นไม่ต้องกลับมาเกิดอีกต่อไป

ความรู้เรื่องสมาธิ หลัก 5 ดี และบุญ

ความหมายของสมาธิ

สมาธิ แปลว่า ความมีใจตั้งมั่น ความตั้งมั่นแห่งจิต การทำให้จิตใจสงบ ไม่ฟุ้งซ่าน การมีจิตกำหนดแน่วแน่อยู่ในสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ หมายถึง ภาวะที่จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง หรือการที่จิตแนบแน่นอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งนาน ๆ การฝึกสมาธิก็คือกรรมวิธีในการฝึกฝนจิตให้แน่วแน่ ฝึกกรรมพลังจิต และฝึกจักระเบียบความคิดของคน เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การศึกษาเล่าเรียน

การทำงานให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลิกภาพ และอย่างสูงก็เพื่อใช้เป็นฐานของปัญญาการรู้
 สิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง จนสามารถลดละหรือเลิกกิเลสได้ตามลำดับ อันเป็นเป้าหมายทาง
 พระพุทธศาสนา

ประโยชน์ของสมาธิ

ประโยชน์ของการฝึกสมาธิภาวนา ตามหลักศาสนาพุทธที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำไว้แบ่ง
 ออกเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

1. สมาธิภาวนาที่เป็นไปเพื่อความสุขในปัจจุบัน หรือเพื่อพักผ่อนคลาย (ทิฏฐธรรมสุขวิหาร)
2. สมาธิภาวนาเพื่อการได้ญาณทัสสนะ คือการได้ญาณพิเศษเช่นมีหูทิพย์ ตาทิพย์ เป็นต้น
 ยังถือเป็นขั้นต้นเท่านั้น
3. สมาธิภาวนาเพื่อสติและสัมปชัญญะ คือเพื่อให้มีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาถูกต้องหรือไม่ ทำ
 อะไรด้วยความรอบคอบและขังคิด
4. สมาธิภาวนาเพื่อความสิ้น ไปซึ่งอาสวะ นั่นก็คือดับกิเลสทั้งปวงได้หมด เพื่อบรรลุนิพพาน

ประโยชน์ของการฝึกสมาธิภาวนา อีกความหมายที่เข้าใจในปัจจุบัน

1. ทำให้จิตใจที่เคยว้าวุ่น กลับมาเป็นสงบเยือกเย็น
2. คนที่เคยเอาแต่ใจตัวเองเป็นคนอารมณ์ร้อนฉุนเฉียวมาก่อน ก็ทำให้เป็นคนหนักแน่นมี
 เหตุผลมากขึ้น ไม่โกรธง่ายและสามารถระงับอารมณ์ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังมีจิตใจงาม ยังผลให้สภาพ
 จิตโดยทั่วไปมีแต่ความปลอดโปร่ง ผ่องใส และสงบออกได้จากใบหน้าที่ยิ้มเอิบ หรือจะว่าแก่ช้าลง
 เพราะว่าการเผาผลาญพลังงานในร่างกาย คิวเนิน ไปด้วยความมีระเบียบและทำงานช้าลง นั่นก็คือคน
 ที่ฝึกสมาธิภาวนา จะมีผลพลอยได้ทำให้แลดูอ่อนกว่าวัย
3. ช่วยรักษาโรคภายในกาย และทำให้ร่างกายแข็งแรง เพราะการที่สภาพจิตที่ผ่านการฝึก
 สมาธิ จะทำให้กระแสคลื่นความถี่ในสมองมีระเบียบ ไม่กระจัดกระจาย เมื่อมีระเบียบก็มีพลังงานที่
 แรงกว่าคนปกติ ทำให้การใช้ความคิดในเรื่องใดๆ ก็ตาม สามารถขบปัญหาได้แตกและว่องไว ส่วน
 ด้านการเดินพลังงานในจักรตามจุดต่างๆ ของร่างกายก็เป็นการทำให้อวัยวะต่างๆ ทำงานได้อย่าง
 สมบูรณ์ ไม่บกพร่อง สุขภาพกายก็แข็งแรง
4. ทำให้ล่วงรู้ในอดีต อนาคต และเห็นความเป็นไปของสิ่งต่างๆ ซึ่งทั้งนี้ก็ต้องแล้วแต่
 ความบริสุทธิ์ของระดับสมาธิภาวนา ที่เป็นเช่นนี้เพราะจิตนิ่งและว่าง สามารถใช้พลังของจิตเพ่ง
 กำหนดรู้ไปที่เรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะได้คำตอบในเรื่องนั้นๆเอง ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาใน
 ชีวิตประจำวัน หรือเพื่อความหลุดพ้นก็ตาม และนั่นก็คือเป็นการขัดเกลากิเลส และทำให้เกิดปัญญา
 ที่แท้จริงเข้าใจต่อสภาพของสิ่งต่างๆ ก่อนที่จะก้าวเข้าไปสู่ขั้นสูงสุด

5. ช่วยเพิ่มบุญ หรือเรียกว่าเป็นการสั่งสมกรรมดีให้มีกระแสเพิ่มขึ้นในตัวเอง กรรมดีนี้จะส่งผลแรงได้มากน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับระดับของการทำสมาธิ ความจริงบุญที่เกิดจากสมาธินี้แม้ในระดับคั่นๆ ที่จิตสงบก็เรียกว่าได้บุญแล้ว และกรรมดีนี้เองที่จะช่วยลดทอนแรงแห่งกระแสกรรมชั่วที่ได้เคยทำไว้ในอดีตให้มีอำนาจน้อยลง หรือตามให้ผลไม่ทัน เพราะอำนาจกรรมดีที่เพิ่มขึ้นจะคอยเติมให้อยู่เสมอ แต่ถ้าทำได้จนถึงขั้นสูงสุดเรียกว่าบรรลุนิพพาน ก็คือหลุดพ้นจากอำนาจแห่งกรรมได้ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป

หลักหน้าที่ 5 คือ

นิราลัย (ม.ป.ป., 21 - 155) ได้กล่าวถึงหลัก 5 คือผู้ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังนี้

1. การเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่

ความหมายของพ่อแม่

คำว่า พ่อ คือ ผู้คุ้มครองป้องกันอันตรายแก่บุตร

คำว่า แม่ คือ ผู้ยังบุตรให้เจริญยิ่งขึ้นไป

แม่ในทัศนะของพระพุทธเจ้า

โทหิณี แปลว่า มีใจสอง คือ เมื่อแม่มีครรภ์ ข้อมมือมีการแพ้ท้อง ข้อมแบ่งหัวใจ คือ ความรักออกไปรักลูกที่ถือปฏิสนธิในครรภ์

สุหทา แปลว่า มีใจดีคือมีจิตใจคงอยู่กับลูก คือใจว่าจะได้ลูก

ชนชนดี แปลว่า ผู้ยังลูกให้เกิด

ชนนคติ แปลว่า ผู้ให้กำเนิดลูกซึ่งเรานิยมเรียกว่า ชนนี่ คือ แม่บังเกิดเกล้า

โตะเสนติ แปลว่า ผู้ปลอบโยนคือให้ลูกมีความร่าเริง เมื่อลูกร้องไห้ก็ให้ดื่มนมร้องเพลงกล่อมลูก

โปเสนติ แปลว่า ผู้เลี้ยงดู คอยดูแลด้วยใจห่วง คอยรับขวัญด้วยหทัยอันรักสนิท

สมณนามของพ่อแม่

พระพุทธเจ้าทรงยกย่องผู้เป็นพ่อแม่ไว้ว่า พุทธมมาติ มาตา-บิดโร ปุพฺพาทริยาติ วุจฺเจ อาหุเนยฺยา จ บุคฺคานํ ปชาย อนุกมฺปกา แปลว่า พ่อแม่เป็นพระพรหมของลูก พ่อแม่เป็นครู อาจารย์คนแรกของลูก สั่งสอนอบรมกิริยามารยาทให้ก่อนคนอื่น พ่อแม่เป็นบุคคลเพื่อควรแก่วัตถุที่ลูกนำไปบูชาเป็นพระอรหันต์ของลูก พ่อแม่เป็นผู้อนุเคราะห์ เลี้ยงดูบุตรจนเติบโตสามารถเลี้ยงตนเองได้ และบางแห่งพระพุทธเจ้าทรงยกย่องว่า พ่อแม่เป็นเทวดาของบุตร พ่อแม่เป็นบุพการีของบุตร และพ่อแม่เป็นมิตรในเรือนของบุตร มาตา มิตฺตํ สเท มเร

หน้าที่ของพ่อแม่

1. สอนให้ลูกไม่ให้อำนาจ
2. แนะนำให้ลูกทำความดี
3. ส่งเสริมให้ได้เล่าเรียนศิลปวิทยา
4. ช่วยเลือกคู่ครองที่เหมาะสมให้แก่ลูก
5. แบ่งทรัพย์สินมรดกให้ในสมัยอันสมควร

คุณธรรมของพ่อแม่

1. เมตตา ปรารถนาให้ลูกมีความเจริญยิ่งขึ้นไป
2. กรุณา มีความเอ็นดูช่วยเหลือลูกให้พ้นทุกข์
3. มุทิตา ชื่นชมยินดีเมื่อลูกประสบความสำเร็จในชีวิต
4. อุเบกขา วางเฉยในบางโอกาสที่ลูกช่วยเหลือตัวเองได้และไม่ลำเอียง

บุตร 3 ประเภท

1. อวชาตบุตร คือ บุตรที่มีคุณธรรมต่ำกว่าพ่อแม่
2. อนุชาตบุตร คือ บุตรที่มีคุณธรรมเสมอกับพ่อแม่
3. อภิชาตบุตร คือ บุตรที่มีคุณธรรมสูงกว่าพ่อแม่

ความหมายของบุตรที่ดี

บุตร คือ ผู้ยกพ่อแม่ออกจากขมนรก ผู้สืบทอดสายโลหิตจากพ่อแม่ ผู้รับมรดกจากพ่อแม่ ผู้ที่บิดาให้พ่อแม่เวลาตายและทำบุญอุทิศไปให้ ผู้เป็นที่พึ่งของพ่อแม่ เป็นลูกหนี้ของพ่อแม่ที่ต้องใช้หนี้ของพ่อแม่ให้คุ้มค่ากัน ผู้นำพ่อแม่ให้ถึงนิพพาน และ ผู้ที่สามารถทำให้พ่อแม่ได้รับความอึดใจ ชื่นใจ สบายใจตลอดกาล

หน้าที่ของบุตรที่ดี

1. พ่อแม่เลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ บำรุงพ่อแม่ด้วยปัจจัยสี่
2. ช่วยทำกิจการงานของพ่อแม่
3. ดำรงวงศ์ตระกูลของพ่อแม่
4. ประพฤติตนให้เป็นคนสมควรรับทรัพย์สินมรดกของพ่อแม่
5. เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่เป็นว่าง่ายสอนง่าย
6. ยกย่องส่งเสริมคุณงามความดีของพ่อ
7. ส่งเสริมให้พ่อแม่มีคุณธรรมยิ่งขึ้นไป
8. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วหมั่นทำบุญอุทิศไปให้

ผลดีอันเกิดจากการเป็นบุตรที่ดี

1. ทำให้พ่อแม่สบายใจ สุขใจ
 2. ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากบัณฑิต
 3. เป็นที่รักของคนทั่วไป
 4. ใครๆ อยากคบหาสมาคม
 5. เป็นผู้มีความสุขในชีวิต
2. การเป็นศิษย์ที่ดีของครู อาจารย์

ความหมายของครู

ครู คือ ผู้หนักอึ้งบนศีรษะของศิษย์ที่จะต้องให้ความเคารพ ต้องบูชาตอบแทนพระคุณ ผู้เปิดประตูทางจิตวิญญาณ ผู้เป็นทางวิญญาณและนำทางวัตถุที่ถูกต้อง ผู้ยกจิตวิญญาณ ผู้นำศิษย์ไปสู่ความเจริญ ผู้ที่เป็นปฐมนิยบุคคล ผู้ที่เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ ผู้ที่เป็นพ่อพระแม่พระของศิษย์ ผู้ที่เป็นเหมือนพ่อแม่คนที่สองของศิษย์ ผู้แสดงโลกใหม่แก่กุลบุตร ผู้สร้างโลกแห่งความไม่เห็นแก่ตัว ผู้เป็นดวงดวงประทีปของโลก ผู้ถูกศิษย์ค้างใจได้ดี

หน้าที่ของครูอาจารย์ที่ดี

1. แนะนำสั่งสอนดี
2. ให้เรียนดี
3. บอกศิลปวิทยาให้โดยสิ้นเชิง ไม่ปิดบังอำพราง
4. ยกย่องให้ปรากฏในหมู่เพื่อนฝูง
5. ทำความป้องกันในทิศทั้งหลาย

ผลดีของการเป็นครู อาจารย์ที่ดี

1. สามารถนำศิษย์ไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องได้
2. เป็นที่เคารพยกย่องของศิษย์
3. ทำให้สังคมสงบสุข
4. ประเทศชาติได้คนดี มีความเจริญ

ความหมายของศิษย์ที่ดี

ศิษย์ คือ ผู้ศึกษา ผู้เชื่อฟัง ผู้ที่ยอมรับให้ครูอาจารย์สอน ผู้ที่ครูอาจารย์สามารถนำไปสู่จุดหมายปลายทางได้

หน้าที่ของศิษย์ที่ดี

1. ลูกขี้ขึ้นยืนต้อนรับ เป็นการแสดงความเคารพ
2. เข้าไปยืนคอยรับใช้ เมื่อท่านมีกิจธุระ

3. เชื้อฟังคำสั่งสอนและปฏิบัติตาม
4. อุบัติหารับใช้ใกล้ชิด
5. ตั้งใจเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ

โทษของการที่ไม่เป็นศิษย์ที่ดี

1. ทำให้เป็นคน ไร้เวลาเบาปัญญา
2. ทำให้ครูบาอาจารย์เดือนร้อนใจ
3. ถูกคิดเตียนจากบัณฑิต
4. เป็นที่เกลียดชังของคนทั่วไป
5. ใครๆ ไม่อยากคบเป็นเพื่อนด้วย
6. ไม่เป็นผู้เจริญสุขในชีวิต

ผลดีอันเกิดจากการเป็นศิษย์ที่ดี

1. ทำให้เป็นคนมีปัญญาดี
2. ทำให้ครูบาอาจารย์ สุขใจ สบายใจ
3. ได้รับยกย่องสรรเสริญจากบัณฑิต
4. เป็นที่รักของคนทั่วไป
5. ใครๆ ก็อยากคบหาสมาคม
6. เป็นผู้มีความเจริญสุขในชีวิต

3. การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน

ความหมายของเพื่อน

เพื่อน คือ ผู้ที่รักใคร่ชอบพอกัน แล้วกระทำความดีต่อกัน เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ ทั้งทางลับและเปิดเผย โดยไม่เลือกเพศวัย ความรู้ชาติศาสนาและไม่มีใครคิดร้ายต่อกัน

คุณสมบัติของเพื่อนที่ดี

1. แบ่งปันสิ่งที่คนหามาได้ให้แก่เพื่อน
2. เจริญกับเพื่อนด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน
3. ป้องกันเพื่อนผู้ประมาทแล้ว
4. ป้องกันทรัพย์ของเพื่อนผู้ประมาทแล้ว
5. เมื่อเพื่อนมีภัยเป็นที่พึ่งของเพื่อนได้
6. เพื่อนมีฐานะช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก
7. ช่วยปกป้องความลับของเพื่อนไม่ให้แพร่งพราย
8. ไม่ละทิ้งเพื่อนในยามวิบัติ

9. ประพฤติคนเสมอต้นเสมอปลาย

10. รักเพื่อนด้วยความบริสุทธิ์ใจ

โทษของการไม่เป็นเพื่อนที่ดี

1. เป็นที่เกลียดชังของเพื่อน

2. เป็นคนโดดเดี่ยวหัวเหว่

3. ไม่มีใครช่วยเหลือเมื่อมีทุกข์มีปัญหา

4. จะถูกประทุษร้าย

5. ประสบความสำเร็จหรือเจริญก้าวหน้าได้ยาก

ผลดีอันเกิดจากการเป็นเพื่อนที่ดี

1. เป็นที่รักใคร่นับถือของเพื่อน

2. มีความสุข อบอุ่นใจ เพราะใครๆ ก็อยากเป็นเพื่อนด้วย

3. มีผู้ช่วยเหลือเมื่อมีทุกข์ มีปัญหา

4. มีความปลอดภัย

5. มีความสำเร็จและเจริญก้าวหน้า

4. การเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ

ความหมายของพลเมือง

พลเมือง คือ ประชาชนซึ่งเป็นกำลังอันสำคัญของประเทศชาติ พลเมืองดี คือผู้สามารถ

ดำรงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ไว้ได้

หน้าที่ของพลเมือง

1. มีความรักชาติ เคารพศาสนา เทิดทูนพระมหากษัตริย์

2. สรรพการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

3. เคารพกฎหมายบ้านเมือง

4. เสียภาษีบำรุงรัฐ

5. ช่วยสร้าง ป้องกันรักษาสาธารณสมบัติของชาติ

6. พัฒนาตนเองให้สมบูรณ์และก้าวหน้าอยู่เสมอ

7. มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงาน

8. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

9. ขยันหมั่นเพียรประกอบอาชีพสุจริต

10. ประพฤติดีมีวินัย

11. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

12. มีวิจารณ์ญาณ ทำการ โดยใช้ปัญญา ไคร่ครวญเสียก่อนจึงทำอะไร
13. เสียสละไม่เห็นแก่ตัว เมื่อชาติมีภัยก็สามารถเสียสละชีวิตเพื่อประเทศชาติได้
14. ไม่ตกเป็นทาสยาเสพติดและอบายมุขทุกชนิด

โทษของการเป็นพลเมืองที่ไม่ดี

1. ถูกเพ่งโทษ
2. ถูกประณามว่าเป็นคนเห็นแก่ตัว ทำลายชาติ
3. เป็นที่เกลียดชังของคนทั่วไป
4. จะไม่มีแผ่นดินอยู่
5. ไม่มีที่พึ่งทางใจ
6. ไม่มีศูนย์รวมใจของคนในชาติ
7. ถ่วงความเจริญในการพัฒนาประเทศชาติ

ผลดีอันเกิดจากการเป็นพลเมืองที่ดี

1. มีความเป็นอยู่ที่ปลอดภัย
2. เป็นที่นิยมนรักใคร่ของคนทั่วไป
3. เป็นที่ต้องการของสังคม ของชาติ เพราะเป็นคนที่ มีประโยชน์
4. ช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศ ให้ก้าวหน้าไปได้เร็ว
5. คนในชาติอยู่ด้วยกันด้วยความร่วมมือ
6. สามารถดำรงชาติไว้ได้

5. การเป็นสาวกที่ดีของพระศาสนา

ความหมายของสาวก

สาวก คือ ผู้เชื่อฟัง ขอมตนที่จะประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสดา และผู้ที่ดำเนินตามพระศาสดาไปได้

วิธีปฏิบัติเพื่อเป็นสาวกที่ดี

1. ตั้งใจศึกษาพระธรรมวินัยให้เข้าใจถูกต้องและเพียรพยายามแก้สถานะของตนเอง
2. มีศรัทธามั่นคงในพระรัตนตรัย
3. มีศีลบริสุทธิ์ และไม่ตกเป็นทาสของอบายมุข
4. ไม่เชื่อมงคลต้นข่าว คือ เชื่อกกรรม ไม่เชื่อมงคล
5. ไม่แสวงหาขตบุญนอกพระพุทธศาสนา
6. ทำบุญแต่ในเขตพระพุทธศาสนา

โทษของการไม่เป็นสาวกที่ดี

1. มีชีวิตความเป็นอยู่ด้วยความทุกข์เร่าร้อนใจ
2. เป็นคนเปล่าประโยชน์เพราะขาดที่พึ่งทางใจอันถูกต้อง
3. ไม่สามารถแก้ปัญหาชีวิตที่เกิดขึ้นได้
4. ทำให้ตนเองขาดประโยชน์ที่พึงได้รับ
5. ทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีความทุกข์เร่าร้อนใจไปด้วย
6. เป็นการทำลายศาสนาโดยไม่รู้ตัวหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์
7. ถ่วงความเจริญในการพัฒนาประเทศชาติ

ผลดีอันเกิดจากการเป็นสาวกที่ดี

1. มีชีวิตที่สงบเย็นด้วยความถูกต้อง
2. เป็นคนมีความมั่นคง เพราะมีที่พึ่งทางใจอันถูกต้อง
3. สามารถแก้ปัญหของชีวิตที่เกิดขึ้นด้วยปัญญาอันถูกต้อง
4. ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความสุข สงบเย็นไปด้วย
5. เป็นผู้สามารถได้รับประโยชน์สูงสุดที่มนุษย์ควรได้รับ
6. เป็นตัวอย่างอันดีแก่ผู้พบเห็นให้เกิดความปรารถนาจะทำตาม
7. เป็นการสืบอายุพระศาสนาให้สถาพร
8. เป็นการส่งเสริมความเจริญ และมั่นคงของชาติ

ความหมายของบุญ

พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของบุญไว้ว่า บุญ หมายถึง การกระทำตามหลักคำสอนในศาสนา ความดี คุณงามความดี

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต, 2543, 138) ได้ให้ความหมายของบุญไว้ว่า บุญ คือ เครื่องชำระสันทาน ความดี กุศล ความสุข ความประพฤดิชอบทางกาย วาจา และใจ ที่เรียกว่า กายสุจริต จิตสุจริต มโนสุจริต

จากกรศึกษาสรุปได้ว่า บุญ หมายถึง หลักหรือวิธีการที่ดี ทางด้านกาย ด้านวาจา และด้านจิตใจ และมีผลให้เกิดความสุขทั้งตนเองและผู้อื่น

ประเภทของบุญ

วสิน อินทสระ (2544, 1 -33) ได้กล่าวถึงประเภทของบุญ และอานิสงส์ของบุญไว้ดังนี้

1. บุญกิริยาวัตถุ 3

- 1.1 ทานมัย คือ บุญสำเร็จด้วยการให้ เช่น ให้วัตถุสิ่งของ ให้อภัย และให้ธรรม
- 1.2 ศีลมัย คือ บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล การสำรวมกาย วาจา ให้เรียบร้อย

- 1.3 ภาวนามัย คือ บุญสำเร็จด้วยการภาวณา การบริหารจิตใจ และเจริญปัญญา
2. บุญกิริยาวัตถุ 10
 - 2.1 ทานมัย คือ บุญที่ได้จากการให้
 - 2.2 ศีลมัย คือ บุญที่ได้จากการรักษาศีล
 - 2.3 ภาวนามัย คือ บุญที่ได้จากการอบรมตนให้เป็นคนดี ให้เป็นคนที่มีจิตใจดีงาม
 - 2.4 อปจายนมัย คือ บุญที่ได้จากการอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่
 - 2.5 เวชยาวัจจนมัย คือ บุญที่ได้จากการช่วยขวนขวายในกิจธุระที่ชอบที่คิดที่งามของผู้อื่น
 - 2.6 ปัตติทานมัย คือ บุญที่ได้จากการให้ส่วนบุญ
 - 2.7 ปัตตานุโมทนามัย คือ บุญที่ได้จากการการช่วยอนุโมทนาส่วนบุญของผู้อื่น
 - 2.8 ฐัมมัสสวนมัย คือ บุญที่ได้จากการฟังธรรม
 - 2.9 ฐัมเทศนามัย คือ บุญที่ได้จากการแสดงธรรม
 - 2.10 ทิฏฐชุกกัมม คือ บุญที่ได้จากการทำความเห็นให้ตรง

อานิสงส์ของการให้ทาน

1. ผู้ให้ย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคนเป็นอันมาก
2. คนดีทั้งหลายย่อมพอใจคบหาสมาคมกับเขา
3. ชื่อเสียงอันดีย่อมฟุ้งซ่านไป เป็นผู้ใหญ่ เป็นเจ้าของทานเป็นผู้ให้
4. เป็นผู้แก้ตัวกล้าในการเข้าที่ประชุมไมเคื้อเงิน
5. เมื่อสิ้นชีพย่อมเข้าถึงสุขคติ โลกสวรรค์

บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรม

พระสงฆ์ถือได้ว่าเป็นต้นแบบของผู้มีคุณธรรม เป็นเครื่องหมายแสดงถึงความดี ในส่วนของบทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาคุณธรรมนั้น มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

1. บทบาทด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน
2. บทบาทด้านการส่งเสริมการศึกษาของประชาชน
3. บทบาทด้านการช่วยพัฒนาชุมชนให้เป็นแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง
4. บทบาทการเป็นผู้ช่วยสร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน
5. บทบาทด้านการเป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการของหมู่บ้าน
6. บทบาทด้านการเป็นผู้สอนเทคนิคพื้นฐานแก่ประชาชน
7. บทบาทด้านการสงเคราะห์ชุมชน

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2542, 20-27 อ้างถึงใน ประสงค์ เกิดสันโดษ, 2550, 47-49) ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมไว้ 2 ด้านดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาทางด้านวัตถุ พระสงฆ์จะไม่เป็นผู้ประกอบการ โดยตรง เช่น ไม่ลงมือก่อสร้างตึก ห้างร้าน ขุดบ่อ สร้างถนนให้ชุมชน แต่เป็นผู้นำทางความคิด คอยให้คำแนะนำที่ถูกต้องหรือเป็นผู้เชื่อมประสาน ให้กำลังใจ กระตุ้นให้ชาวบ้านกระทำกันเอง ดังในอดีต ครูบาศรีวิชัยนำชาวบ้านสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ ท่านเพียงเป็นผู้ชักชวน ชี้ให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของการสร้างทาง และนั่งให้กำลังใจ จนการสร้างสำเร็จลุล่วงไปด้วยพลังศรัทธาของประชาชนล้วนๆ การพัฒนาสังคมทางวัตถุที่พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในการเป็นผู้นำชาวบ้าน หรือมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ที่เห็นเด่นชัดในปัจจุบัน มีดังนี้

1.1 ด้านการศึกษา นอกจากพระสงฆ์จะเป็นผู้สั่งสอนอบรมจิตใจให้แก่พุทธศาสนิกชนทั่วไปแล้ว ยังมีบทบาทในการพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบต่างๆ เช่น สำนักสงฆ์ โรงเรียน วัด โรงเรียนพระปริยัติธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ที่เปิดสอนทั้งทางโลกและทางธรรมแก่ผู้บวชเรียน การจัดตั้งหรือสนับสนุน โครงการพัฒนาชนบทต่างๆ เช่น โครงการสอนตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย โครงการทำที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หรือแม้แต่การเป็นผู้นำในการสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรม สร้างสถานที่ฝึกวิชาชีพต่างๆ ล้วนมีคุณค่าต่อการพัฒนาการเรียนอย่างยั่งยืน เพราะเป็นการขยายโอกาสและสถานศึกษาไปสู่ประชาชน ช่วยรัฐประหยัดงบประมาณที่จะใช้พัฒนาด้านนี้ได้อีกทางหนึ่งด้วย

1.2 ด้านสาธารณูปโภค โครงการพัฒนาชนบทหลายๆ โครงการที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำสามารถพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภคได้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เช่น นำชาวบ้านขุดเจาะน้ำบาดาล ขุดสระน้ำสาธารณะ ขุดบ่อ ทำถนนหนทาง สร้างสะพาน ขุดคลอง สร้างศาลาพักร้อน สร้างหอกระจายเสียงประจำหมู่บ้าน สิ่งสาธารณูปโภคเหล่านี้พระสงฆ์ในหลายๆ ท้องถิ่น สามารถนำชาวบ้านรวบรวมเงินทุนเพื่อจัดสร้างขึ้น โดยอาศัยแรงศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อพระสงฆ์ ไม่ต้องรอรับแต่ความช่วยเหลือจากทางราชการ

นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำชาวบ้านพัฒนาสถานที่ หรือ ทำความสะอาดสิ่งสาธารณูปโภคต่างๆ ที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น เนื่องในวันสำคัญทางศาสนา หรือ วันสำคัญอื่นๆ เช่น วันแม่แห่งชาติ เป็นต้น นับได้ว่าพระสงฆ์ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับชาวบ้านฝึกให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งต่างๆ ของส่วนรวมด้วย

1.3 ด้านการสาธารณสุข จากข้อความข้างต้น พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภค ซึ่งสามารถยกระดับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่นไปด้วยในตัว เช่น การมีถนนหนทาง การมีแหล่งน้ำสะอาดใช้ได้พอเพียง มีสถานอนามัย เป็นต้น โครงการส่งเสริมการเกษตร

และการปลูกสัตว์ต่างๆ เช่น ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว ไม้ดอก ไม้ผลต่างๆ กองทุนเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหาร หรือชมรมต่างๆซึ่งสามารถหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวได้ หรือ โครงการอื่นๆที่พระสงฆ์มีส่วนช่วยเหลือนั้น นอกจากจะทำให้ประชาชนมีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอและถูกหลักสุขอนามัย บางอย่างยังสามารถนำผลผลิตไปขายเป็นการเพื่อรายได้แก่ครอบครัวด้วย

1.4 ด้านเศรษฐกิจ เมื่อมีการพัฒนาด้านการศึกษา ด้านสาธารณูปโภคด้านการสาธารณสุขให้ดีขึ้น ก็ย่อมเป็นการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ดีขึ้นตามไปด้วย เพราะเมื่อชาวบ้านได้รับการศึกษาอบรมที่ดี มีสิ่งสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกและมีสุขภาพพลานามัยที่ดีย่อมมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ชาวบ้านก็มีเวลาและโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจของตนและท้องถิ่นให้ดีขึ้น

ในปัจจุบันการรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจในหลายๆท้องถิ่นมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ เช่น การจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้า การจัดตั้งสหกรณ์เพื่อขายผลผลิต การจัดตั้งกองทุนรวมประจำหมู่บ้าน การจัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคาร โค - กระบือ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ชาวบ้านได้ช่วยเหลือกันทางเศรษฐกิจ และไม่ถูกพ่อค้าคนกลางเอารัดเอาเปรียบ ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นและการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปอย่างรวดเร็ว

2. การพัฒนาทางด้านจิตใจ บทบาทของพระสงฆ์ด้านการพัฒนาจิตใจในปัจจุบัน มีดังต่อไปนี้

2.1 แสดงธรรมเทศนา หรือ ที่เรียกกันทั่วไปว่า เทศน์ ซึ่งมีทั้งเทศน์เดี่ยว และ 2 รูป ที่เรียกว่าเทศน์คู่อา - วิสัยนา การแสดงธรรมเทศนาคือเป็นรูปแบบที่ทำกันมาตั้งแต่โบราณมีระเบียบและวิธีการโดยเฉพาะ คือ มีการอาราธนาศีล อาราธนาธรรม และมีผู้นั่งฟังอย่างสงบเรียบร้อย ประณมมือตั้งใจฟัง ท่านผู้รู้กล่าวว่า การฟังเทศน์แบบนี้เป็นการรักษาศีล ฝึกสมาธิ และอบรมปัญญาไปในตัว

2.2 ปาฐกถาธรรม คือ การแสดงธรรมโดยใช้ภาษาธรรมดาสื่อความหมายได้ง่าย คัดรูปแบบและพิธีกรรมอย่างที่ใช้ในการเทศน์ออกหมดสิ้น

2.3 ธรรมทูตและธรรมจาริก คือ การส่งพระไปส่งสอนอบรมประชาชนในจังหวัดต่างๆ ท้าวราชาอาณาจักร งานธรรมทูตอยู่ในความรับผิดชอบของคณะสงฆ์ไทย โดยเฉพาะนอกจากงานธรรมทูตในประเทศแล้วยังส่งพระธรรมทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังต่างประเทศอีกด้วย ส่วนงานธรรมจาริกนั้นเป็น โครงการร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์กับกรมประชาสัมพันธ์

2.4 จัดตั้งโรงเรียน เช่น โรงเรียนปริยัติธรรม โรงเรียนราษฎร์ของวัด และโรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อสอนศีลธรรมจริยธรรมและวิชาสามัญ ให้แก่เยาวชนโรงเรียนสอน

พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นริเริ่ม โดยพระสงฆ์จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นแห่งแรก ปัจจุบัน โรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้แพร่ขยายไปตามจังหวัดต่างๆทั่วประเทศ

2.5 จัดตั้ง โครงการพัฒนาและสงเคราะห์ เช่น โครงการอบรมพระภิกษุเพื่อส่งเสริม การพัฒนาท้องถิ่น โดยพระสงฆ์จากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง และ โครงการพัฒนาจิตของจิตภาวัน วิทยาลัยบางละมุง ชลบุรี โดยจัดให้พระเป็นผู้นำท้องถิ่นทั่วราชอาณาจักรเข้ามาฝึกอบรมเพื่อ กลับไปเผยแพรในท้องถิ่นตน

2.6 จัดบรรพชาและอุปสมบทแก่นักเรียนและนิสิตนักศึกษาในฤดูร้อน โดยนำนักเรียน เยาวชน นิสิตนักศึกษาตลอดจนบัณฑิตที่พึงจบการศึกษามารบพชาและอุปสมบท แล้วฝึกอบรมใน ระหว่างปิดภาคการศึกษา นอกจากนี้ ยังจัดบรรพชาและอุปสมบทแก่ชาวเขาแล้ว ส่งมารับการศึกษา ยังส่วนกลาง เช่น ที่วัดศรี โสคา จังหวัดเชียงใหม่

2.7 เปิดสอนพระพุทธศาสนา เช่น เปิดสอนพระอภิธรรมแก่ผู้สนใจทั้งคฤหัสถ์และ บรรพชิต ดังที่ทำกันอยู่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง

2.8 ตั้งศูนย์ฝึกสมณกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน งานด้านนี้ได้เริ่มขึ้นสมัยพระพิมล- ธรรม (อาจ อาสภเถระ) และปัจจุบันนี้ยังมีการสอนอยู่ทั่วไปตลอดทั้งปี

2.9 จัดตั้ง โรงมหรสพทางวิญญาณ คือ การอบรมปลูกฝังจริยธรรมแก่ประชาชน โดยผ่าน สื่อการสอนให้ผู้เข้าชมได้ขบคิด ไตร่ตรอง เพื่อให้เกิดความรู้ด้วยตนเอง เช่น ภาพปริศนาธรรม สุภาษิตสอนธรรม คลอดจนภาพนิ่ง ภาพยนตร์ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการ ไตร่ตรอง เพื่อเกิดความเข้าใจในข้อธรรมนั้น ดังที่สวน โมกขพลาราม และที่เชียงใหม่ วัดอุโมงค์

รชนีกร เศรษฐ (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, 12-13) ได้กล่าวถึงบทบาทที่เด่นและสำคัญของพระสงฆ์ในชนบทสรุปได้ ดังนี้

1. พระสงฆ์ทำหน้าที่สั่งสอนธรรมะ และส่งเสริมให้ชาวชนบททำบุญกุศลต่างๆ
2. ภิกษุอาวุโสหรือสมภารวัดทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาผู้ประนีประนอมและบางครั้งทำหน้าที่ เยียวยารักษาผู้เจ็บป่วย
3. พระสงฆ์เป็นผู้ช่วยส่งเสริมความสามัคคีในหมู่บ้าน โดยช่วยขจัดความขัดแย้งของ ประชาชนในหมู่บ้านได้ เพราะคนส่วนมากเชื่อฟังพระผู้ทรงศีล
4. พระสงฆ์ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กคือที่พ่อแม่หมดความสามารถจะอบรมได้ด้วย ตนเองรวมทั้งอนุเคราะห์เด็กกำพร้า
5. พระสงฆ์เป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถเรียนรู้ได้จากวัด เช่น สถาปัตยกรรม ช่างไม้ ช่างก่ออิฐถือปูน ช่างปรับปรุงการเกษตร เป็นต้น และในปัจจุบันนี้

พระสงฆ์ได้เรียนรู้วิธีการสาธารณสุขและนำไปเผยแพร่แก่ประชาชนให้รู้จักการสร้างบ่อน้ำ การสร้างและใช้ส้วมซึม ตลอดจนรู้จักการสาธารณสุข

กฎหมายระบอบสมุทรวรทิน ฉบับที่ 23 กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านไว้ในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับ ดังนี้

1. ด้านศาสนศึกษา หมายถึงการศึกษาพระปริยัติธรรมและการศึกษาอื่นๆอันสมควรแก่สมณะซึ่งได้แก่การศึกษาพระปริยัติธรรมหรือการศึกษาธรรมบาลีซึ่งปัจจุบันได้จัดการศึกษาเป็นสองส่วน

1.1 การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจำแนกเป็น

1.1.1 การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมตามหลักสูตรแบ่งเป็น 3 ชั้นคือนักธรรม ชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก ถ้าเป็นฆราวาสเรียนจะเรียกว่าการศึกษาแบ่งเป็น 3 ชั้นเรียกธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก

1.1.2 การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีตามหลักสูตรแบ่งเป็น 8 ชั้นคือ บาลี-ประโยค 1-2 และเปรียญธรรม 3-9

1.2 การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการโดยกระทรวงฯประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2514 และปรับปรุงใหม่เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2535 มีทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรทั้งวิชาสามัญและการศึกษาพระปริยัติธรรมควบคู่กันไป เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ในศาสนธรรมและหากพระภิกษุและสามเณรเหล่านี้ มีความประสงค์จะลาสิกขา ก็สามารถนำวุฒิการศึกษาที่ได้รับไปใช้เพื่อการศึกษาของรัฐหรือใช้สมัครงานเพื่อประกอบอาชีพได้

2. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการศึกษาสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไป ปัจจุบันดำเนินการดังนี้

2.1 ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแหล่งเผยแผ่พระพุทธศาสนาผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนสามัญแบ่งเป็นระดับชั้นคือ

ชั้นเตรียม รับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1-3

ชั้นต้น รับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6

ชั้นกลาง รับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ชั้นสูง รับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

หลักสูตรการสอนมี 2 ประเภทคือวิชาบังคับได้แก่ วิชาประวัติพระพุทธศาสนา วิชาธรรม และศาสนพิธี ประเภทที่ 2 วิชาเลือกแต่ละโรงเรียนจะเลือกสอนวิชาตามความเหมาะสมกับสภาพ ของท้องถิ่นความพร้อมของโรงเรียน ความต้องการของท้องถิ่นและความเหมาะสมของเวลา งบประมาณ ดำเนินการ โดยกรมการศาสนาและเงินอุดหนุนจากโรงเรียนที่ตั้งศูนย์

2.2 ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นศูนย์ที่จัดตั้งฝึกอบรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กตลอดจนเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ส่งเสริมให้พระภิกษุได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเพิ่มขึ้นและเป็นศูนย์ ประสานความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้านโดยรับเด็กวัย 3-5 ขวบ งบประมาณดำเนินการโดย กรมศาสนาและเงินอุดหนุนจากโรงเรียนที่ตั้งศูนย์

2.3 โรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับสุนน เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่วัดจัดขึ้นและให้การสนับสนุน

3. ด้านเผยแผ่ศาสนาธรรม เป็นการเผยแผ่ศาสนาธรรมดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ เป็นโครงการปฏิบัติสืบเนื่องและเป็น โครงการเฉพาะกิจปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล

3.1 ลักษณะที่ปฏิบัติสืบเนื่องได้แก่

3.1.1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ดำเนินงานโดยระเบียบของ มหาเถรสมาคมว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พ.ศ. 2518 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ วัดมีหน้าที่อบรมแนะนำ สั่งสอน สงเคราะห์ กตัญญูกตเวทิตาธรรมสามัคคีธรรมอันจะเป็น ประโยชน์แก่การดำรงชีพของประชาชน โดยได้รับงบประมาณดำเนินการจากกรมการศาสนาและ วัดที่ตั้งศูนย์ อ.ป.ต.

3.1.2 การอบรมจริยธรรมนักเรียนข้าราชการและประชาชนเป็นการจัดอบรมที่ กรมศาสนาจัดขึ้น โดยส่งบุคลากรออกไปอบรมจริยธรรมนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการและ ประชาชนตามภูมิภาค

3.1.3 การอบรมครูจริยศึกษา เป็นโครงการที่กรมศาสนาจัดขึ้น เพื่อให้การอบรม ผู้สอนจริยศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในเทคนิคและวิธีการศึกษาจริยในโรงเรียน

3.1.4 การส่งเสริมหน่วยเผยแผ่ศีลธรรมดำเนินงานโดยกรมการศาสนาว่าด้วยการ ส่งเสริมและอุดหนุนหน่วยเผยแผ่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2526 กรมการศาสนาจะจัด งบประมาณสนับสนุนการศึกษา สมาคม มูลนิธิสถาบันพระพุทธศาสนา ซึ่งจัดเป็น หรือตั้งเป็น ภารกิจ งาน หน่วยงานคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ กลุ่ม สภา ชุมนุม หรือเรียกอย่างอื่น ภายใต้การบริหาร ภายใต้การบริหาร การควบคุม ดูแล และรับผิดชอบของหัวหน้าส่วนราชการ หรือสถานศึกษาผู้บริหารหรือผู้แทนนิติบุคคล

3.1.5 การส่งเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ (นวกะ) เป็นหน่วยส่งเคราะห์ที่วัดและประชาชนจัดให้มีขึ้นที่วัดในหมู่บ้านเพื่อฝึกอบรมด้านความรู้ ความประพฤติและจิตใจโดยพระสงฆ์มีหน้าที่ฝึกอบรม และบริหารงานทั่วไปของหน่วยงานทั่วไปของหน่วยส่งเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ เรียกพุทธมกอาจารย์ แบ่งเป็น 3 ชนิดคือ

คณะประถมพุทธมามกะ ได้แก่เด็กอายุ 7-10 ปี

คณะมัธยมพุทธมามกะ ได้แก่เด็กอายุ 11-15 ปี

คณะอุดมพุทธมามกะ ได้แก่เด็กอายุ 16-18 ปี

3.1.6 งานพระธรรมทูต ดำเนินงานโดยใช้มติมหาเถรสมาคมว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานพระธรรมทูตภายในประเทศ พ.ศ. 2508 โดยจัดพระสงฆ์ผู้บำเพ็ญประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาออกไปจาริกเผยแผ่หลักธรรมแก่ประชาชนทั่วประเทศ

4. ด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคม โดยมีวัด พระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่โครงการอุปสมบทและบรรพชาภิกษุตามแผนภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์ภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำและพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้านการซ่อมทรัพย์ ให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยผู้ชราไร้ เป็นต้น

5. ด้านสาธารณูปการ เป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่น ๆ การพัฒนาเหล่านี้ ได้แก่ การดูแลบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรม กุฎีศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกันมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญทั้งนี้ทางวัดจะได้รับเงินสนับสนุนจากกรมการศาสนา

6. ด้านการปกครอง งานปกครองของสงฆ์อาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยลำดับชั้นการปกครอง

มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามกำหนดในกฎหมายเถรสมาคม

กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 15 พ.ศ. 2523 ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ หมวด 2 ระเบียบการปกครองคณะ สงฆ์ส่วนกลางและหมวด 3 ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค สรุปลักษณะสำคัญดังนี้

1. วิธิดำเนินการเพื่อความเรียบร้อยดีงาม วิธิดำเนินการศาสนศึกษาและศึกษาสงฆ์เคราะห์ วิธิดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนา วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาวิธีการสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์อันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา ให้เป็นไปตามกำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม

2. ให้มีเจ้าคณะนิคมและเจ้าคณะธรรมยุตปกครองบังคับบัญชาวัดและพระภิกษุในนิคมนั้นๆ และแบ่งลำดับชั้นปกครองเป็น

2.1 การปกครองคณะสงฆ์สวนกลาง มีเจ้าคณะใหญ่หนกลาง เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก เจ้าคณะใหญ่หนใต้ปฏิบัติหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ตามภาคการปกครองที่กำหนดไว้และเจ้าคณะใหญ่คณะ ธรรมยุต ปฏิบัติหน้าที่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตทุกภาค

จากการศึกษาสรุปได้ พระสงฆ์เป็นกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อจิตใจของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเราจะเห็นได้ว่า พระสงฆ์ได้กระทำบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยเริ่มด้วยการตั้งตนอยู่ในศีลธรรม อยู่ในธรรมวินัย ตลอดทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนทั่วไป และอีกด้านหนึ่งนั้นพระสงฆ์ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสังคม โดยถวายเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิตที่สั่งานให้ความรู้ ความเข้าใจในหลักของการดำเนินชีวิตที่สั่งานตามหลักการของศาสนา รวมทั้งการนำพาประชาชนทั่วไปได้พัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเอง ทั้งในด้าน สาธารณูปการ ด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ อีกมากมายที่พระสงฆ์กับชาวบ้านร่วมกันพัฒนาชุมชนของคน

บริบทของวัดป่าบ้านไผ่บุลย์

นามของวัด วัดป่าบ้านไผ่บุลย์

สถานที่ตั้ง ดิถนูนสายบุรีรัมย์ – ประโคนชัย บ้านไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พื้นที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ 38 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อด้านทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันตก ดิถนูน และด้านทิศตะวันออกติดทางหลวงหมายเลข 219 สายบุรีรัมย์ – ประโคนชัย

สังกัดวัดคณะสงฆ์ วัดป่าบ้านไผ่บุลย์เป็นยังไม่ตั้งขึ้นเป็นวัด ปัจจุบันเป็นสำนักสงฆ์ในสังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย สังกัดการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11

การตั้งวัด วัดป่าบ้านไผ่บุลย์สร้างเมื่อพุทธศักราช 2502 โดยมีชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจสร้าง และได้ไปนิมนต์หลวงปู่สุข ปริสุทฺโธ มาเป็นเจ้าอาวาส ต่อมาเมื่อปีพุทธศักราช 2541 หลวงปู่สุข (เจ้าอาวาส) ได้มรณภาพลง พระอาจารย์พงษ์กร กลุณชมุโม ได้รับการแต่งตั้งจากคณะสงฆ์ให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส เมื่อปีพุทธศักราช 2548 พระอาจารย์พงษ์กร ได้ลาสิกขา

ก่อนลาสิกขาได้มอบภาระงานให้ พระอาจารย์บุญทา อินทปญฺโญ เป็นประธานสงฆ์ และเป็นประธานศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนาลัย จนถึงปัจจุบัน

วัดป่าบ้านโพนาลัยได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ถึงปัจจุบัน นับได้ 26 ปี ซึ่งเป็นระยะที่นาน แต่ละปีมีผู้เข้าอบรมทั้งที่เป็นเยาวชนและบุคคลทั่วไป ประมาณ ปีละ 30 รุ่น โดยเฉลี่ยรุ่นละ 500 คน แต่ละปีมีผู้เข้าอบรม 15,000 คน เมื่อนับรวมตั้งแต่ปีที่ดำเนินการอบรมจนถึงปัจจุบันประมาณ 390,000 คน

หน้าที่ของวัด

1. เสกคนให้เป็นพระ
2. พัฒนาคณะเพื่อการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
3. สร้างวิทยากรในการอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม

กิจกรรมของวัด

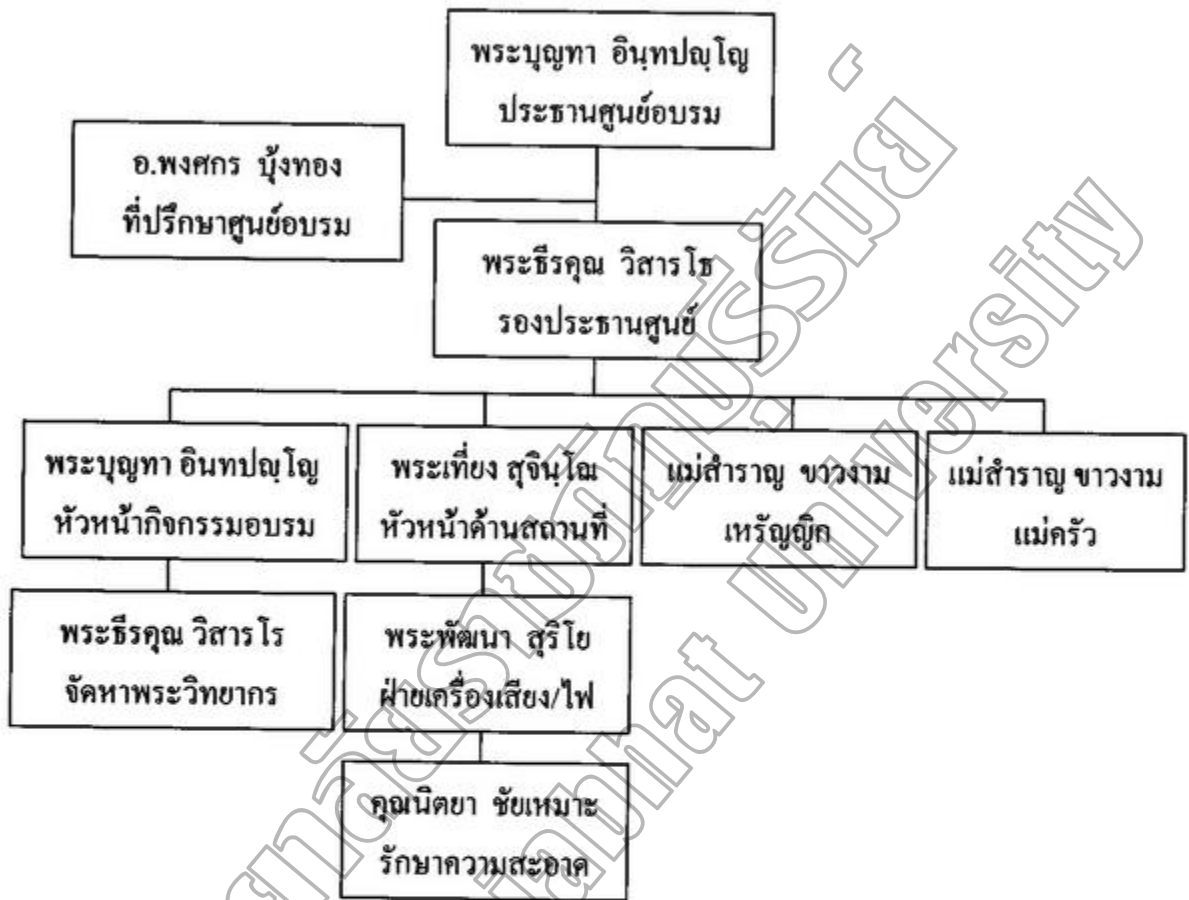
1. จัดบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายนของทุกปี
2. จัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร แก่เยาวชนนักเรียนทั้งภายในวัดและนอกวัด

ช่วงเปิดภาคเรียนตามความเหมาะสม

3. จัดอบรมถวายความรู้แก่พระนวกะในเขตอำเภอประโคนชัย
4. จัดฝึกอบรมจริยธรรมแก่ครู อาจารย์ ข้าราชการหน่วยงานต่างๆ และประชาชนทั่วไป
5. จัดฝึกอบรมภาคสนามแก่พระวิปัสสนาจารย์
6. จัดวิทยากร สำหรับบริการ โรงเรียน วัด หน่วยงานราชการ และเอกชน สถานพินิจ

เรือนจำ เป็นต้น

โครงสร้างงานอบรมคุณธรรมจริยธรรมของวัดป่าบ้านไผ่

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างการอบรมคุณธรรมจริยธรรม วัดป่าบ้านไผ่
ที่มา (วัดป่าบ้านไผ่, 2550)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระสมัย ทาบทา (2539, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการปฏิบัติธรรมบวชชีพราหมณ์ ศึกษาเฉพาะกรณี วัดพิชัย เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นว่าผลการปฏิบัติธรรมอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 81.9 และเห็นว่าผลการปฏิบัติธรรมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 18.1 สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติธรรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า อายุของผู้เข้าร่วมโครงการ อุดมการณ์ร่วม ผลประโยชน์ร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการ และกิจกรรมที่ปฏิบัติระหว่างเข้าร่วมโครงการ มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติธรรม สำหรับตัวแปรอื่นได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และบุคลิกภาพของพระวิทยากรไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติธรรม

พระมหาเวหา วาฤทธิ์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการปฏิบัติธรรมภาคกลางคืน วัดสุทัศนเทพวราราม พบว่า

1. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางก่อนไปข้างสูง เพราะที่ผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมจะรู้สึกภูมิใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การขอคำแนะนำหรือคำปรึกษาจากพระสงฆ์ การได้รับจากปัจจัยทำบุญ และการได้มีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมในโครงการ
2. การยอมรับความสามารถของพระสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง
3. วิธีในการฝึกอบรมซึ่งกำหนดเป็นภาคปริยัติและภาคปฏิบัติผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมยอมรับในระดับปานกลางค่อนข้างสูง
4. สถานที่และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติธรรมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
5. ความเข้าใจและสามารถประกอบพิธีอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
6. การนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมหายสงสัยในเรื่องของการทำบุญ มีจิตใจที่มั่นคง เชื่อมมั่นในตนเอง ลดความเครียดและยึดมั่นในหลักของความคิด

พระปัญญา มหาโคตร (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการบรรพชา สามเณรภาคฤดูร้อน วัดโพธิทอง แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพฯ ผลการศึกษาพบว่า โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของวัดโพธิทอง แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีผลอยู่ในระดับค่อนข้างสูง กล่าวคือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ค่อนข้างสูง และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว พบว่าการที่โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประสบผลสำเร็จเพราะการได้เนื้อหา และหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับค่อนข้างสูง และเพราะผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความสามารถหลังจากที่ได้รับการฝึกอบรม

พระชนิทร ราชสีห์ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประโครงการปฏิบัติธรรมของข้าราชการตำรวจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการปฏิบัติธรรมของข้าราชการตำรวจภูธรภาค 2 ณ วัดเนืองจ่านิง ตำบลหนองซาก อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลศึกษาพบว่า โครงการปฏิบัติธรรมของข้าราชการตำรวจภูธรภาค 2 ณ วัดเนืองจ่านิง ตำบลหนองซาก อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี มีผลอยู่ในระดับค่อนข้างสูง กล่าวคือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ค่อนข้างสูง และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องแล้วพบว่า การที่โครงการปฏิบัติธรรมของข้าราชการตำรวจประสบผลสำเร็จเพราะการได้พระสงฆ์ที่เป็นวิทยากรมีความรู้ความสามารถในการอบรม มีความเหมาะสมในระดับสูง วิธีในการฝึกอบรมของพระวิทยากรมีความเหมาะสมในระดับสูง และสถานที่และสภาพแวดล้อมมีความสะอาดบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรม เป็นต้น

วสันต์ ปัญญา (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกระบี่ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ถิตดาวลัย แดงใหญ่ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนในวิทยาลัยพณิชยการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนในระดับปานกลางทั้งในภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านการดำเนินการ การจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการสนับสนุนงบประมาณ
2. นักเรียนนักศึกษาชายและหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนในด้านการดำเนินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนชายนักศึกษาหญิงมีความพึงพอใจมากกว่านักเรียนนักศึกษาชาย ส่วนในด้านการจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกการสนับสนุนงบประมาณ และในภาพรวม พบว่า นักเรียนนักศึกษาทั้งชายและหญิงมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน
3. นักเรียนนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนในด้านการสนับสนุนงบประมาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีความพึงพอใจสูงกว่านักศึกษา

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ส่วนในด้านการดำเนินการ การจับบุคคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและในภาพรวมพบว่า นักเรียนนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรชั้นสูง มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

ศนิชา เลิศการ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า

ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักเรียนตามเพศ ระดับชั้น และคะแนนเฉลี่ย ปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิศิษฐ์ ชินชัยพงษ์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการประเมิน โครงการการพัฒนาจริยธรรม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาและเพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนหลังการอบรมตาม โครงการพัฒนาจริยธรรม ผลการศึกษาพบว่า

การประเมินโครงการ พัฒนาจริยธรรมเพื่อการป้องกันปัญหาเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับ ดี อันดับแรกด้านปัจจัย คือ กิจกรรมกตัญญูกตเวที อันดับแรกด้านกระบวนการ คือ วิทยากรมีความสามารถในการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และอันดับแรกด้านผลผลิต คือ นักเรียนมีความภูมิใจในพระมหากษัตริย์ พฤติกรรมของนักเรียนหลังการอบรมตาม โครงการพัฒนาจริยธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรกของนักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ครู และผู้บริหารที่มีผลการประเมินตรงกัน คือ ความรักและเคารพบิดามารดา

พระวีรดี หนูแก้ว (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน วัดแหลมทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของเยาวชนที่ได้เข้าร่วมโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.42$) ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน โครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.38$) ด้านประสิทธิผลของโครงการ พบว่า โครงการมีประสิทธิผลในระดับสูง เรื่องทัศนคติต่อหลักธรรม มีประสิทธิผลระดับค่อนข้างสูงในเรื่อง พฤติกรรมกตัญญูต่อบิดามารดา และความรับผิดชอบ และพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการใช้เวลาว่าง ด้านการวางแผนโดยผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมมีการกำกับติดตามงาน แต่การประสานงานในบางระดับยังมีปัญหาอยู่บ้าง

พระมหาภักดี โพธิ์สิงห์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการอบรมคุณธรรม ค่ายพุทธบุตร ของนักเรียนมัธยมศึกษา กรณีศึกษาในเขตพื้นที่พุทธมณฑล ตำบลศาลายา จังหวัดนครปฐม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมของพระวิทยากรในอันดับแรก รองลงมาในเรื่องของการจัดกิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก อาคารสถานที่ ระยะเวลาในการจัด

กิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม และนักเรียนที่มีเพศต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมในเรื่อง สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ระยะเวลา พระวิทยากรที่ฝึกอบรม กิจกรรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม ที่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา ระดับผลการเรียน อาชีพผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง ที่พักอาศัย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และการเคยผ่านการอบรมมาก่อน ที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมในเรื่องสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ระยะเวลา พระวิทยากรที่ฝึกอบรม กิจกรรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม ที่ไม่แตกต่างกัน

ความรู้ความเข้าใจในคำสอนทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 กับตัวแปรที่ศึกษา พบว่า ความรู้ความเข้าใจในคำสอนทางพุทธศาสนา ไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง สถานภาพสมรสของบิดามารดา รายได้ ของผู้ปกครอง ที่อยู่อาศัยของนักเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และผ่านการเข้ารับการอบรมมาก่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงว่า ความรู้ความเข้าใจในคำสอนทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ไม่ขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าวข้างต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนตัวแปรความรู้ความเข้าใจในคำสอนทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 กับตัวแปรที่ศึกษา ด้านศาสนาที่นับถือ มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในคำสอนทางพุทธศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงว่า ความรู้ความเข้าใจในคำสอนทางพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ขึ้นอยู่กับศาสนาที่นักเรียนนับถืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนที่มีศาสนาที่แตกต่างกัน ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำสอนในทางพุทธศาสนาในระดับที่แตกต่างกัน

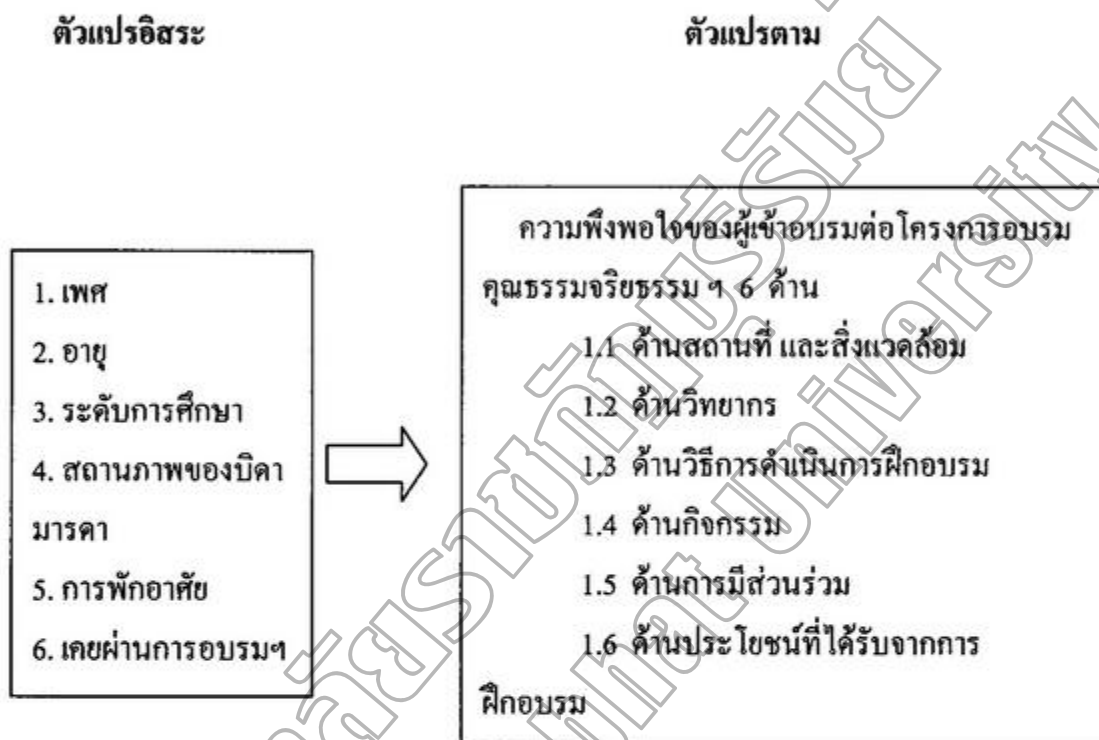
พระสิทธิชัย สิริธินนุโฆ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการอบรมเยาวชนบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน วัดแสนสุข เขตมิวนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ภาพรวมทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อโครงการอบรมเยาวชนบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน มีความเห็นว่าโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านสถานที่เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นว่าสถานที่ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ด้านเวลา เยาวชนผู้เข้าอบรมมีความเห็นว่าเวลาที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านพระวิทยากร เยาวชนผู้เข้าอบรมมีความเห็นว่าพระวิทยากรมีความเหมาะสมในระดับดี ด้านพระที่เลี้ยง สามเณรที่เลี้ยงมีความเหมาะสมในระดับดี ด้านเนื้อหาวิชาเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นว่าเนื้อหาหลักสูตรที่อบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี และด้านกิจกรรมเยาวชนผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นว่ากิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ส่วนประโยชน์ที่ได้รับหลังจากการฝึกอบรม เยาวชนผู้เข้าอบรมมีความเห็นว่า

ประโยชน์อยู่ในระดับดี และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเนื้อหาวิชาที่อบรม พบว่า
เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเนื้อหาวิชาที่อบรมส่วนใหญ่มี
คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เข้าอบรมมี
ความรู้ความเข้าใจต่อหลักคุณธรรมจริยธรรมและสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ให้เกิด
ประโยชน์กับตัวเองและผู้อื่น การที่จะทราบว่าผู้เข้าอบรมสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ได้
อย่างไรและมีความเข้าใจในรวมถึงเกิดความพอใจในกิจกรรม กระบวนการ และวิธีในการฝึกอบรม
เพียงใดต้องใช้วิธีการศึกษาทั้งในรูปแบบของการประเมินผลโครงการอบรม ประเมินประสิทธิภาพ
ประสิทธิผล รวมไปถึงการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางใน
การพัฒนาการอบรมคุณธรรมจริยธรรมในครั้งต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้เข้าอบรมในโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตรวัดป่าบ้านไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างวันที่ 24-26 มีนาคม 2551 จำนวน 657 คน

กลุ่มตัวอย่าง

หาขนาดจำนวนประชากรจำนวน 657 คน โดยคำนวณจากสูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro-Yamane', 1973, 727) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple- Random Sampling) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดให้

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (คน)

N = จำนวนประชากร (คน)

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้ในการวิจัยครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 0.05

$$\text{แทนค่าในสูตร } n = \frac{657}{1 + 657 (0.05)^2}$$

$n = 248.26$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ 248 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าไผ่บุษย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีอยู่ทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพของบิดามารดา การอาศัย เคยผ่านการอบรมคุณธรรมจริยธรรม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตรฯ

ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 60 ข้อ ตามระดับความพึงพอใจต่อการอบรมคุณธรรมจริยธรรมฯ แล้วกาเครื่องหมายลงในแบบสอบถามซึ่งค่าระดับความพึงพอใจมีดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยมาก

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตรฯ โดยมีทั้งหมด 20 ข้อ เป็นคำถามที่มีข้อเลือก 3 ตัว ได้แก่ ก, ข, ค, ให้เป็นข้อตอบถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด สำหรับผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการดำเนินงานโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตรฯ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร บทความ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแบบสอบถามของงานวิจัยฉบับนี้

2. ศึกษาเทคนิควิธีการการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. จัดทำแบบสอบถามและนำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องทั้งโครงสร้าง เนื้อหา และภาษาที่ใช้
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีรายชื่อดังนี้
 1. พระครูปริยัติภัทรคุณ M A. (Philosophy) Mattarart Univercity Indie
 2. อาจารย์ปิยวัฒน์ คงทรัพย์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยศิลปากร
 3. อาจารย์เจษฎ์สุตา หนูทอง กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบเชิงเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านแล้วกลับไปให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งเพื่อนำไปแก้ไข
6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้กับผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมตามโครงการที่ผ่านมา จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpa Cofficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)
7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ไปใช้จริงกับประชากรที่กำหนดในการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอหนังสืออนุญาตแจกแบบสอบถาม ถึงเจ้าอาวาสวัดป่าบ้านไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. ผู้วิจัยนำดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร ณ วัดป่าไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้วยตนเอง จำนวน 248 ฉบับ
3. นำแบบสอบถามมาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ กรอกรหัสแบบสอบถาม
2. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูลลงในกระดาษทำจนครบแบบสอบถามทุกฉบับ

3. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูปทางสถิติกำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ย (Mean) บุญชม ศรีสะอาด (2535, 163) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51– 5.00 หมายถึง	ระดับเห็นความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51- 4.50 หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าร้อยละ และนำเสนอเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

5. ศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6. ศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ แล้วแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางจำนวนร้อยละ

7. เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อ โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ระดับ-การศึกษา สถานภาพของครอบครัว การพักอาศัย เคยผ่านการอบรมฯ โดยใช้สถิติ Independent Samples t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffé)

8. ปัญหาข้อเสนอแนะ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกัน แล้วแจกแจงความถี่ เสนอข้อมูลเป็นตาราง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อ
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	n	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

ค่าร้อยละ (Percentage)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{X \times 100}{N}$$

X แทน จำนวนข้อมูล (ความถี่) ที่ต้องการนำมาหาค่าร้อยละ
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนของข้อมูล

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

$S.D.$	แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum X^2$	แทน ข้อมูลแต่ละจำนวน
$(\sum X^2)$	แทน ค่าเฉลี่ย (Mean) ของข้อมูลในชุดนั้น
N	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3. ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ตรวจนัยสำคัญทางสถิติตามสมมติฐาน การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยสองกลุ่มโดยใช้วิธี สถิติ Independent Samples t-test มีสูตรดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้แจกแจงแบบ t-Distribution ด้วยองศาความเป็นอิสระ $n+2-2$

\bar{X}_1	แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของกลุ่มที่ 1
\bar{X}_2	แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของกลุ่มที่ 2
s_1	แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1
s_2	แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 2
n_1	แทน ขนาดของกลุ่มที่ 1
n_2	แทน ขนาดของกลุ่มที่ 2

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ (One-way ANOVA) มีสูตรดังนี้

$$F = \frac{Ms_b}{Ms_w}$$

เมื่อ F แทน ค่าสถิติที่มีการแจกแจงแบบ F-Distribution ด้วยค่า n_1-1, n_2-1

Ms_b แทน ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (Mean-Square Between- Group)

Ms_w แทน ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม (Mean-Square Within Group)

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ตามวิธีของเซฟเฟ (Scheffe) มีสูตรดังนี้

$$CV 2 = \sqrt{(K - 1)(F^*)(Ms_{within})(2/n)}$$

เมื่อ	K	แทน จำนวนกลุ่มในตัวอย่าง
	F	แทน ค่า F ที่เปิดจากตาราง (Critical Value)
	Ms_{within}	แทน ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนภายในกลุ่ม ตาราง
	n	แทน จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Buriram Rajabhat University

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไผ่ อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ตามสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X} แทนค่า ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D แทนค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

t แทนค่า ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาตารางการแจกแจงค่าคะแนน t

(t-distribution)

F แทนค่า ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution

* แทนค่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลงานวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ทำการวิเคราะห์และจำแนกผลการวิเคราะห์เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไผ่ อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไผ่ อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความพึงพอใจโดยแยกเป็นรายด้าน

ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยตารางแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพของบิดามารดา การพักอาศัย และเคยผ่านการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe')

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเป็นคำถามปลายเปิด (Open Form) วิเคราะห์ด้วยตารางแจกแจงความถี่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไป จำนวน 248 ฉบับ ได้รับกลับคืน จำนวน 248 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ทำการวิเคราะห์และจำแนกผลการวิเคราะห์เป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรมฯ

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
1. เพศ	248	100
1.1 ชาย	118	47.60
1.2 หญิง	130	52.40
2. อายุ	248	100
2.1 10 – 15 ปี	114	46.00
2.2 16 - 20 ปี	134	54.00
3. ระดับการศึกษา	248	100
3.1 มัธยมต้น	128	51.63
3.2 มัธยมปลาย	43	17.31
3.3 ปวช.	63	25.44
3.4 ปวส.	14	5.62
4. สถานภาพของบิดามารดา	248	100
4.1 บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	211	85.00
4.2 บิดามารดาแยกกันอยู่	16	6.50
4.3 บิดามารดาหย่าร้างกัน	21	8.50
5. การพักอาศัย	248	100
5.1 บิดา	10	4.00
5.2 มารดา	33	13.30
5.3 บิดา-มารดา	172	69.40
5.4 ปู่-ย่า/ตา-ยาย	20	8.10
5.5 พี่	3	1.20
5.6 ญาติ	10	4.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
6. เคยผ่านการอบรมฯ	248	100
6.1 เคย	219	88.30
6.2 ไม่เคย	29	11.70

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิงจำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 52.40 และเพศชาย 118 คน คิดเป็นร้อยละ 47.60 อายุ 16-20 ปีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 และอายุ 10-15 ปีจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 51.63 ปวช. จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 25.44 มัธยมศึกษา 43 คน คิดเป็นร้อยละ 17.31 และปวส.จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 5.62 สถานภาพของบิดามารดาอยู่ด้วยกันจำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 85.00 บิดามารดาหย่าร้างกันจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 บิดามารดาแยกกันอยู่จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 การพักอาศัยอยู่กับบิดามารดาจำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 69.40 อยู่กับมารดาจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 อยู่กับปู่-ย่า / ตา-ยายจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.10 อยู่กับบิดาจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 อยู่กับญาติจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 อยู่กับที่จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 และเคยผ่านการอบรมคุณธรรมจริยธรรมจำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 88.3 ไม่เคยผ่านการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในภาพรวมและรายด้านแบ่งเป็น 6 ด้าน ดังแสดงในตาราง 2-7 ดังนี้

ตาราง 2 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อด้านสถานที่ และสิ่งแวดล้อม

ด้านสถานที่ และ สิ่งแวดล้อม	ระดับความพึงพอใจ			อันดับที่
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	
1. บริเวณภายในวัดเหมาะสมแก่การปฏิบัติ ธรรม	4.09	.66	มาก	2
2. บรรยากาศร่มรื่น สงบ ไม่มีเสียงรบกวน	4.02	.73	มาก	5
3. สถานที่สะอาดเหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม	3.94	.69	มาก	6
4. สถานที่อบรมมีแสงสว่างเพียงพอ	4.04	.80	มาก	4
5. ศาลาที่ปฏิบัติธรรมรวมมีความเหมาะสม	4.05	.74	มาก	3
6. สถานที่ปฏิบัติธรรมแยกฐานมีความ เหมาะสม	3.82	.77	มาก	7
7. ศาลาที่ใช้ในการอบรมมีอากาศถ่ายเทดี	4.10	.77	มาก	1
8. อาคารสถานที่พักผ่อนมีความเหมาะสม และเพียงพอ	3.68	.84	มาก	8
9. อุปกรณ์เครื่องนอนมีเพียงพอและ เหมาะสม	3.54	.82	มาก	9
10. ห้องน้ำ - ห้องสุขา สะอาด และเพียงพอ	3.45	.85	ปานกลาง	10
รวม	3.87	.46	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.87 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อศาลาที่ใช้ในการอบรมมีอากาศถ่ายเทดีในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.10 รองลงมา คือ มีความพึงพอใจต่อบริเวณภายในวัดเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.09 และมีความพึงพอใจต่อศาลาที่ปฏิบัติธรรมมีความเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.05 ส่วนด้านที่ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจระดับปานกลาง คือ ห้องน้ำ ห้องสุขา สะอาด และเพียงพอ โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.45

ตาราง 3 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อด้านวิชาการ

ด้านวิชาการ	ระดับความพึงพอใจ			อันดับที่
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	
11. วิทยากรมีความรู้ในหลักธรรมเป็นอย่างดี	4.04	.80	มาก	5
12. วิทยากรปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องเหมาะสม	4.13	.77	มาก	2
13. วิทยากรปฏิบัติตนได้เป็นแบบอย่างที่ดี	4.12	.80	มาก	3
14. วิทยากรมีมนุษยสัมพันธ์ดี	4.21	.73	มาก	1
15. วิทยากรวางตัวน่าเลื่อมใส ศรัทธา	4.21	.75	มาก	1
16. พฤติกรรมของวิทยากรขณะบรรยายใช้วาจาทำทางที่เหมาะสม.	4.10	.80	มาก	4
17. จำนวนวิทยากรที่ให้การอบรมมีเพียงพอ	3.94	.81	มาก	6
18. จำนวนพี่เลี้ยงมีเพียงพอ	3.90	.73	มาก	7
19. พี่เลี้ยงให้ความสนใจและเป็นกันเองกับผู้เข้าอบรม	3.46	.86	ปานกลาง	9
20. พี่เลี้ยงปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี	3.49	.88	ปานกลาง	8
รวม	3.96	.49	มาก	

จากตาราง 3 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านวิชาการ โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.96 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อวิทยากรมีมนุษยสัมพันธ์ดี และวิทยากรวางตัวน่าเลื่อมใสศรัทธาโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.21 รองลงมาคือ มีความพึงพอใจต่อวิทยากรปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องเหมาะสมโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.13 ส่วนด้านที่ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจระดับปานกลาง คือ พี่เลี้ยงให้ความสนใจและเป็นกันเองกับผู้เข้าอบรมโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.46 และพี่เลี้ยงปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.49

ตาราง 4 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อด้านวิธีการฝึกอบรม

ด้านวิธีการฝึกอบรม	ระดับความพึงพอใจ			อันดับที่
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	
21. การเตรียมการและลำดับพิธีการเปิดโครงการอบรมฯ มีความเหมาะสม	3.97	.77	มาก	4
22. ขั้นตอนการดำเนินการอบรมมีความเหมาะสมสะดวกแก่ผู้เข้าอบรม	3.96	.71	มาก	5
23. ได้เตรียมการก่อนที่จะมีการบรรยายทุกครั้ง	3.87	.81	มาก	8
24. วิธีการบรรยายมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.01	.73	มาก	1
25. การอบรมได้ชี้ชัดผู้เข้าอบรมเป็นศูนย์กลางในการอบรมฯ	3.98	.76	มาก	3
26. สื่ออุปกรณ์ในการอบรมมีความเหมาะสม	3.92	.75	มาก	6
27. ระบบอุปกรณ์เครื่องขยายเสียงมีระดับเสียงดังชัดเจน	4.00	.84	มาก	2
28. เวลาพักผ่อนและทำภารกิจส่วนตัวเหมาะสม	3.56	.92	มาก	10
29. ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม	3.88	.80	มาก	7
30. อาหาร – เครื่องดื่มเพียงพอ	3.81	.98	มาก	9
รวม	3.90	.50	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ด้านวิธีการฝึกอบรม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจต่อวิธีการบรรยายมีความชัดเจนและเข้าใจง่ายในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.01 รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อระบบอุปกรณ์เครื่อง ขยายเสียงมีระดับเสียงดังชัดเจนโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.00 และมีความพึงพอใจต่อการอบรม ได้ชี้แจงให้ผู้เข้าอบรมเป็นศูนย์กลางในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.98

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ตาราง 5 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อด้านกิจกรรม

ด้านกิจกรรม	ระดับความพึงพอใจ			อันดับที่
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	
31. กิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ เข้า-เย็น เหมาะสม	4.14	.80	มาก	3
32. กิจกรรมนั่งสมาธิมีความเหมาะสม	4.04	.72	มาก	6
33. กิจกรรมเดินจงกรมมีความเหมาะสม	3.74	1.02	มาก	10
34. กิจกรรม โยคะเพื่อสุขภาพมีความ เหมาะสม	3.92	.88	มาก	9
35. กิจกรรมรู้รักสามัคคีมีความเหมาะสม	4.01	.85	มาก	8
36. กิจกรรมกตัญญูต่อสถานที่มีความ	4.16	.73	มาก	2
37. กิจกรรมศึกษาธรรมะตามฐานมีความ เหมาะสม	4.05	.76	มาก	5
38. กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาที่มีความ เหมาะสม	4.35	.76	มาก	1
39. กิจกรรมชีวิตสีขาวมีความเหมาะสม เหมาะสม	4.13	.77	มาก	4
40. กิจกรรมทอดผ้าป่ากฐินมีความเหมาะสม	3.89	.82	มาก	11
41. กิจกรรมธรรมะนันทนาการมีความ เหมาะสม	3.92	.85	มาก	9
42. กิจกรรมการฝึกสติ 14 จังหวะเหมาะสม	4.03	.85	มาก	7
รวม	4.03	.52	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านกิจกรรม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.03 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมแข่งขันแข่งปัญญามีความเหมาะสม ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.35 รองลงมา คือ พึงพอใจต่อกิจกรรมกตัญญูต่อสถานที่ที่มีความเหมาะสมโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.16 และพึงพอใจกิจกรรมทำวัตรเช้า-เย็นมีความเหมาะสมโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.14

ตาราง 6 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อด้านการมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วม	ระดับความพึงพอใจ			อันดับที่
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	
43. ท่านได้ร่วมวางแผนก่อนที่จะมีการอบรม	3.83	.83	มาก	1
44. ท่านได้แสดงความคิดเห็นในขณะที่มีการบรรยาย	3.76	1.00	มาก	2
45. หลังบรรยายจบแต่ละเรื่องเปิดโอกาสให้ท่านได้ซักถาม	3.76	.90	มาก	2
46. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในระหว่างดำเนินกิจกรรมอบรมฯ	3.72	.93	มาก	3
47. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเมื่อสิ้นสุดโครงการฯ	3.17	.95	มาก	4
รวม	3.76	.70	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจต่อการได้ร่วมวางแผนก่อนที่จะมีการอบรม คุณธรรมจริยธรรมในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.83 รองลงมาคือพึงพอใจต่อการได้ แสดงความคิดเห็นในขณะที่มีการบรรยาย และหลังบรรยายจบแต่ละเรื่องเปิดโอกาสให้ท่านได้ ชักถามโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.76 และพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นใน ระหว่างดำเนินกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.72

ตาราง 7 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมต่อด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม

ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม	ระดับความพึงพอใจ			อันดับที่
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	
48. ท่านมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น	4.19	.81	มาก	8
49. เกิดศรัทธาและรู้เข้าใจในหลักปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา	4.19	.75	มาก	8
50. รู้เข้าใจในหลักศาสนพิธีและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา	4.23	.76	มาก	5
51. มีจิตใจที่ผ่องคลาย สงบ และมีอารมณ์มั่นคง	4.25	.71	มาก	4
52. สามารถนำหลักธรรมไปพัฒนาศักยภาพของตนเอง	4.23	.77	มาก	5
53. มีความภูมิใจในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน	4.37	.69	มาก	2
54. ระลึกถึงในบุญคุณของบิดา มารดา	4.44	.71	มาก	1
55. รู้เข้าใจและปฏิบัติต่อพระสงฆ์ได้อย่างถูกต้อง	4.22	.71	มาก	6
56. เห็นความสำคัญของความสามัคคีและประพฤติตนเพื่อให้เกิดความสามัคคี	4.25	.61	มาก	4
57. มีความอ่อนน้อม เคารพต่อผู้ใหญ่	4.27	.72	มาก	3
58. รู้จักเสียสละต่อส่วนรวม	4.21	.76	มาก	7
59. มีความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว	4.18	.73	มาก	9
60. มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน	4.19	.76	มาก	8
รวม	4.03	.46	มาก	

จากตาราง 7 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจต่อการระลึกถึงในบุญคุณของบิดา มารดาในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.44 รองลงมาคือ มีความภูมิใจในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนโดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.37 และมีความพึงพอใจต่อการมีความอ่อนน้อมเคารพต่อผู้ใหญ่โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.27

ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคน จังหวัดบุรีรัมย์

ตาราง 8 ความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยแสดงเป็นรายข้อ

ข้อสอบ 20 ข้อ	ถูก	ร้อยละ	ผิด	ร้อยละ
ข้อ 1	71	28.60	177	71.40
ข้อ 2	185	74.60	63	25.40
ข้อ 3	56	23.00	191	77.00
ข้อ 4	92	37.10	156	62.90
ข้อ 5	187	75.40	61	24.60
ข้อ 6	192	77.40	56	22.60
ข้อ 7	170	68.50	78	31.50
ข้อ 8	122	49.20	126	50.80
ข้อ 9	205	82.70	43	17.30
ข้อ 10	164	66.10	84	33.90
ข้อ 11	176	71.00	72	29.00
ข้อ 12	132	53.20	116	46.80
ข้อ 13	180	72.60	68	27.40
ข้อ 14	185	74.60	63	25.40
ข้อ 15	166	66.90	81	32.70
ข้อ 16	174	70.20	74	29.80
ข้อ 17	169	68.10	78	31.50
ข้อ 18	158	63.70	90	36.30
ข้อ 19	72	29.00	176	71.00
ข้อ 20	147	59.30	101	40.70

จากตาราง 8 พบว่า ผู้เข้าอบรมสามารถตอบข้อสอบจำนวน 20 ข้อ โดยมากตอบได้ ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ ส่วนข้อที่ผู้เข้าอบรมตอบผิดมาก คือ ข้อ 3 คิดเป็นร้อยละ 77.00 ข้อ 1 คิดเป็นร้อยละ 71.40 และข้อ 4 คิดเป็นร้อยละ 62.90 โดยทั้ง 3 ข้อ ได้ถามเกี่ยวกับการเรื่องการ เจริญสติแบบเคลื่อนไหวในอิริยาบถนั่ง 14 จังหวะ และ ข้อ 19 โดยถามเกี่ยวกับการทำบุญที่ถือได้ ว่ามีอานิสงส์มากกว่าบุญประเภทอื่น คิดเป็นร้อยละ 62.90

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรม คุณธรรมจริยธรรม ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพของบิดา มารดา การพักอาศัย และเลขผ่านการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ดังแสดงในตาราง 9-11 ดังนี้

ตาราง 9 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามเพศ

ด้าน	เพศชาย		เพศหญิง		t	P
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
ด้านสถานที่ และสิ่งแวดล้อม	3.84	.44	3.91	.47	0.074	0.074
ด้านวิทยากร	3.97	.50	3.95	.48	-1.272	0.684
ด้านวิธีการฝึกอบรม	3.93	.49	3.86	.52	0.324	0.378
ด้านกิจกรรม	4.01	.51	4.05	.54	-0.643	0.173
ด้านการมีส่วนร่วม	3.80	.67	3.72	.73	0.950	0.110
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.21	.47	4.28	.52	-1.159	0.168
รวม	3.97	.40	3.96	.45	0.184	0.070

จาดตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าความพึงพอใจโดยภาพรวม ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิทยากร ด้านวิธีการฝึกอบรม ด้านกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 10 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามอายุ

ด้าน	10 - 15 ปี		16 - 20 ปี		t	P
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านสถานที่ และสิ่งแวดล้อม	3.90	.46	3.85	.45	0.850	0.396
2. ด้านวิทยากร	4.02	.50	3.90	.48	1.932	0.054
3. ด้านวิธีการฝึกอบรม	3.92	.52	3.87	.49	0.850	0.396
4. ด้านกิจกรรม	4.05	.55	4.02	.50	0.54	0.601
5. ด้านการมีส่วนร่วม	3.74	.72	3.78	.69	-0.458	0.647
6. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.26	.52	4.22	.48	0.928	0.354
รวม	3.99	.45	3.95	.40	0.674	0.501

จาดตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ระดับความพึงพอใจโดยภาพรวม ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิทยากร ด้านวิธีการฝึกอบรม ด้านกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 11 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมจำแนกตามระดับการศึกษา

ด้าน	มัธยมต้น		มัธยมปลาย		ปวช.		ปวส.		F	P
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม	3.96	.44	3.80	.46	3.76	.47	3.80	.38	3.564	0.015*
2. ด้านวิทยากร	4.07	.48	3.84	.45	3.85	.50	3.84	.50	4.510	0.004*
3. ด้านวิธีการฝึกอบรม	3.99	.51	3.85	.43	3.79	.54	3.74	.39	2.862	0.037*
4. ด้านกิจกรรม	4.13	.53	3.98	.51	3.91	.52	3.85	.32	3.633	0.014*
5. ด้านการมีส่วนร่วม	3.76	.71	3.82	.68	3.75	.77	3.59	.33	0.409	0.747
6. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากฝึกอบรม	4.34	.49	4.17	.49	4.16	.51	4.01	.30	3.788	0.011*
รวม	4.05	.42	3.91	.40	3.87	.44	3.85	.31	3.339	0.020*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจโดยภาพรวมด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิทยากร ด้านวิธีการฝึกอบรม ด้านกิจกรรม และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยจะทดสอบเปรียบเทียบเป็นรายคู่ดังแสดงในตาราง 12 – 14 ต่อไป

ตาราง 12 เปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	\bar{X}	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	ปวช.	ปวส.
		3.96	3.80	3.76	3.80
มัธยมต้น	3.96	-		.2046*	-
มัธยมปลาย	3.80	-	-	-	-
ปวช.	3.76	-.2046*	-	-	-
ปวส.	3.80	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อมจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้เข้าอบรมที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมต้นมีความพึงพอใจต่อด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อมมากกว่าระดับการศึกษาระดับปวช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 เปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรม
จริยธรรมด้านวิทยากรจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับ การศึกษา	\bar{X}	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	ปวช.	ปวส.
มัธยมต้น	4.07	-	-	.2188*	-
มัธยมปลาย	3.84	-	-	-	-
ปวช.	3.85	-.2188*	-	-	-
ปวส.	3.84	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาดตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการ
อบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิทยากรจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่ พบว่า ระดับการศึกษา
ระดับมัธยมต้นมีความพึงพอใจต่อด้านวิทยากรมากกว่าระดับการศึกษาปวช. อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 เปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรม
จริยธรรมด้านกิจกรรมจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับ การศึกษา	\bar{X}	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	ปวช.	ปวส.
		4.13	3.98	3.91	3.85
มัธยมต้น	4.13	-	-	.2261*	-
มัธยมปลาย	3.98	-	-	-	-
ปวช.	3.91	-.2261*	-	-	-
ปวส.	3.85	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาดตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการ
อบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตรด้านวิชาการจำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้
เข้าอบรมที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมต้นมีความพึงพอใจต่อด้านกิจกรรมมากกว่าระดับการศึกษา
ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม
จำแนกตาม สถานภาพของบิดา มารดา

ความพึงพอใจ 6 ด้าน	บิดามารดา อยู่ด้วยกัน		บิดามารดา แยกกันอยู่		บิดามารดา หย่าร้างกัน		F	P
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านสถานที่และ สิ่งแวดล้อม	3.89	.46	3.76	.49	3.80	.32	0.906	0.150
2. ด้านวิทยากร	3.97	.49	4.00	.52	3.80	.42	1.226	0.406
3. ด้านวิธีการฝึกอบรม	3.91	.50	3.88	.61	3.76	.45	0.837	0.295
4. ด้านกิจกรรม	4.04	.51	4.01	.65	3.97	.52	0.190	0.434
5. ด้านการมีส่วนร่วม	3.75	.68	3.72	.95	3.82	.74	0.129	0.827
6. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ จากการฝึกอบรม	4.24	.51	4.30	.50	4.36	.39	0.766	0.466
รวม	3.98	.42	3.95	.53	3.92	.36	0.181	0.834

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อ
โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม เมื่อจำแนกตาม สถานภาพของครอบครัว พบว่า ผู้เข้าอบรม
มีความพึงพอใจโดยภาพรวม ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิทยากร ด้านวิธีการฝึกอบรม
ด้านกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 16 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมข้ามภาคตาม การพักอาศัย

การพักอาศัย	ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม		ด้านวิทยากร		ด้านวิธีการฝึกอบรม		ด้านกิจกรรม		ด้านการมีส่วนร่วม		ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ๆ	
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
บิตา	3.86	.41	3.86	.48	3.73	.63	3.90	.63	3.70	.48	4.28	.34
มารดา	3.77	.39	3.89	.47	3.83	.57	3.97	.60	3.67	.90	4.24	.50
บิตา - มารดา	3.89	.45	3.97	.49	3.90	.46	4.04	.49	3.79	.63	4.23	.51
ปู่-ย่า/ตา-ยาย	3.83	.61	3.96	.54	3.84	.67	4.01	.64	3.56	.95	4.23	.56
พี่	3.60	.20	4.33	.15	4.40	.44	4.00	.08	2.93	.61	4.46	.23
ญาติ	4.07	.40	4.00	.45	4.17	.38	3.27	.46	4.20	.45	4.37	.42
รวม	3.87	.46	3.96	.49	3.90	.50	4.03	.52	3.75	.70	4.25	.50
F	1.023		0.593		1.572		0.646		0.265		0.831	
P	0.404		0.705		0.169		0.665		0.932		0.529	

จากตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมเมื่อจำแนกตามการพักอาศัย พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจโดยภาพรวม ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิชาการ ด้านวิธีการฝึกอบรม ด้านกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 17 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามเกณฑ์การอบรมคุณธรรมจริยธรรม

ด้าน	เคย		ไม่เคย		t	P
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม	3.88	.45	3.82	.49	0.672	0.502
2. ด้านวิชาการ	3.96	.50	3.92	.41	0.477	0.634
3. ด้านวิธีการฝึกอบรม	3.90	.51	3.83	.44	0.699	0.485
4. ด้านกิจกรรม	4.04	.54	3.96	.41	0.756	0.450
5. ด้านการมีส่วนร่วม	3.74	.72	3.88	.57	-1.025	0.306
6. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม	4.25	.50	4.19	.47	0.668	0.505
รวม	3.97	.43	3.96	.38	0.145	0.885

จากตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม เมื่อจำแนกตาม เกณฑ์การอบรมคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจโดยภาพรวม ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิชาการ ด้านวิธีการฝึกอบรม ด้านกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ ต่อการเข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ตาราง 18 ปัญหาที่มีต่อการเข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ปัญหา	จำนวน N = 175
1. ห้องน้ำ – ห้องสุขา และที่อาบน้ำ ไม่เพียงพอ	75
2. อุปกรณ์ เครื่องนอน ไม่เพียงพอแก่ผู้เข้าอบรม	35
3. วิทยากรใช้เวลาบรรยายยาวนาน	20
4. ให้เวลาพักผ่อนและทำภารกิจส่วนตัวน้อย	19
5. พี่เลี้ยงปฏิบัติตนไม่เป็นแบบอย่างที่ดี	15
6. เวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมน้อย	11
รวม	175

จากตาราง 18 พบว่า ผู้เข้าอบรมได้เสนอปัญหาต่อการเข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 175 คน และปัญหาที่ผู้เข้าอบรมเสนอ ได้แก่ ห้องน้ำ-ห้องสุขา และที่อาบน้ำไม่เพียงพอจำนวน 75 คน อุปกรณ์เครื่องนอนไม่เพียงพอแก่ผู้เข้าอบรมจำนวน 35 คน วิทยากรใช้เวลาบรรยายยาวนานจำนวน 20 คน ให้เวลาพักผ่อนและทำภารกิจส่วนตัวน้อยจำนวน 19 คน พี่เลี้ยงปฏิบัติตนไม่เป็นแบบอย่างที่ดีจำนวน 15 คน และเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมน้อยจำนวน 11 คน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
4. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะต่อการเข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานของการวิจัย

ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประชากรประกอบด้วยผู้เข้าอบรมในโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างวันที่ 24 - 26 มีนาคม 2551 จำนวน 657 คน ส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่าง กำหนดตามสูตร ทาโร ยามานะ (Taro Yamané) ได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple- Random Sampling) ได้จำนวน 248 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวิจัยขึ้นเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้เคยผ่านการอบรมจากวัดป่าบ้านโพนบูลย์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ในโรงเรียนกระสังพิทยาคม เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .9594

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแบบสอบถามไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 248 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด 248 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตรวัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาจัดลำดับความสำคัญ

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ แล้วแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบของตารางแสดงร้อยละ

4.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ๔ ตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพของบิดามารดา การพักอาศัย และเคยผ่านการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ (Scheffé)

4.5 วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะด้วยการแจกแจงความถี่ โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางแสดงความถี่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร กรณีศึกษาวัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.96 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.87 เป็นอันดับ 1 คือ ศาลาที่ปฏิบัติธรรมมีอากาศถ่ายเทดีมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.10

1.2 ด้านวิทยากร โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.96 เป็นอันดับ 1 คือ วิทยากรมีมนุษยสัมพันธ์ดี และวิทยากรวางตัวน่าเลื่อมใสมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.21

1.3 ด้านวิธีการฝึกอบรม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.90 เป็นอันดับ 1 คือ วิธีการบรรยายมีความชัดเจนและเข้าใจง่ายมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.01

1.4 ด้านกิจกรรม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.01 เป็นอันดับ 1 คือ กิจกรรมแสดงเทียนแห่งปัญญามีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.35

1.5 ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.76 เป็นอันดับ 1 คือ ท่านได้ร่วมวางแผนก่อนที่จะมีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.83

1.6 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.25 เป็นอันดับ 1 คือ ระลึกถึงในบุญคุณของบิดา มารดามีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.44

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เมื่อจำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพของบิดา มารดา การพักอาศัย และเคยผ่านอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยรวมสามารถตอบข้อสอบจำนวน 20 ข้อ ได้ถูกต้องเป็นส่วนมาก

4. ปัญหาที่มีต่อการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ คือ 1) ห้องน้ำ – ห้องสุขา และที่อาบน้ำ ไม่เพียงพอ 2) อุปกรณ์เครื่องนอนไม่เพียงพอแก่ผู้เข้าอบรม 3) วิทยากรใช้เวลาบรรยายยาวนาน 4) ให้เวลาพักผ่อนและทำภารกิจส่วนตัวน้อย 5) พี่เลี้ยงปฏิบัติตนไม่เป็นแบบอย่างที่ดี 6) เวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมน้อย

อภิปรายผล

การศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็น รายด้าน มีดังต่อไปนี้

1. ด้านสถานที่และสิ่งแวดลอม โดยรวมอยู่ในระดับมาก อันดับ 1 คือ สถานที่พักปฏิบัติธรรมรวมมีอากาศถ่ายเทดี อาจมีสาเหตุที่วัดป่าบ้านโพนบูลย์ เป็นสถานที่ดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมมานาน และในการจัดสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ในการนี้ โดยเฉพาะ เป็นการเตรียมบริเวณสถานที่ให้เหมาะแก่การปฏิบัติธรรมและพร้อมรับมือกับจำนวนผู้ที่เข้ารับการอบรม แสดงให้เห็นว่าสถานที่ และสิ่งแวดลอมมีความเหมาะสม พอดี เพียงพอย่อมมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพและคุณภาพจิตใจของบุคคล สอดคล้องกับ ของวิจิตร อวกุล (2540, 193 - 196) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการจัดทำโครงการฝึกอบรมว่าการกำหนดสถานที่ฝึกอบรม สถานที่ฝึกอบรมหากจัดไม่ดี ไม่เหมาะสม จะทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนล้มเหลว เกิดความเสื่อมศรัทธาที่อดอย เบื่อหน่ายทั้งผู้สอนและผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาเวหา วาฤทธิ์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการปฏิบัติธรรมภาคกลางคืนวัดสุทัศนเทพวราราม พบว่า สถานที่และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติธรรมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับการศึกษาของวสันต์ ปัญญา (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกระบี่ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ด้านวิทยากร โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก อันดับ 1 คือ วิทยากรมีมนุษยสัมพันธ์ดี และวิทยากรวางตัวน่าเลื่อมใส อาจมีสาเหตุจากการอบรมไม่ว่าจะอบรมเรื่องใดก็ตามก่อนหน้านั้น ผู้เป็นวิทยากรต้องสร้างความน่าเชื่อถือ และต้องสร้างความเป็นกันเองเป็นอันดับแรก เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความสบายใจ และมีความใคร่ที่จะรับการอบรม และ

ในความเป็นวิทยากร โดยเฉพาะวิทยากรที่อบรมในด้านคุณธรรมจริยธรรมการวางตัวเป็นเรื่องที่สำคัญ พร้อมทั้งเป็นผู้ที่พร้อมด้วยอากัปกริยามารยาท อภัยยศ ไม้ครีที่ตีมีความอิมเข้มแจ่มใส การแสดงออกต่างๆ ทั้งทางกายและทางความคิดที่สื่อออกไปให้ผู้พบเห็นเกิดศรัทธาน่าเลื่อมใสซึ่งเป็นคุณสมบัติโดยตรงของวิทยากร นั้นหมายความว่าต้องเป็นต้นแบบทำให้ดู อยู่ให้เห็น สอดคล้องกับการศึกษาของพระสิทธิชัย สิทธิสุนโท (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการอบรมเยาวชนบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน วัดแสนสุข เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านพระวิทยากร เยาวชนผู้เข้าอบรมมีความเห็นว่าพระวิทยากรมีความเหมาะสมในระดับดี

3. ด้านวิธีการฝึกอบรม โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก อันดับ 1 คือ วิธีการบรรยายมีความชัดเจนและเข้าใจ อาจมีสาเหตุจากการอบรมคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนยากต่อการทำความเข้าใจ ดังนั้นผู้ให้การอบรมต้องใช้เทคนิควิธีการในหลายรูปแบบเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่าย และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ เช่น สอนในสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่าย สอนเนื้อหาจากง่ายไปหายากขึ้นตามลำดับ ถ้าสิ่งที่สอนในเรื่องที่แสดงได้ก็สอนด้วยของจริงให้ผู้รับการสอนได้ดู ได้เห็น ได้ฟังเอง ดังที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง สอนตรงเนื้อหา ตรงเนื้อเรื่อง ตรงประเด็น มีเหตุผลตรงตามความเป็นจริง นำเสนอเท่าที่จำเป็นพอดีกับความเข้าใจ มิใช่พูดหรือสอนตามที่ตนรู้ที่เรียกว่าแสดงภูมิรู้ของตน และสอนสิ่งที่มีความหมายควรที่ผู้รับการสอนจะเรียนรู้และเข้าใจเป็นประโยชน์กับตัวเอง การอบรมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ วิธีการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับผู้เข้าอบรมแต่ละครั้ง สอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาเวหา วาฤทธิ์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการปฏิบัติธรรมภาคกลางคืน วัดสุทัศนเทพวราราม พบว่า วิธีในการฝึกอบรมซึ่งกำหนดเป็นภาคปริยัติและภาคปฏิบัติผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมยอมรับในระดับปานกลางค่อนข้างสูง สอดคล้องกับการศึกษาของพิศิษฐ์ ชินชัยพงษ์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการประเมิน โครงการพัฒนาจริยธรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า วิทยากรมีความสามารถในการกระตุ้นความสนใจของนักเรียนอยู่ในระดับดี

4. ด้านกิจกรรม โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก อันดับ 1 คือ กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญา อาจมีสาเหตุจากการอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีทั้งช่วงเวลาที่ผู้เข้ารับการอบรมรู้สึกเหนื่อยและบางครั้งจะมีความรู้สึกไม่ชอบ ดังนั้นในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสอดแทรกกิจกรรม กิจกรรมเหล่านี้เป็นส่วนประกอบในการเสริมสร้างพัฒนาให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ พัฒนาสมอง สติปัญญาและจิตใจ ได้ทั้งความเพลิดเพลินสนุกสนาน และจบลงด้วยกาสอดแทรกธรรมะได้แง่คิดต่างๆ เช่น ความเสียสละ

ความสามัคคี ความอดทน เป็นต้น เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความยินดีในการอบรมใน สอดคล้องกับ การ ศึกษาของพระมหาภคินี โพธิสิงห์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการประเมินผลโครงการ อบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่าคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ พุทธมณฑล ตำบลศาลาษา อำเภอศาลาษา จังหวัดนครปฐม พบว่า กิจกรรมการที่ทำการฝึกอบรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

5. ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก อันดับ 1 คือ ท่านได้ร่วมวางแผนก่อนที่จะมีการอบรมคุณธรรมจริยธรรม อาจเป็นเพราะว่า การจะนำบุคคลหรือ ใครก็ตามเข้ารับการอบรมจำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลแต่ละ ฝ่ายเพื่อให้เกิดความชัดเจน รับทราบต่อความหมายร่วมกัน อีกทั้งการให้ผู้เข้าอบรมได้มีส่วนร่วม ก่อนที่จะมีการอบรมทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งสามารถ จัดการอบรมได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าอบรมได้อย่างแท้จริง และเกิดความสะดวกต่อ ผู้ให้การอบรม สอดคล้อง วิจิตร อวกุล (2540, 193-196) ได้กล่าวถึงกระบวนการฝึกอบรมต้องมึ การสังเกต มองหาสาเหตุ สภาพแวดล้อมในการทำงาน หรือในองค์กรหน่วยงานนั้นๆ ที่เห็นว่า เป็นปัญหาจะต้องฝึกอบรม อาจสังเกตหลายครั้งก็จะ ได้ข้อมูลดียิ่งขึ้น ตำรวจ สัมภาษณ์ สอบถาม พูดคุย และสังเกตด้วยก็ได้ สอบถามความเห็นของหัวหน้าพนักงานเกี่ยวกับปัญหา ฟังความเห็น ของพนักงาน ลูกค้า ประชาชน เร่งก็จะ ได้ทราบข้อมูลที่เป็นปัญหาที่จะต้องทำการฝึกอบรม ศึกษา จากหน่วยงานอื่นที่ผ่านมา ได้อบรมเรื่องใด ด้านใดบ้าง นำมาศึกษาวิเคราะห์ว่า โครงการใดควรจะ ดำเนินการต่อได้บ้าง และ ศึกษาจากหน่วยงานอื่นที่มีการดำเนินการคล้ายกัน เหมือนกันกับ หน่วยงานของเราที่อาจจำแนกคิด วิธีการมาปรับปรุงใช้กับงานของเราได้

6. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อันดับ 1 คือ ระลึกถึงคุณของบิดามารดา อาจมีสาเหตุ จากโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมมี การบรรยายพระคุณของบิดามารดาซึ่งเป็นกิจกรรมหลักที่นิยมใช้ในการจัดฝึกอบรมโดยต้องการ สร้างให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความซาบซึ้งในพระคุณของบิดามารดา และเพื่อให้ตระหนักต่อ บทบาทหน้าที่ของบุตรที่คิสามารถปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง อีกทั้งหลักสูตรเนื้อหาวิชา องค์ประกอบ ส่วนใหญ่ที่ใช้อบรมนั้นเน้นให้ผู้เข้าอบรมเกิดความกตัญญู กตเวทิต์ ต่อผู้มีพระคุณ เริ่มตั้งแต่ พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ บุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง รวมไปถึงประเทศชาติ และพระศาสนา สอดคล้องกับ การศึกษาของพิศิษฐ์ ชินชัยพงษ์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการพัฒนา จริยธรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ครู และผู้บริหารมีผลต่อการประเมินตรงกัน คือความรัก และเคารพบิดามารดา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พระวิริทธิ์ หนูแก้ว (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง

การประเมินผลการดำเนินงานโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน วัดแหลมทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า พฤติกรรมกตัญญูกตเวทิต่อบิดามารดามีประสิทธิผลค่อนข้างสูง

7. ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพของบิดามารดา การพักอาศัย และเคยผ่านการอบรมคุณธรรมจริยธรรม มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อสมมติฐาน ทั้งนี้น่าจะเกิดจากการที่ผู้เข้าอบรมได้รับการฝึกอบรมที่ไม่แตกต่างกัน อีกทั้งผู้เข้าอบรมมีระดับของวัยที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาภักดี โพธิ์สิงห์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการอบรมคุณธรรม ค่ายพุทธบุตร ของนักเรียนมัธยมศึกษา ครุศึกษาในเขตพื้นที่พุทธมณฑล ตำบลศาลาตา จังหวัดนครปฐม พบว่า นักเรียนที่มีอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา ระดับผลการเรียน อาชีพผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง ที่พักอาศัย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และการเคยผ่านการอบรมมาก่อน ที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมในเรื่องสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ระยะเวลา พระวิทยากรที่ฝึกอบรม กิจกรรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม ที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา พบว่า มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ระดับการศึกษาต่างๆ มีความพึงพอใจด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ระดับศึกษามัธยมต้นมีความพึงพอใจมากกว่าระดับการศึกษาปวช. ด้านวิทยากรแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ระดับศึกษามัธยมต้นมีความพึงพอใจมากกว่าระดับการศึกษาปวช. ด้านกิจกรรมแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ระดับศึกษามัธยมต้นมีความพึงพอใจมากกว่าระดับการศึกษาปวช. ส่วนด้านวิธีการฝึกอบรมแตกต่างกัน แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ไม่พบรายคู่ใดมีความพึงพอใจแตกต่างกัน และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมแตกต่างกัน แต่เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ไม่พบรายคู่ใดมีความพึงพอใจแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะข้อจำกัดทางสถิติที่ใช้ในการคำนวณ ดังนั้นหากนำสถิติวิธีอื่นมาใช้ในการคำนวณอาจพบข้อแตกต่างของตัวแปรดังกล่าว

8. ความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ผู้เข้าอบรมสามารถตอบข้อสอบได้ถูกต้องเป็นส่วนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจโดยรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ วิธีการสร้างความเข้าใจต่อเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรมของวิทยากรมีวิธีการทำให้เกิดความเข้าใจง่าย อีกทั้งผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาจากสถาบันที่ตนศึกษาอยู่มาพอสมควร และปัจจุบันการสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียนส่วนใหญ่ก็มีพระภิกษุที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรครูสอนศีลธรรมในโรงเรียน เข้าไปทำการสอนยังสถานศึกษาต่างๆ สอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาภักดี โพธิ์สิงห์

(2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการประเมินผลโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายคุณธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาในเขตพื้นที่พุทธมณฑล ตำบลศาลาษา อำเภอศาลาษา จังหวัดนครปฐม พบว่า ความรู้ความเข้าใจความเข้าใจคำสอนทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 1-6 กับตัวแปรที่ศึกษา พบว่า ความรู้ความเข้าใจในคำสอนทางพระพุทธศาสนา ไม่มีความสัมพันธ์กับ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพของบิดามารดา ที่อยู่อาศัยของนักเรียน และเคยผ่านการเข้ารับการอบรมมาก่อน ไม่สอดคล้องกับศึกษาของพระสิทธิชัย สิริธินนุโท (2550, บทคัดย่อ) พบว่า เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเนื้อหาวิชาที่ อบรมส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

9. ปัญหาที่มีต่อการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องห้องน้ำ – ห้องสุขา และที่ อาบน้ำ ไม่เพียงพอ อุปกรณ์เครื่องนอนไม่เพียงพอแก่ผู้เข้าอบรม วิทยากรใช้เวลาบรรยายยาวนาน ให้ความพักผ่อนและทำภารกิจส่วนตัวน้อย พี่เลี้ยงปฏิบัติคนไม่เป็นแบบอย่างที่ดี และ เวลาในการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมน้อย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธ- บุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สถานที่ และถาวรวัตถุต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่เหมาะสมในการดำเนินงาน แต่ก็มีอุปสรรคบางประการแก่ผู้เข้าอบรม เช่น ห้องน้ำ ห้องสุขา สถานที่อาบน้ำ และที่พักยังไม่ เพียงพอแก่ผู้เข้าอบรม ดังนั้นทางวัดควรดำเนินการปรับปรุงแก้ไขสิ่งดังกล่าว เพื่อให้เกิดความ สะดวกแก่ผู้เข้าอบรมในครั้งต่อไป

1.2 การบรรยายเนื้อหาวิชาที่ใช้ในการฝึกอบรมทางคณะวิทยากรควรใช้การวิธีบรรยาย บางเรื่องให้กะทัดรัดชัดเจนใช้เวลาให้เหมาะสม และเน้นที่การปฏิบัติเป็นส่วนมาก

1.3 การอบรมแต่ละครั้งทางวัดป่าบ้านโพนุลย์ควรมีการจัดระเบียบ และกำหนดกติกา ข้อบังคับที่สร้างความเชื่อถือ และการยอมรับของผู้เข้าอบรม ค่อยๆ ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง

1.4 ในส่วนของกิจกรรมช่วงเช้า ซึ่งผู้เข้าอบรมต้องตื่นแต่เช้าก่อนทำวัตรเช้าควรมี กิจกรรมการเดินจงกรมมาเป็นกิจกรรมเริ่มต้น และควรให้เวลาต่อกิจกรรมดังกล่าวมากกว่า กิจกรรมอื่นๆ

1.5 ในส่วนของเนื้อหาวิชาที่ใช้ในการอบรมโดยส่วนใหญ่ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจดีส่วนมากแต่บางวิชา ควรมีการปรับปรุงเนื้อหา และเทคนิคบางประการในการสร้างความเข้าใจ เช่น กิจกรรมการฝึกสติตามหลักหลวงพ่อเทียนควรสร้างให้เกิดความเข้าใจในรูปแบบการฝึกสติ และในอิริยาบถแต่ละลำดับควรให้ความชัดเจนเพราะบางลำดับขึ้นมีส่วนที่คล้ายกัน และเนื้อหา วิชาในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องของบุญ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแรงจูงใจของผู้เข้าอบรมต่อการเข้าอบรมใน โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ก่ายพุทธบุตร ของวัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อําเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ก่ายพุทธบุตร ของวัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อําเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม (2549). *แผนปฏิบัติการ/โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมประชาชนประจำปีงบประมาณ 2548*. (2548). กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- ขนิษฐา จิตอรุณ. (2540). *เทคนิคการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: พ.จ.ค.มณฑลการพิมพ์.
- ความหมายของสมาธิ. (2551). ค้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2551 จาก http://watpanya.com/board/forum_posts.asp?TID=255.
- คุณ โทจันทร์. (2545). *พุทธศาสนากับสังคมไทยและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์.
- จงกลณี ชูติมาเทวินทร์. (2542). *การฝึกอบรมเชิงพัฒนา*. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ.ดีฟวิง จำกัด.
- จินตนา บุญบงกร. (2544). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- ชูชัย สมितिไกร. (2537). *จิตวิทยาการฝึกอบรมบุคลากร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูชัย สมितिไกร. (2548). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- ชูศักดิ์ เจนประโคน. (2541) *เทคนิคการสร้างแรงจูงใจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธานินทร์ ศิลาปจารุ. (2548). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วี.อินเตอร์พรีน.
- นิรวัลย์. เรียบเรียง (ม.ป.ป.). *โอวาทท่านอาจารย์พุทธทาส แก่ผู้ชน เตือนใจวัยรุ่น และ 5 ดี สู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประภา สีหอำไพ. (2540). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- ประสงค์ เกิดสันโคม. (2550). *การบริหารและจัดการงานพระศาสนา ของพระสังฆาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- ประสพสุข มีภักดี. (2551). *ความพึงพอใจของผู้รับบริการศูนย์สุขภาพชุมชนอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ประสิทธิ์ สวรรณรักษ์. (2541). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. บุรีรัมย์: ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- ประโยชน์ของสมาธิ**. (2551). ค้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2551 จาก http://watpanya.com/board/forum_posts.asp?TID=255.
- พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: บริษัทนามมีบุตพิบูลิเคชั่นส์ จำกัด.
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2544). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จามจูรีโปรดักท์.
- พระชนิศร ราชสีห์. (2543). *การประเมินผลโครงการปฏิบัติธรรมของข้าราชการตำรวจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการปฏิบัติธรรมของข้าราชการตำรวจภูธรภาค 2 ณ วัดเนื่องจำนงค์ ตำบลหนองซาก อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี*. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารองค์การ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปัญญา มหาโคตร. (2542). *การประเมินโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน วัดโพธิ์ทอง แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพฯ*. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารองค์การ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- พระมหาภักดี โพธิ์สิงห์. (2548). *การประเมินผลโครงการอบรมคุณธรรมค่ายคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาในเขตพื้นที่พุทธมณฑล ตำบลศาลายา อำเภอศาลายา จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วิชาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- พระมหาสุภา อุทโท. (2542). *พระสงฆ์ไทยใน 2 ทศวรรษหน้า*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม เทรคคิง.
- พระวิรัตน์ หนูแก้ว. (2546). *การประเมินผลการดำเนินงาน โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน วัดแหลมทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระเวหา วาฤทธิ. (2542). *การประเมินผลโครงการปฏิบัติธรรมภาคกลางคืน ศึกษาเฉพาะกรณี*

- วัดสุทัศนเทพวราราม. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารองค์การ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- พระมหาประโชชน์ ติงพงษ์. (2549). การประเมินโครงการอบรมศีลธรรมด้วยคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับนักเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พระมหาสิทธิชัย สิทินนุโท. (2550). การประเมินโครงการอบรมเยาวชนบรรพชาภาคฤดูร้อน วัดแสนสุข เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมและสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระสมัย ทาบทา. (2539). ประเมินผลโครงการปฏิบัติธรรมบวชชีพรามณ์ ศึกษาเฉพาะกรณี วัดพิชัย เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- พิศิษฐ์ ชินชัยพงษ์. (2546). การประเมินโครงการพัฒนาจริยธรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำพู. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระเชิง วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิน ดอกบัว. (2542). พุทธศาสนากับคนไทย. กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ์.
- มุกดา ศรีขงศ์. (2548). อิตวิทยาทัวไป. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ขงบุทท เกษสาคร. (2546). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินติ้ง.
- ลัดดาวัลย์ แดงใหญ่. (2546). ความพึงพอใจของนักเรียนนักศึกษา ที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน ในวิทยาลัยพณิชยการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วสันต์ ปิ๋วญา. (2544). ความพึงพอใจของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วดีน อินทสระ. (2548). การทำบุญให้ทาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แปลนพริ้นท์ติ้ง.
- วัดบ้านป่าไผ่บูลย์. (ม.ป.ป.) หนังสือสวดมนต์ไหว้พระวัดป่าบ้านไผ่บูลย์. นุริรัมย์: ม.ป.ท.
- วิจิตร อวาระกุล. (2540). คู่มือฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ค่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.

- วิบูลย์ บุญขจรโรกุล. (2545). **คู่มือวิทยากรและผู้จัดการฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุทธา จำกัด.
- วิไลลักษณ์ ชินะจิตร. (2550). **คุณธรรมจริยธรรมในตนเองและการอยู่ร่วมกันในสังคม**. ค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2550 จาก <http://vet.kku.ac.th./000142/data05.pdf>.
- ไว ชีรัมย์. (2551). **ความพึงพอใจของพระนิสิตที่มีต่อการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บริษัท: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศนิชา เลิศการ. (2547). **ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. (การสอนสังคมศึกษา). เชียงใหม่: มหาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. (2539). **คู่มือนักฝึกอบรมมืออาชีพ : การจัดทำแผนการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สจ๊วตการสำนักงาน ก.พ.
- สิน พันธุ์พินิจ (2547). **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์.
- สุนันทา เลานันท์. (2546). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน จำกัด ชนะการพิมพ์.
- สุธี ไบบัว. (2549). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการใช้จ่ายทางหลวงหมายเลข 24**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บริษัท: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุภาพร พิศาลบุตร. (2545). **จริยธรรมทางธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.เจ.พรินต์ติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). **ความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจของวัดศึกษาเฉพาะกรณี วัดไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดตราด**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
-(2546). **ความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจของวัด ศึกษาเฉพาะกรณีวัด ชลประทานรังสฤษดิ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อำรุง จันทวานิช. (2551). **สกศ.วิจัยพบ 4 รูปแบบพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก**. ค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2551 จาก http://www.onec.go.th/news46/pr/sala/s_490314.htm.
- Yamane T. (1973). **Statistical : An Introductory Analysis (3)**. Tokyo : Harper International Edition.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๖๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พระครูปริยัติภัทรคุณ

ด้วย พระธรรมบุญ เพชรเลิศ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.ผดุงชาติ ยงค์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต.ย ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๖๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณปิยวัฒน์ กงทรัพย์

ด้วย พระธรรมบุญ เพชรเลิศ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.ผดุงชาติ ชังดี เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๖๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณเจริญสุดา หนูทอง

ด้วย พระธรรมบุญ เพชรเลิศ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.ผดุงชาติ ยงค์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดีจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๗๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนกระสังพิทยาคม

ด้วย พระธรรมบุญ เพชรเลิศ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี คร.ผดุงชาติ ยงดี เป็นประธานกรรมการควบคุมการศึกษาค้นคว้า ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ พระธรรมบุญ เพชรเลิศ ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทีขบ ตะอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ คีอ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว ๒๐๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ.จระ ต.ในเมือง อ.เมือง
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ประธานศูนย์

ด้วย พระธรรมบุญ เพชรเลิศ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คณะวัน เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ โดยคุณนี้นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๒๑๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

--	--	--

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

คำชี้แจง

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อการดำเนินงานโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าโพนบูลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
ตอนที่ 3 เป็นข้อสอบความรู้ความเข้าใจต่อการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตรฯ
ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ
3. ข้อมูลที่ท่านตอบจะไม่มีผลกระทบต่อการเรียนการศึกษาและการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการอบรมคุณธรรมจริยธรรมโดยรวม
4. ขอความกรุณาได้ตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด และขอขอบพระคุณในการให้ความร่วมมือในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

พระธรรมบุญ เพชรเลิศ

นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตรศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () ที่กำหนดให้ หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง
ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ

1.1 () ชาย

1.2 () หญิง

2. อายุ

2.1 () 10-15 ปี

2.2 () 16-20 ปี

2.3 () 21 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาที่ท่านจบ

3.1 () มัธยมศึกษา

3.2 () มัธยมศึกษา

3.3 () ปวช.

3.4 () ปวส.

3.5 () อื่นๆ

4. สถานภาพของบิดา มารดา

4.1 () บิดา มารดาอยู่ด้วยกัน

4.2 () แยกกันอยู่

4.3 () บิดา มารดาหย่าร้างกัน

5. การพักอาศัยท่าน

5.1 () บิดา

5.2 () มารดา

5.3 () บิดา มารดา

5.4 () ปู่-ย่า/ตา-ยาย

5.5 () พี่

5.6 () ญาติ

5.7 () อื่นๆ ระบุ.....

6. ท่านเคยผ่านการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม

6.1 () เคย

6.2 () ไม่เคย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของท่านต่อโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม
 ค่ายพุทธบุตร วัดป่าไผ่บุลย์ ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
 คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความหรือคำถามอย่างละเอียด แล้วกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ท่าน
 เห็นว่าตรงกับความคิดของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ด้านสถานที่ สิ่งแวดล้อม					
1. บริเวณภายในวัดเหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม.....
2. บรรยากาศร่มรื่น สงบ ไม่มีเสียงรบกวน.....
3. สถานที่สะอาดเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม.....
4. สถานที่อบรมมีแสงสว่างเพียงพอ.....
5. ศาลาที่ปฏิบัติธรรมรวมมีความเหมาะสม.....
6. สถานที่ปฏิบัติธรรมแยกฐานมีความเหมาะสม.....
7. ศาลาที่ใช้ในการอบรมมีอากาศถ่ายเทดี.....
8. อาคารสถานที่พักผ่อนมีความเหมาะสมและเพียงพอ.....
9. อุปกรณ์เครื่องนอนมีเพียงพอและเหมาะสม.....
10. ห้องน้ำ - ห้องสุขา สะอาด และเพียงพอ.....
ด้านพระวิทยากร					
11. พระวิทยากรมีความรู้ในหลักธรรมเป็นอย่างดี.....
12. พระวิทยากรปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องเหมาะสม.....
13. พระวิทยากรปฏิบัติตนได้เป็นแบบอย่างที่ดี.....
14. พระวิทยากรมีมนุษยสัมพันธ์ดี.....
15. พระวิทยากรวางตัวน่าเลื่อมใส ศรัทธา.....
16. พฤติกรรมของพระวิทยากรขณะบรรยายใช้ วาจา ทำทางที่เหมาะสม.....
17. จำนวนพระวิทยากรที่ให้การอบรมมีเพียงพอ.....

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
18. จำนวนพี่เลี้ยงมีเพียงพอ.....
19. พี่เลี้ยงให้ความสนใจและเป็นกันเองกับผู้เข้าอบรม.....
20. พี่เลี้ยงปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี.....
ด้านวิธีการฝึกอบรม					
21. การเตรียมการและลำดับพิธีการเปิด โครงการอบรม มีความเหมาะสม.....
22. ขั้นตอนการดำเนินการอบรมมีความเหมาะสมสะดวกแก่ผู้เข้าอบรม.....
23. ได้เตรียมการก่อนที่จะมีการบรรยายทุกครั้ง.....
24. วิธีการบรรยายมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย.....
25. การอบรมได้ยึดผู้เข้าอบรมเป็นศูนย์กลางในการอบรมคุณธรรมจริยธรรม.....
26. สื่ออุปกรณ์ในการอบรมมีความเหมาะสม.....
27. ระบบอุปกรณ์เครื่องขยายเสียงมีระดับเสียงดังชัดเจน.....
28. เวลาพักผ่อนและทำภารกิจส่วนตัวเหมาะสม.....
29. ระยะเวลาในการจัดฝึกอบรมมีความเหมาะสม.....
30. อาหาร - เครื่องดื่มเพียงพอ.....
ด้านกิจกรรม					
31. กิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ เข้า-เย็นเหมาะสม.....
32. กิจกรรมนั่งสมาธิมีความเหมาะสม.....
33. กิจกรรมเดินจงกรมมีความเหมาะสม.....
34. กิจกรรมโยคะเพื่อสุขภาพมีความเหมาะสม.....

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
35. กิจกรรมรู้จักสามัคคีมีความเหมาะสม.....
36. กิจกรรมกตัญญูต่อสถานที่มีความเหมาะสม.....
37. กิจกรรมศึกษาธรรมะตามฐานมีความเหมาะสม.....
38. กิจกรรมแสวงหาเพื่อนแห่งปัญญามีความเหมาะสม.....
39. กิจกรรมชีวิตสีขาวมีความเหมาะสม.....
40. กิจกรรมทอดผ้าป่ากิเลส.....
41. กิจกรรมธรรมะนันทนาการมีความเหมาะสม.....
42. กิจกรรมการฝึกสติ 14 จังหวะเหมาะสม.....
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรม					
43. ท่านได้ร่วมวางแผนก่อนที่จะมีการอบรมฯ.....
44. ท่านได้แสดงความคิดเห็นในขณะที่มีการบรรยาย.....
45. หลังบรรยายจบแต่ละเรื่องเปิดโอกาสให้ท่านได้ซักถาม.....
46. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในระหว่างดำเนินกิจกรรมอบรมฯ.....
47. ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเมื่อสิ้นสุดโครงการฯ.....
ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม					
48. ท่านมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น.....
49. เกิดศรัทธาและรู้เข้าใจในหลักปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา.....

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
50. รู้เข้าใจในหลักศาสนพิธีและพิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนา.....
51. มีจิตใจที่ผ่อนคลาย สงบ และมีอารมณ์มั่นคง.....
52. สามารถนำกิจกรรมไปพัฒนาศักยภาพของตนเอง.....
53. มีความภูมิใจในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน.....
54. ระลึกถึงในบุญคุณของบิดา มารดา.....
55. รู้เข้าใจและปฏิบัติต่อพระสงฆ์ได้อย่างถูกต้อง.....
56. เห็นความสำคัญของความสามัคคีและประพฤติดน เพื่อให้เกิดความสามัคคี.....
57. มีความอ่อนน้อม เคารพต่อผู้ใหญ่.....
58. รู้จักเสียสละต่อส่วนรวม.....
59. มีความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว.....
60. มีความรับผิดชอบต่อ โรงเรียน.....

ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจต่อการอบรมคุณธรรมจริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนบูลย์
ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในอักษร ก, ข, ค, ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องมากที่สุด
เพียงข้อเดียว

1. รูปแบบการเจริญสติแบบเคลื่อนไหวในอิริยาบถนั่ง 14 จังหวะ เป็นรูปแบบการฝึกสติของ
พระภิกษุท่านใด

ก. หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ ข. หลวงพ่อจรัญ กตปุญโญ

ค. พระอาจารย์สม เขมปญโญ

วางฝ่ามือทั้งสองไว้บนเข่าสองข้าง ลมมือขวาไว้ที่สะดือ รู้สึกตัวแล้วหยุด ยกมือซ้ายขึ้นรู้สึกตัวแล้วหยุด

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

ภาพที่ 1-3 ใช้ตอบคำถามข้อ 2-4 ดังต่อไปนี้

2. ภาพที่ 1 เป็นแบบการเจริญสติอิริยาบถลำดับที่เท่าไร

- ก. 1 ข. 5 ค. 7

3. ภาพที่ 2 เป็นแบบการเจริญสติอิริยาบถลำดับที่เท่าไร

- ก. 2 ข. 3 ค. 4

4. ภาพที่ 3 เป็นแบบการเจริญสติอิริยาบถลำดับที่เท่าไร

- ก. 4 ข. 5 ค. 6

5. ข้อใดกล่าวถึงความหมายของสมาธิได้ ถูกต้อง

- ก. ความคงมั่นของจิตใจ ข. ความอดทนได้ยากต่อสภาพที่เป็นอยู่
ค. ภาวะที่จิตเหลือสติ

6. ข้อใดกล่าวถึงประโยชน์ของสมาธิได้ ถูกต้อง

- ก. ช่วยให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ข. ช่วยให้จิตมีสุขสภาพดี
ค. มีความเข้าใจต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

7. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง

- ก. บิคารมารคคือผู้ให้กำเนิดบุตร ข. บิคารมารคคือบุคคลที่บุตรต้องตอบแทนบุญคุณ
ค. บุตรคือผู้ที่บิคารมารคต้องบูชา

8. ข้อใดเป็นคุณธรรมที่แสดงถึงความกตัญญูแก่เวทีของบุตรต่อผู้เป็นบิคารมารคได้ดีที่สุด

- ก. การยอมทำตามใจท่านทุกอย่าง ข. การสืบทอดในอาชีพการงานของท่าน
ค. การทำให้บิคารมารคเป็นผู้เคารพในพระรัตนตรัย

9. ข้อใดให้ความหมายของบุตรที่ดีได้ ถูกต้อง
- ก. ผู้ที่สามารถทำให้พ่อแม่ภูมิใจ สบายใจ สุขใจ ข. ผู้ที่คอยประจบพ่อแม่เพื่อรางวัล
ค. ผู้ที่ชอบทำให้พ่อแม่เดือดร้อน
10. ข้อใด ไม่ใช่ ผลอันเกิดจากการเป็นบุตรที่ดี
- ก. เป็นผู้มีความเจริญสุขในชีวิต ข. มีสมบัติเงินทองมากมาย
ค. เป็นที่ยอมรับยกย่องสรรเสริญจากบัณฑิต
11. ความหมายของศิษย์ที่ดีตรงกับข้อใด
- ก. ศิษย์ที่พยายามได้เท่ากับครูตลอดเวลา ข. ศิษย์ที่นั่งเรื่องราวที่ไม่ดีของครูไปวิจารณ์
ค. ศิษย์ที่ครูสามารถนำไปสู่เป้าหมายได้
12. หน้าที่ของศิษย์ควรปฏิบัติเช่นไรต่อครู อาจารย์
- ก. เป็นที่พึ่งของครู อาจารย์ได้ ข. ช่วยให้ครู อาจารย์ ได้เลื่อนตำแหน่ง
ค. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ
13. คุณสมบัติของเพื่อนที่ควรเป็นเช่นไร
- ก. เมื่อเพื่อนมีลากรับคบหา ข. เมื่อเพื่อนมีภัยเป็นที่พึ่งพำนักได้
ค. หลีกเลี่ยงเมื่อเพื่อนมีปัญหา
14. โทษของการไม่เป็นเพื่อนที่ดีคือข้อใด
- ก. เป็นที่รักใคร่นับถือของเพื่อน ข. มีผู้ช่วยเหลือเมื่อมีทุกข์ มีปัญหา
ค. เป็นคน โดดเดี่ยวว่าเหว
15. การปฏิบัติคนเช่นไรถือว่าได้ทำหน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดี
- ก. ช่วยป้องกัน สร้าง รักษา สาธารณะสมบัติของชาติ
ข. เมื่อเป็นผู้แทนราษฎรต้องเห็นแก่ประโยชน์พวกพ้อง
ค. สมบัติของชาติเราสามารถนำไปทำอะไรก็ได้ตามความพอใจ
16. ข้อใดเป็นผลร้ายอันเกิดจากการเป็นพลเมืองที่ไม่ดี
- ก. ไม่มีศูนย์รวมใจของคนในชาติ
ข. คนในชาติอยู่ด้วยกันอย่างรุ่มเย็นเป็นสุข
ค. เสริมสร้างให้ประเทศชาติเจริญพัฒนา
17. ข้อใด ไม่ใช่ หน้าที่ของสาวกที่ดีของพระศาสนา
- ก. ตั้งใจศึกษาพระธรรมให้เกิดความเข้าใจ
ข. ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา
ค. เชื่อมงคลต้นข้าว เชื่อเรื่องโชคกลาง ของขลัง

18. ผลอันเกิดจากการเป็นสาวกที่ดีได้แก่ข้อใด
 ก. มีชีวิตความเป็นอยู่ด้วยความทุกข์เร่าร้อนใจ
 ข. เป็นผู้ได้ประโยชน์สูงสุดที่มนุษย์ควรได้รับ
 ค. ทำให้ตนขาดประโยชน์ที่พึงได้
19. การทำบุญในข้อใดถือได้ว่ามีานิสงส์มากกว่าบุญประเภทอื่น
 ก. การให้ทาน ข. การรักษาศีล ค. การบริหารจัดการเจริญปัญญา
20. การทำบุญประเภทใดที่เป็นที่นิยมมากในสังคมไทย
 ก. การให้ทาน ข. การรักษาศีล ค. การบริหารจัดการเจริญปัญญา

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

1 ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม

1.1 ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

1.2 ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

2 ด้านพระวิทยากร

2.1 ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

2.2 ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

3. ด้านวิธีการฝึกอบรม

3.1 ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

3.2 ข้อเสนอแนะ.....

4. ด้านกิจกรรม

4.1 ปัญหา/อุปสรรค

4.2 ข้อเสนอแนะ.....

5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรม

5.1 ปัญหา/อุปสรรค

5.2 ข้อเสนอแนะ.....

6. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากกรณีศึกษา

6.1 ปัญหา/อุปสรรค

6.2 ข้อเสนอแนะ.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก จ

โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่ายพุทธบุตร วัดป่าบ้านโพนาลัย ตำบลบ้านไทร
อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

โครงการ อบรมคุณธรรมจริยธรรม ค่าพุทธบุตร วัดป่าบ้านไผ่บุลย์
 แผนงาน ปฏิบัติธรรมแก่เยาวชนทั่วไป
 หน่วยงานที่รับผิดชอบ วัดป่าบ้านไผ่บุลย์ ค.บ้านไทร อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาในเรื่องของ การขาดคุณธรรมจริยธรรม ในตัวเอง และไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาในเรื่องเหล่านั้นได้ จึงต้องมีการฆ่าตัวตาย ข่มขืน ซึ่งเป็น ทางออกที่ไม่ถูกต้องตามหลักของพระพุทธศาสนา ถ้าเรียกง่าย ๆ ว่าเป็นการขาดสตินั่นเอง อีก ประการหนึ่งคือ เน้นกลุ่มพระภิกษุที่อยู่ภายในวัด เพื่อที่จะเล็งเห็นคุณค่าและการวางตัวในกลุ่ม สังคม เห็นความสำคัญของพระธรรมวินัยที่พระองค์ท่านทรงบัญญัติขึ้นเอาไว้ในพระไตรปิฎก จน สามารถเป็นแบบอย่างให้กับตัวเองและบุคคลที่มาพบเห็น โดยตรงสํารวมกาย วาจา ใจ

ดังนั้นทางวัดป่าบ้านไผ่บุลย์เองจึงได้จัดทำโครงการเพื่อที่จะให้ผู้เข้าร่วมรับการอบรม มี คุณภาพทั้งทางด้านจิตใจ และสามารถที่จะเป็นแบบอย่างในเรื่องของการมีสติให้มากขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนไปถึงการส่งผลให้กับตัวเองมากขึ้นเป็นลำดับสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปฏิบัติธรรมถวายเป็นพระราชกุศลเนื่องในโอกาสวันพ่อแห่งชาติ 5 ธันวาคมหาราช
2. เพื่อให้ได้รับคุณค่าของพระพุทธศาสนาจนสามารถนำพุทธธรรมไปประยุกต์ให้เกิด ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน อันจะส่งผลให้สถาบันชาติและสถาบันพระพุทธศาสนาจนสามารถ นำ พุทธธรรมไปประยุกต์ให้เกิด ประโยชน์ในชีวิตประจำวันอันจะส่งผลให้สถาบันชาติ และสถาบัน พระมหากษัตริย์มีความมั่นคงอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยผ่านทางการปฏิบัติ วิปัสสนากัมมัฏฐาน
4. เพื่อให้ได้ปฏิบัติธรรม ละเว้นความชั่ว ประกอบความดี และฝึกใจให้บริสุทธิ์ สะอาด สว่าง สงบ ตามหลักของไตรสิกขา

เป้าหมาย

ด้านปริมาณ เยาวชนทั่วไปทั้งชายและหญิง พระภิกษุผู้ให้ความสนใจ ไม่จำกัดจำนวน ตามความสมัครใจของบุคคลผู้เข้าร่วมรับการอบรมตามแนวของหลวงปู่เทียน จิตฺตสุโภ

ด้านคุณภาพ สามารถที่จะนำหลักการปฏิบัติธรรมตลอดระยะเวลา 3 วัน 2 คืน ไปประกอบใช้ในชีวิตประจำวันได้ และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขด้วยพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แนวทางการดำเนินงาน

1. นำเสนอโครงการเพื่ออนุมัติ
2. รับสมัครบุคคลทั่วไปที่สมัครใจเข้าร่วมปฏิบัติธรรม
3. ติดต่อประสานงานกับสำนักงานกำนันกงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์
4. ติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. แต่งตั้งคณะกรรมการ การดำเนินงานตามโครงการ
6. ประชุมคณะกรรมการ ผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบภารกิจนั้น
7. ดำเนินงานตามโครงการ จัดฝึกอบรมวิปัสสนากัมมัฏฐาน ภายเคลื่อนไหวใจรับรู้ 14 จังหวะ ตามแนวของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก
8. ติดตาม ประเมินผล และสรุปรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ

ระยะเวลาในการดำเนินงาน

3 วัน 2 คืน

หลักสูตรการฝึกอบรม

1. หลักการและวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ตามแนวหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก 14 จังหวะ ภายเคลื่อนไหวใจรับรู้
2. หลักมหาสติปัฏฐานสูตรและพระสูตรอื่น ที่เกี่ยวข้อง
3. อานิสงส์การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ต่อการดำรงชีวิตที่มีประสิทธิผล
4. หลักการฝึกสติ ภายเคลื่อนไหว ใจรับรู้ อย่างถูกต้อง
5. การครองตนของผู้เข้าร่วมอบรม
6. เครื่องขวางกั้นการปฏิบัติกัมมัฏฐาน และการปฏิบัติงานทั้งหลาย
7. หลักการใช้ศาสนาเพื่อการพัฒนาตนเอง

การติดตามและประเมินผลของผู้เข้าร่วมรับการอบรม

1. ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรม
2. ประเมินผลจากกิจกรรมการอบรมปฏิบัติธรรม
3. พระอาจารย์สอบถามอารม การปฏิบัติ

งบประมาณในการดำเนินการ

ใช้งบประมาณศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรม วัดป่าบ้านโพนบูลย์

1. ค่าอาหาร, อาหารว่างและเครื่องดื่ม
2. ค่าตอบแทนวิทยากร
3. ค่าวัสดุอุปกรณ์และการจัดทำเอกสารประกอบการบรรยาย
4. ค่าพาหนะน้ำมันเชื้อเพลิง
5. ค่าใช้จ่ายสำหรับเจ้าหน้าที่
6. ค่าใช้จ่ายอื่นๆที่จำเป็นสำหรับการฝึกอบรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เข้าปฏิบัติธรรม มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา และวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานกายเคลื่อนไหวใจรับรู้ตามแนวของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตอยู่ได้โดยมีความทุกข์น้อยลง มีจิตใจที่เบิกบานมีความสุขกับหน้าที่ที่เราทำอย่างมีความสุข
2. มีแนวทางแก้ไขที่ดีๆ ใหม่มากกว่าเดิม สามารถที่จะนำหลักธรรมไปใช้ได้ในพื้นที่การทำงานและชีวิตที่เป็นอยู่อย่างถูกต้องและเข้าใจ
3. ประชาชนเข้าร่วมโครงการ ได้สร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรม ในเชิงสร้างสรรค์ต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม อันก่อให้เกิดความเมตตาจิตและสามัคคีต่อกัน
4. สลวยกษัยภายในพระพุทธศาสนา เพราะทำให้พุทธศาสนิกชน เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาและสามารถนำพุทธธรรมไปประยุกต์ ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง ส่งผลให้สถาบันชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความมั่นคงอย่างแท้จริง

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ฉ

รูปแบบการเจริญสติแบบเคลื่อนไหวในอิริยาบถนั่งตามแนวทางของ
หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ

๑. วางฝ่ามือทั้งสองไว้บนเข่าสองข้าง

๒. พลิกมือขวาตะแคงขึ้น
รู้สึกตัว แล้วหยุด

๓. ยกมือขวาขึ้น
รู้สึกตัว แล้วหยุด

๔. ลดมือขวามาไว้ที่สะดือ รู้สึกร้าว แล้วหยุด

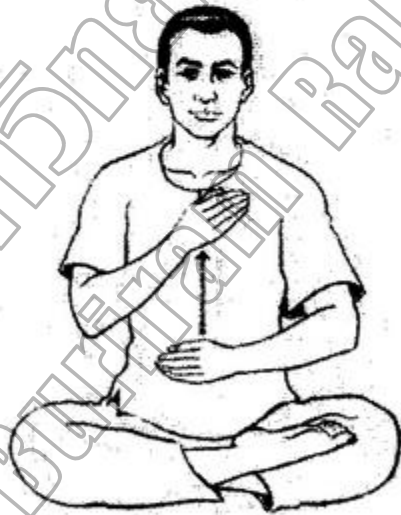
๕. พลิกมือซ้ายตะแคงขึ้น
รู้สึกตัว แล้วหยุด

๖. ยกมือซ้ายขึ้น
รู้สึกตัว แล้วหยุด

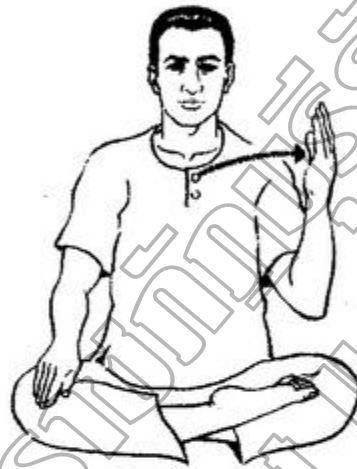
๗. ลดมือซ้ายมาทับมือขวา รู้สึกตัว แล้วหยุด

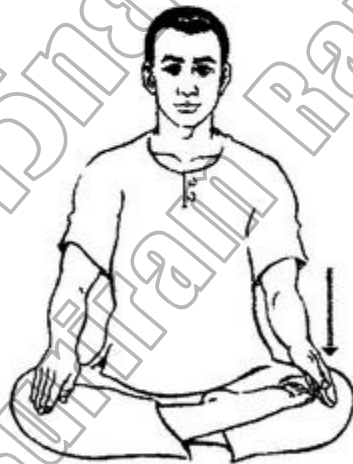
๘. เคลื่อนมือขวาขึ้นมาที่หน้าอก รู้สึกตัว แล้วหยุด

๙. เคลื่อนมือขวาออก รู้สึกตัว แล้วหยุด

๑๓. เคลื่อนมือซ้ายออก รู้สึกตัว แล้วหยุด

๑๔. ลดมือซ้ายลงที่หัวเข่า
รู้สึกตัว แล้วหยุด

๑๕. ความือซ้ายลง รู้สึกตัว แล้วหยุด
และทำการเคลื่อนไหวตั้งแต่เริ่มต้นมาอีก
ให้ต่อเนื่องกันไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item - Totatistics

	Sale Mean If Item Deleted	Sale Variance If Item Deleted	Corrected- Item- Total Correlation	Alpha If Item Deleted
Q1	238.8667	662.5333	0.5598	0.9586
Q2	238.9	665.2655	0.4953	0.9588
Q3	239.1333	648.6713	0.7881	0.9577
Q4	238.8333	656.6264	0.6666	0.9582
Q5	238.8667	655.5678	0.664	0.9582
Q6	239.2667	661.4437	0.6416	0.9584
Q7	238.9	677.4724	0.1828	0.9598
Q8	239.3667	662.9989	0.4454	0.9591
Q9	239.4667	659.7057	0.5032	0.9588
Q10	239.5333	674.5333	0.2177	0.9598
Q11	238.9	670.7828	0.2896	0.9596
Q12	238.8	663.9586	0.5872	0.9586
Q13	238.7333	663.3747	0.4857	0.9589
Q14	238.7333	660.3402	0.6324	0.9584
Q15	238.7333	659.9264	0.6034	0.9585
Q16	238.9333	657.9264	0.7082	0.9582
Q17	239	670.2069	0.3611	0.9593
Q18	239.2	664.9241	0.4961	0.9588
Q19	239.9333	681.9954	0.0417	0.9605
Q20	240.1667	665.454	0.3953	0.9593
Q21	239.1667	663.3161	0.599	0.9585

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item - Totatistics

	Sale Mean If Item Deleted	Sale Variance If Item Deleted	Corrected- Item- Total Correlation	Alpha If Item Deleted
Q22	239.2	660.9931	0.6009	0.9585
Q23	239.0667	653.2368	0.7612	0.9579
Q24	239.1	663.4034	0.5179	0.9588
Q25	239.0333	661.8954	0.5615	0.9586
Q26	239.2	661.4759	0.588	0.9585
Q27	238.8333	669.7299	0.3635	0.9593
Q28	239.7333	650.823	0.594	0.9585
Q29	239.3333	659.4713	0.5565	0.9586
Q30	239.1333	661.7057	0.4894	0.9589
Q31	238.8333	662.1437	0.6021	0.9585
Q32	238.9667	666.3092	0.5283	0.9588
Q33	239.0667	661.3747	0.555	0.9586
Q34	239.1667	665.454	0.6831	0.9582
Q35	239	667.6552	0.3795	0.9593
Q36	238.9	657.6793	0.7014	0.9582
Q37	239.0667	661.9954	0.6161	0.9585
Q38	238.6667	669.4713	0.3808	0.9592
Q39	239	669.5862	0.3777	0.9592
Q40	239.3333	657.1954	0.5556	0.9586
Q41	239.1	645.8172	0.7142	0.9579
Q42	238.9667	671.2057	0.3507	0.9593

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item - Totatistics

	Sale Mean If Item Deleted	Sale Variance If Item Deleted	Corrected- Item- Total Correlation	Alpha If Item Deleted
Q43	239.3333	650.2989	0.6285	0.9583
Q44	239.5	653.9828	0.5552	0.9587
Q45	239.3667	651.2057	0.6504	0.9582
Q46	239.3667	656.2402	0.5081	0.9589
Q47	239.2667	646.2023	0.6386	0.9583
Q48	239.1	671.4724	0.3332	0.9594
Q49	239	655.7931	0.6656	0.9582
Q50	239.0667	666.6161	0.4845	0.9589
Q51	239.0333	662.2402	0.5525	0.9587
Q52	239.1333	657.4299	0.6521	0.9583
Q53	238.8	667.7517	0.4745	0.9589
Q54	238.8333	661.592	0.6176	0.9585
Q55	238.9667	663.5506	0.5274	0.9587
Q56	238.6667	671.954	0.3695	0.9592
Q57	238.7	670.2172	0.3902	0.9592
Q58	238.8667	664.1195	0.4592	0.959
Q59	238.8333	666.0747	0.4589	0.959
Q60	238.9	661.2655	0.5611	0.9586

N of cases = 30.0 N of Items = 60

Alpha = .9594

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ	พระธรรมบุญ เพชรเลิศ
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2524
สถานที่เกิด	108 หมู่ที่ 2 ตำบลเมืองไผ่ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	วัดคันธารมย์ ตำบลกันทรารมย์ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2537 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเมืองไผ่ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2540 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเมืองไผ่ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2543 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2547 ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ปว.ค.) มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พ.ศ. 2548 พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาวิชา พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พ.ศ. 2551 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์